

Zevende jaargang, 2019,
nr. 12 (december)

Bron: <https://www.toychamp.nl/kaart-van-europa-cito-300st-xxl>

Rechtspraak Europa

In één klik verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr). Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Nicolien Keereweer, Joyce Kessels, Nadine Laatsch, Suus Pesch en Judith van Riel.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak (inclusief archief), en op Intro Europees recht (alleen intern).

Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Inhoud

Inhoud	2
Leeswijzer	4
Deel I – Rechtspraak.....	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)	6
Asiel, migratie en burgerschap (S – V)	10
Belastingen, btw (Fi – S).....	15
Belastingen, douane en tariefindeling	18
Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal	19
Beroepskwalificaties	20
Brexit.....	20
Civiel.....	21
Consumenten (C)	22
Detentie, behandeling door politie en politieonderzoek (S)	26
Diensten, elektronische communicatiediensten	28
Digitale markt (C – S)	29
Europees monetair beleid	34
Familleleven en familierecht (Fa – SZ).....	35
Financiële diensten en markten (B – S)	35
Gewasbeschermingsmiddelen	37
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B)	37
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen.....	39
Handel en anti-dumping	39
IE - Intellectuele eigendom	40
Insolventie.....	41
IPR	42
Landbouw en visserij (B)	43
Luchtvaart (C).....	45
Mededinging	47
Milieu, natuur, duurzame energie (B)	48
Overlevering en uitlevering (S).....	51
Prejudiciële verwijzing HvJEU	53
Privacy en persoonsgegevens.....	55
Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht	57

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	57
Rechtsstaat, rechterlijke macht	58
Salduz	60
Staatssteun	61
Strafrecht	62
Toegang tot documenten	64
Vennootschappen	65
Verkiezingen	65
Vervoer (B)	65
Verzekeringen	66
Vrijheid van meningsuiting (S)	66
Vrijheid van vereniging	68
Deel II - Algemeen	69
Algemeen	69
Cursus en opleiding	69
Nieuwsbrieven	70
NL zaken bij het HvJEU	71
NL zaken bij het EHRM	81

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ – ARREST – 27 november 2019 – zaak C-402/18 – Tedeschi en Consorzio Stabile Istant Service – Italië - ECLI:EU:C:2019:1023 – geen conclusie – arrest

Beperking van uitbesteding aan derden

Artikelen 49 en 56 VWEU. Richtlijn 2004/18/EG. Het betreft een geding tussen Tedeschi, handelend in eigen naam en in hoedanigheid van mandataris van een tijdelijke vereniging van ondernemingen, en Consorzio Stabile Istant Service, handelend in eigen naam en in hoedanigheid van mandant van een tijdelijke vereniging van ondernemingen enerzijds en de universiteit van Rome La Sapienza, anderzijds over de gunning van een overheidsopdracht voor schoonmaakdiensten. Oostenrijk en Noorwegen hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Richtlijn 2004/18/EG dient aldus te worden uitgelegd dat zij in de weg staat aan een nationale regeling, die het gedeelte van de opdracht dat de inschrijver aan derden mag uitbesteden in onderaanneming beperkt tot 30 %. Deze richtlijn staat ook in de weg aan een nationale regeling, die de mogelijkheid beperkt om de prijzen die van toepassing zijn voor in onderaanneming uitbestede diensten, met meer dan 20 % te verlagen in vergelijking met de uit de gunning voortvloeiende prijzen.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 21 november 2019 – gevoegde zaken C-496/18 en C-497/18 – HUNGEOD e.a. en Budapesti Közlekedési Zrt. – Hongarije - ECLI:EU:C:2019:1002 – conclusie

Wijzigingen van overheidsopdrachten – Ambtshalve door een overheidsinstantie ingesteld beroep

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 2014/25/EU. Is het op grond van het Unierecht voor een overheidsinstantie mogelijk om ambtshalve beroep in te stellen inzake wijzigingen van overheidsopdrachten na het verstrijken van de termijnen die daartoe zijn vastgelegd in de ten tijde van wijzigingen van kracht zijnde nationale wettelijke regelingen, wanneer dat beroep jaren na de wijzigingen leidt tot het opleggen van sancties aan beide bij de opdrachten betrokken partijen?

A-G: Richtlijn 89/665/EEG, richtlijn 92/13/EEG, richtlijn 2014/24/EU en richtlijn 2014/25/EU verplichten noch verbieden de lidstaten om te voorzien in de mogelijkheid dat een overheidsinstantie ambtshalve beroep instelt inzake beweerde schendingen van bepalingen betreffende openbare aanbestedingen. Wanneer dergelijke beroepsprocedures echter eenmaal zijn ingevoerd en geïnitieerd, dan vallen zij, net als de uitkomsten daarvan, onder de werkingssfeer van het Unierecht.

Het beginsel van rechtszekerheid verzet zich tegen toepassing van nationale bepalingen die voorzien in ambtshalve beroep inzake schendingen van bepalingen betreffende openbare aanbestedingen die zijn gepleegd voordat die nieuwe nationale bepalingen in werking traden, in omstandigheden waarin de daartoe vastgelegde termijnen, zoals vastgelegd in de eerder van toepassing zijnde nationale wettelijke regelingen, reeds zijn verstreken.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 28 november 2019 – zaken C-721/19 en C-722/19 Sisal e.a.*

Verlenging bestaande concessieovereenkomst

Richtlijn 2014/23/EG. De vraag is o.a. of een nationale regeling waarin wordt bepaald dat de verlenging van de bestaande concessieovereenkomst zou inhouden dat die overeenkomst, zonder een aanvullende aanbesteding, uitsluitend met die ene concessiehouder wordt verlengd, in plaats van nieuwe overeenkomsten met een aantal partijen te sluiten, in strijd is met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Italië – 26 november 2019 – zaak C-618/19 - Ge.Fi.L.*

Diensten betreffende het beheer van motorrijtuigenbelasting – Aanbesteden?

Richtlijn 2014/24. Staat het Unierecht in de weg aan een regionale regeling waarbij het de Regione Campania wordt toegestaan om diensten betreffende het beheer van motorrijtuigenbelasting rechtstreeks, zonder aanbesteding, aan de ACI te gunnen?

EUROPESE COMMISSIE

Openbare aanbesteding: Commissie onderneemt verdere actie tegen vier lidstaten met betrekking tot nationale regels inzake overheidsopdrachten en concessies ([EC](#))

KAMERVragen

Hoe kan de rechtsbescherming van inschrijvers bij aanbestedingen worden gewaarborgd? ([Europa decentraal](#))

OVERIG

Does the EU violate public procurement law in its external migration policy? ([EU immigration law blog](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-396/18 – Cafaro – Italië - ECLI:EU:C:2019:929 – conclusie – arrest

Pensioenleeftijd piloten - Verbod van discriminatie op grond van leeftijd

Verordening (EU) nr. 1178/2011. Richtlijn 2000/78/EG. De verwijzende rechter wil o.a. weten of de aard van de activiteiten van een onderneming die piloten tewerkstelt, welke activiteiten verband houden met de bescherming van de nationale veiligheid, van invloed kan zijn op de beoordeling van het beroepsverbod voor piloten die de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt.

Hof: Artikel 2, lid 5, van richtlijn 2000/78/EG staat niet in de weg aan een nationale regeling die bepaalt dat de arbeidsverhouding van piloten die in dienst zijn van een onderneming die luchtvaartuigen exploiteert in het kader van activiteiten die verband houden met de bescherming van de nationale veiligheid van een lidstaat, automatisch eindigt wanneer zij de leeftijd van 60 jaar bereiken, voor zover een dergelijke regeling noodzakelijk is voor de openbare veiligheid in de zin van die bepaling, hetgeen door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

Artikel 4, lid 1, van richtlijn 2000/78 moet aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een nationale regeling als aan de orde in het hoofdgeding, die bepaalt dat de arbeidsverhouding van piloten die in dienst zijn van een onderneming die luchtvaartuigen exploiteert in het kader van activiteiten die verband houden met de bescherming van de nationale veiligheid van een lidstaat, automatisch eindigt wanneer zij de leeftijd van 60 jaar bereiken, voor zover een dergelijke regeling evenredig is in de zin van die bepaling, hetgeen door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

HvJ – ARREST – 19 november 2019 – gevoegde zaken C-609/17 en C-610/17 – TSN en AKT – Grote Kamer – Finland - ECLI:EU:C:2019:981 – conclusie – arrest

Overdracht vakantie voor ziekteverlofdagen

Richtlijn 2003/88/EG. Artikel 153 VWEU. Artikel 31, lid 2 en artikel 51, lid 1 EU Handvest. De zaak gaat over de weigering om aan twee werknemers die tijdens een periode van jaarlijkse vakantie met

behoud van loon ziek waren geweest, een overdracht van die vakantie voor alle of een deel van de betrokken ziekteverlofdagen toe te staan

Hof: Artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88/EG verzet zich niet tegen nationale regelingen of collectieve arbeidsovereenkomsten op grond waarvan meer dagen jaarlijkse vakantie met behoud van loon worden toegekend dan de in genoemde bepaling vastgelegde minimumperiode van vier weken, maar wordt uitgesloten dat die vakantiedagen wegens ziekte worden overgedragen.

Artikel 31, lid 2, EU Handvest, beschouwd in samenhang met artikel 51, lid 1, ervan, is niet van toepassing met betrekking tot dergelijke nationale regelingen en collectieve arbeidsovereenkomsten.

- Bovenwettelijke vakantiedagen vallen niet onder beschermingsregels richtlijn. ([Rechtspraak AR 2019-1258](#))
- Doorschuiven van bovenwettelijke vakantiedagen bij ziekte mag worden verboden ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 26 november 2019 - Zaak C-610/18 - AFMB Ltd e.a. – Nederland – CRvB – ECLI:EU:C:2019:1010 – conclusie

Internationaal vrachtwagenchauffeurs - Begrip ‚werkgever‘ – Begrip ‚misbruik van recht‘

Verordening (EEG) nr. 1408/71. Verordening (EG) nr. 883/2004. Dit verzoek om een prejudiciële beslissing vindt zijn oorsprong in gedingen tussen AFMB, een op Cyprus gevestigde vennootschap, en verschillende internationaal vrachtwagenchauffeurs enerzijds en de Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (RSVB) anderzijds, over de besluiten waarbij de RSVB niet de Cypriotische maar de Nederlandse socialezekerheidswetgeving op die chauffeurs van toepassing heeft verklaard. Die administratieve besluiten worden aangevochten door AFMB, die, met een beroep op de met de betrokken chauffeurs gesloten arbeidsovereenkomsten waarin zij met zoveel woorden wordt aangeduid als de „werkgever“, stelt dat de Cypriotische wetgeving van toepassing is, niettegenstaande het feit dat die chauffeurs doorgaans ter beschikking worden gesteld aan de Nederlandse vervoersondernemingen waarmee AFMB zogeheten „fleetmanagementovereenkomsten“ is aangegaan.

A-G: Als werkgever van internationaal vrachtwagenchauffeurs in loondienst moet worden aangemerkt de vervoersonderneming die de betrokkenen voor onbepaalde tijd heeft aangeworven, die het feitelijke gezag over hen uitoefent en die de facto de loonkosten draagt.

Artikel 14, lid 2, onder a), van verordening (EEG) nr. 1408/71 en artikel 13, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 883/2004 moeten aldus worden uitgelegd dat, onder voorbehoud van het door de verwijzende rechter uit te voeren feitenonderzoek, in omstandigheden als die van de hoofdgedingen, als de werkgever van internationaal vrachtwagenchauffeurs in loondienst wordt aangemerkt de vervoersonderneming die de betrokkenen heeft aangeworven, die hen feitelijk voor onbepaalde tijd volledig ter beschikking heeft, die het feitelijke gezag over hen uitoefent en die de facto hun loonkosten draagt.

De specifieke voorwaarden waaronder werkgevers, zoals uitzendbureaus en andere intermediairs, zich kunnen beroepen op de in artikel 14, lid 1, onder a), van verordening nr. 1408/71 en artikel 12 van verordening nr. 883/2004 opgenomen uitzonderingen op het werklandbeginsel, gelden niet naar analogie voor de toepassing van artikel 14, lid 2, onder a), van verordening nr. 1408/71 en artikel 13, lid 1, onder b), van verordening nr. 883/2004.

Uit de in de verwijzingsbeslissing weergegeven feiten en omstandigheden blijkt dat er sprake is van een situatie waarin misbruik van recht wordt gemaakt. Bijgevolg kan AFMB zich niet op artikel 14, lid 2, onder a), van verordening nr. 1408/71 of artikel 13, lid 1, onder b), van verordening nr. 883/2004 beroepen teneinde een band met het Cypriotische socialezekerheidsrecht aan te tonen.”

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 26 november 2019 – zaak C-344/18 – ISS Facility Services – België – ECLI:EU:C:2019:1009 – [conclusie](#)

Overgang onderneming op twee verkrijgers – Behoud rechten werknemers

Richtlijn 2001/23. Deze vraag is voorgelegd in het kader van een geding tussen Sonia Govaerts en enerzijds ISS Facility Services NV, waarbij zij in dienst was, en anderzijds Atalian NV met betrekking tot haar ontslag en de gevolgen daarvan na de heraanbesteding aan Atalian NV van de overheidsopdracht die voorheen aan ISS Facility Services NV was gegund.

Het onderzoek van deze vraag noopt het Hof voor de eerste maal ertoe om zich te buigen over de gevolgen van de overgang van een economische eenheid op twee verkrijgers voor het behoud van de in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/23 toegekende rechten en verplichtingen van de werknemers.

A-G: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/23/EG verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan, bij gelijktijdige overgang van verschillende onderdelen van een onderneming in de zin van artikel 1, lid 1, van deze richtlijn op verschillende verkrijgers, de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de op het tijdstip van de overgang bestaande arbeidsovereenkomst voor elk van de onderdelen van de overgegangene onderneming op ieder van de verkrijgers overgaan in verhouding tot de door de werknemer verrichte werkzaamheden.

Indien de splitsing van de betrokken arbeidsovereenkomst tussen de twee verkrijgers onmogelijk blijkt of afbreuk doet aan het behoud van de door richtlijn 2001/23 gewaarborgde rechten van de werknemers, wat door de verwijzende rechter dient te worden nagegaan, of indien de werknemer na de overgang van de onderneming splitsing van zijn overeenkomst weigert, kan de betrokken arbeidsovereenkomst of arbeidsbetrekking evenwel worden verbroken en moet de arbeidsovereenkomst of de arbeidsbetrekking dan uit hoofde van artikel 4, lid 2, van die richtlijn worden geacht te zijn verbroken door toedoen van de verkrijger(s).

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 11 november 2019 – [zaak C-652/19 – Fallimento Consulmarketing*](#)

Nationale beschermingsregeling ten aanzien van collectieve ontslagen - Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd

Richtlijn 98/59 EG. Clausule 4 raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd. De verwijzende rechter merkt op dat de uitvoering van richtlijn 98/59/EG door de Italiaanse wetgever ertoe heeft geleid dat er verschillende sanctiemodellen naast elkaar bestaan die in abstracto van toepassing kunnen zijn op identieke arbeidsverhoudingen die in dezelfde procedure voor collectief ontslag op eenzelfde manier worden vergeleken. Zo genieten arbeidsverhoudingen voor onbepaalde tijd die vóór 07-03-2015 tot stand zijn gekomen de volledige bescherming van herstel van het dienstverband. Ten onrechte ontslagen werknemers wier arbeidsverhouding voor onbepaalde tijd op of na 07-03-2015 tot stand is gekomen of, zoals in de onderhavige zaak, is omgezet, genieten uitsluitend de bescherming in de vorm van schadevergoeding. Volgens de verwijzende rechter is dit verschil in strijd met het in clausule 4 verankerde beginsel van non-discriminatie en kan het ook niet worden gerechtvaardigd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 18 november 2019 – [zaak C-726/19 – Instituto Madrileño de Investigación y Desarrollo Agrario y Alimentario*](#)

Ad-interimovereenkomsten - Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd

Clausules 1 en 5 van richtlijn 1999/70. Verzoekster is in 2003 in dienst getreden bij het Madrileens instituut voor agrarisch onderzoek en ontwikkeling van de autonome regio Madrid (instituut) als horecamedewerkster. In 2016, na een aantal tijdelijke contracten is aan verzoekster kenbaar gemaakt dat haar overeenkomst was afgelopen. Verzoekster heeft een vordering ingesteld bij de Spaanse arbeidsrechter. De rechter heeft geoordeeld dat de beëindiging van de overeenkomst rechtmatig was, aangezien de vacature werd vervuld middels een selectieprocedure, maar dat haar een schadevergoeding betaald zou moeten worden die gelijk is aan 20 dagen voor elk dienstjaar, hetgeen neerkwam op een bedrag van 3 266,48 EUR. Het instituut heeft hier hoger beroep tegen ingesteld. De verwijzende rechter stelt dat artikel 15, lid 1, onder c), ET, dat richtlijn 1999/70 omzet, de tijdelijke overeenkomsten tracht te beperken om zo het misbruik van de voorschriften uit de

communautaire normen te voorkomen. Dit artikel staat de ad-interimovereenkomst in één enkel geval toe: „wanneer er sprake is van de vervanging van werknemers die recht hebben op behoud van hun arbeidsplaats, mits in de arbeidsovereenkomst de naam van de vervangen werknemer en de reden voor de vervanging worden vermeld.” Het voorziet derhalve niet in een ad-interimovereenkomst voor de invulling van een onbezette arbeidsplaats. Die rechtsfiguur wordt in het leven geroepen in artikel 4, lid 1, van koninklijk besluit 2720/1998, . De vraag is o.a. of een ad-interimovereenkomst ter vervulling van onbezette arbeidsplaatsen, waarvan de duur aan de willekeur van de werkgever wordt overgelaten, afbreuk doet aan het nuttig effect van de clausules 1 en 5 van richtlijn 1999/70 (betreffende de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd).

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slovenië – 20 november 2019 – zaak C-742/19 - Ministrstvo za obrambo*

Organisatie arbeidstijd – Militair personeel

Richtlijn 2003/88/EG. Richtlijn 89/391/EEG. Verzoeker was in dienst van het Sloveense leger als onderofficier, en verrichtte zijn taken in de kazerne. Eenmaal per maand had hij een week lang, 24 uur per dag, aanwezigheidsdienst in de kazerne. (1) Is artikel 2 van richtlijn 2003/88 van toepassing op militair personeel en, (2) is een nationale regeling die de bereikbaarheidsdienst of de aanwezigheidsdienst, gedurende welke dit militair personeel fysiek aanwezig moet zijn op de werkplek of in de kazerne, niet aanmerkt als arbeidstijd, in strijd met het Unierecht?

RECHTSPRAAK NL – PG Hoge Raad – PG advies einduitspraak – 14 november 2019 – ECLI:NL:PHR:2019:1166

Mini-jobs – Aanspraken AOW en AKW

Verordening nr. 1408/71. Terugkeer na HvJ EU. Nederlands ingezetenen met mini-jobs in Duitsland die aldaar geen recht op pensioen- en kinderverzekering hebben. Moet Nederland dat op grond van de artt. 45-48 VwEU opvangen hoewel Vo. 1408/71 en de Nederlandse wetgeving exclusief het Duitse stelsel aanwijzen en Nederland geen premie kon heffen?

Feiten: Deze zaken betreffen Nederlands ingezetenen die in Duitsland hebben gewerkt als geringfügig Beschäftigte, inhoudende dat zij weinig verdienen en alleen verzekerd waren tegen arbeidsongevallen. Personen met een dergelijke mini-job zijn dus - ook als zij Duits ingezetenen zijn - in Duitsland niet verzekerd voor Kindergeld en ouderdomspensioen.

Geschil: De belanghebbenden waren in hun Duitse werkperioden niet verzekerd voor de AOW en AKW omdat art. 13(2)(a) Vo. 1408/71, geïmplementeerd in art. 6a AOW en 6a AKW, exclusief het sociale verzekeringsstelsel van het werkland aanwijst. Zij waren in Duitsland evenmin verzekerd. Verplichten de artt. 45-48 VwEU (vrij werknemersverkeer) Nederland om hen desondanks AOW-opbouw en kinderbijslag toe te kennen? Bij Giesen en Van den Berg gaat het om (partnertoeslag op) AOW, bij Franzen om kinderbijslag en AOW.

Prejudiciële vragen: Na op misverstanden berustende en onvolledige beantwoording van vragen van de CRvB door het HvJ EU heeft de CRvB onder meer op basis van hardheidsclausules in de Nederlandse uitsluitingsbepalingen in het voordeel van de belanghebbenden beslist. Daartegen heeft de Svb cassatieberoep ingesteld. Bij arrest HR BNB 2018/84 (Giesen en Van den Berg) heeft de Hoge Raad het HvJ EU opnieuw drie vragen voorgelegd die inmiddels zijn beantwoord.

Volgens A-G Wattel moet gekozen worden tussen de tekst van art. 2(1)(a) BUB, die Giessen niet uitsluit, en de bedoeling van de wetgever. Gegeven (i) de duidelijke tekst van art. 2(1)(a) BUB 1976, (ii) het EU-rechtelijke streven naar vrij verkeer van werknemers, (iii) de opvattingen van de Commissie en van de A-G Sharpston dat uitsluiting in casu niet strookt met de artt. 45-48 VwEU, (iv) dat geringfügig Beschäftigte slechts zeer weinig inkomen uit betaalde arbeid hadden en geen inkomen zouden hebben gehad (en dus premievrij verzekerd zouden zijn geweest) als zij werkloos in Nederland waren gebleven in plaats van zich door de Nederlandse autoriteiten te hebben laten aanmoedigen om in Duitsland te gaan werken en (v) de plicht van de nationale rechter om zijn nationale recht zoveel mogelijk in overeenstemming met de strekking van het EU-recht uit te leggen, meent de A-G dat voor tekstuele uitleg moet worden gekozen.

Conclusie: de cassatieberoepen van de Svb in de zaken Van den Berg (16/03746bis) en Franzen (16/03747bis en 16/03748bis) zijn gegrond. Het cassatieberoep in de zaak Giesen (16/03746bis) is gegrond voor zover het ziet op perioden vanaf 1 januari 1989 en ongegrond voor zover het ziet op de periode vóór 1989.

EUROPESE COMMISSIE

Belastingen: Commissie verzoekt [Nederland](#) om wijziging van belastingregels die de grensoverschrijdende overdracht van pensioenen belemmeren ([EC](#))

AANBEVELING RAAD

Aanbeveling van de Raad van 8 november 2019 met betrekking tot de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen, [PB C 387 van 15.11.2019](#)

WIKI

 [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en burgerschap (S – V)

EHRM – ARREST – 5 november 2019 – A.A. t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [32218/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1105JUD003221817](#)

Beoordeling asielaanvraag – Bekering – Mogelijkheid praktiseren geloof in het openbaar

Artikel 3 EVRM. Klager is van Afghaanse afkomst die zich heeft bekeerd tot het Christendom in Zwitserland. Hij heeft in maart 2014 asiel aangevraagd in Zwitserland en dit verzoek gebaseerd op zijn geloofsbekering. Zijn asielaanvraag wordt afgewezen en ook in beroep wordt het verzoek afgewezen. Weliswaar is de situatie in Afghanistan niet veilig, maar hij zou kunnen verblijven bij familie in Kabul, waar hij interne bescherming kan genieten, temeer omdat zijn familie niet op de hoogte is van zijn geloofsbekering. Het EHRM overweegt dat Afghanen die zich bekeerd hebben tot het Christendom blootgesteld zijn aan het risico om vervolgd te worden en dit kan leiden tot de doodstraf. Ten onrechte is niet in de beoordeling van de asielaanvraag meegenomen hoe klager zijn geloof zou kunnen uitoefenen in Afghanistan, maar is er slechts gekeken naar een alternatief voor (interne) bescherming. Door de bekering behoort klager tot een groep die blootstaat aan een risico van slechte behandeling in Afghanistan. Nu die gevolgen niet voldoende zijn onderzocht, is sprake van een schending van artikel 3 EVRM indien klager teruggestuurd zou worden naar Afghanistan. Schending artikel 3 EVRM.

 [Article 3 ECHR and returning an Afghan Christian convert: AA v Switzerland \(Law&religion\)](#)

EHRM – ARREST – 14 november 2019 – N.A. t. Finland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [25244/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1114JUD002524418](#)

Finse beslissing om een Irakese man uit te zetten die bij aankomst in het land van herkomst werd vermoord is in strijd met het Verdrag.

Klagers vader diende in het leger onder voormalig leider Saddam Hussein. Toen hij na de val van het regime werkte als vooraanstaande officier voor schendingen van de rechten van de mens en corruptiezaken, kreeg hij in 2015 onenigheid met een collega. Zijn collega, die zogenaamd lid zou zijn van de sjjiitische militie genaamd de Badr Organisation, viel klagers vader aan en beledigde hem toen hij overstapte naar de geheime dienst en promotie maakte. Korte tijd later probeerde iemand hem dood te schieten. Klagers vader rapporteerde de aanval, maar er werd niets mee gedaan. Omdat hij geen bescherming of gerechtigheid verwachtte in Irak, nam hij ontslag. Een jaar later ontplofte

een bom in de auto van de ouders van klager, welke aanslag zij overleefden en later dat jaar werd klager zelf ontvoerd. Uiteindelijk verhuisde de familie naar Finland, waar klagers vader vroeg om internationale bescherming. Zijn asielaanvraag werd afgewezen omdat soennitische moslims, zoals het gezin van klager, niet per se vervolging hoefden te vrezen in Irak.

Vruchteloos appelleren in Finland leidt er uiteindelijk toe dat klagers vader terugkeert naar Irak, waar hij na een maand wordt doodgeschoten.

Klager doet bij het Hof een beroep op artikelen 2 en 3 EVRM. Het Hof acht beide rechten geschonden. In het bijzonder is het Hof van oordeel dat de Finse autoriteiten niet grondig genoeg hadden onderzocht welke individuele risico's klagers vader liep in Irak, terwijl ze wel hadden vastgesteld dat er twee aanslagen op hem waren gepleegd in een gespannen sfeer tussen soennitische en sjjiitische moslims.

De beslissing van de Finse autoriteiten om de vader uit te zetten, terwijl hij een conflict had met een sjjiitische collega in de uitoefening van zijn beroep voor het Ministerie van Binnenlandse zaken, heeft klagers vader geen keuze gelaten dan vrijwillig terug te keren naar Irak, waar hij kort na aankomst om het leven is gebracht.

EHRM – ARREST – T.K. en S.R. t. Rusland - 19 november 2019 – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [28492/15](#) - [49975/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD002849215](#)

Samenvatting onder: [Overlevering en uitlevering](#)

EHRM - ARREST - 21 november 2019 – Ilias en Ahmed t. Hongarije – [Grote Kamer](#) - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) - [47287/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1121JUD004728715](#)

Vreemdelingendetentie – Oneerlijke procedure – Schending

Artikelen 3 en 5 EVRM. Klagers, twee asielzoekers uit Bangladesh, zijn bij de Hongaarse grens gedurende 23 dagen vastgehouden en vervolgens uitgezet naar Servië. Het Hof oordeelt dat de Hongaarse autoriteiten niet naar de individuele omstandigheden van klagers hebben gekeken, maar alleen hebben verwezen naar een lijst van de overheid met veilige landen. Bovendien hebben zij de landenrapporten en ander bewijs dat door klagers is aangedragen niet in aanmerking genomen. Er is een onredelijke bewijslast bij klagers gelegd. Tot slot is er een risico op onmenselijke behandeling nu klagers richting Griekenland worden gedreven. Schending van artikel 3 en 5 EVRM.

 La CEDH et les zones de transit ([libertés chéries](#))

EHRM – ARREST – 21 november 2019 - Z.A. e.a. t. Rusland – [Grote Kamer](#) - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) - [61411/15](#) - [61420/15](#) - [61427/15](#) - [3028/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1121JUD006141115](#)

Vasthouden van asielzoekers in transitzone van een vliegveld voor lange tijd – Schending

Artikelen 3 en 5 EVRM. De zaak gaat over vier mannen die gedurende een lange tijd (enkele maanden tot twee jaar) zijn vastgehouden in een transit zone van het vliegveld van Moskou in afwachting van de behandeling van hun asielverzoeken.

Het Hof oordeelt dat er geen wettelijke basis was om klagers vast te houden in de transitzone. Bovendien waren de omstandigheden onmenselijk. Ze hadden geen toegang tot was- of kookfaciliteiten en hebben moeten slapen in de transitzone waar het altijd druk en verlicht was. Schending van het Verdrag.

 La CEDH et les zones de transit ([libertés chéries](#))

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 20 november 2019 – M.A. t. Denemarken – persbericht verwijzing – gecommuniceerde zaak

Gezinshereniging

Artikel 8 EVRM. Klager komt uit Syrië en heeft in 2015 asiel aangevraagd in Denemarken. Zijn verblijfsvergunning is elk jaar verlengd. Eind 2015 heeft hij verzocht om gezinshereniging met zijn vrouw uit Syrië met wie hij sinds 1990 getrouwd is. Dat verzoek is afgewezen omdat hij niet aan de voorwaarden voldeed zoals recent gewijzigd door het Deense parlement. Zo was hij de afgelopen drie jaar nog niet in het bezit van een verblijfsvergunning en waren er volgens de autoriteiten geen speciale redenen voor gezinshereniging. Volgens klager is de weigering in strijd met het EVRM. De nieuwe Deense regeling maakt onderscheid tussen asielzoekers die een tijdelijke verblijfvergunning hebben en asielzoekers die een hogere bescherming hebben gekregen.

In deze zaak hebben de Raad voor Europa, de VN hoge commissaris voor vluchtelingen, Noorwegen, Zwitserland en het Deense instituut voor mensenrechten opmerkingen ingediend.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – F.O t. Nederland en Italië - [48125/19](#) – [statement of facts](#)

Dublin-verordening – Gezin met jonge baby wordt teruggestuurd naar Italië – Voldoende onderzoek naar opvangomstandigheden?

Artikel 3 EVRM. Klagers, een echtpaar uit Nigeria en hun twee maanden oude baby, hebben asiel gevraagd in Nederland. Dat verzoek is afgewezen omdat Italië, op grond van de Dublin-verordening, verantwoordelijk zou zijn voor de behandeling van het verzoek. Volgens de Nederlandse autoriteiten heeft het Salvini-decreet er niet toe geleid dat de opvangomstandigheden dusdanige tekortkomingen vertonen dat niet langer meer kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel.

Het EHRM stelt aan Nederland o.a. de vraag of de Nederlandse autoriteiten voldoende hebben onderzocht of het gezin in Italië, zeker gelet op de leeftijd van hun kind, de juiste zorg kan worden geboden en of het gezin bij elkaar zou kunnen blijven. (Tarakhel t. Zwitserland [GC], no. [29217/12](#), 4 November 2014)?

Daarnaast worden zeven vragen voorgelegd aan de Italiaanse autoriteiten over de waarborgen die verstrekt zijn en over de opvangomstandigheden.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – V.A. t. Nederland en Italië - [48062/19](#) – [statement of facts](#)

Dublin-verordening – Gezin met jonge kinderen wordt teruggestuurd naar Italië – Voldoende onderzoek naar opvangomstandigheden?

Artikel 3 EVRM. Klagers, een echtpaar uit Nigeria en hun vier jonge kinderen, hebben asiel gevraagd in Nederland. Dat verzoek is afgewezen omdat Italië, op grond van de Dublin-verordening, verantwoordelijk zou zijn voor de behandeling van het verzoek. Volgens de Nederlandse autoriteiten heeft het Salvini-decreet er niet toe geleid dat de opvangomstandigheden dusdanige tekortkomingen vertonen dat niet langer meer kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel.

Het EHRM stelt aan Nederland o.a. de vraag of de Nederlandse autoriteiten voldoende hebben onderzocht of het gezin in Italië, zeker gelet op de leeftijd van hun kinderen, de juiste zorg kan worden geboden en of het gezin bij elkaar zou kunnen blijven. (Tarakhel t. Zwitserland [GC], no. [29217/12](#), 4 November 2014).

Daarnaast worden zeven vragen voorgelegd aan de Italiaanse autoriteiten over de waarborgen die verstrekt zijn en over de opvangomstandigheden.

HvJ – ARREST – 12 november 2019 – zaak C-233/18 – Haqbin – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:956 – persbericht – conclusie – arrest

Niet-begeleide minderjarige asielzoeker – Sanctie na inbreuk op regels opvangcentrum – Mag toegang ontzegd worden?

Richtlijn 2013/33/EU. Haqbin is als niet-begeleide minderjarige naar België gekomen uit Afghanistan. Hij heeft een asielaanvraag ingediend. In een opvangcentrum is hij betrokken geraakt in een grootschalig conflict tussen etnische groepen. Als een van de aanstokers werd hem de toegang tot het opvangcentrum ontzegd. De vraag is in hoeverre een dergelijke sanctie mag worden opgelegd, met name in het geval van een minderjarige asielzoeker.

Hof: Een persoon die om internationale bescherming verzoekt en die zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstige inbreuk op de regels van het opvangcentrum waarin hij wordt opgevangen of aan ernstige vormen van geweld, kan niet worden bestraft met de intrekking van de materiële opvangvoorzieningen die betrekking hebben op huisvesting, voedsel of kleding.

HvJ – ARREST – 20 november 2019 – zaak C-706/18 – Belgische Staat – ECLI:EU:C:2019:993 – geen conclusie – arrest

Belgische autoriteiten mogen niet automatisch recht op gezinshereniging geven zodra termijn van zes maanden na de aanvraag is verstreken.

Richtlijn 2003/86/EG. De zaak betreft de echtgenote van een Afghaans onderdaan, die in België de status van vluchteling heeft. De familieband is niet aangetoond. Het verzoek om gezinshereniging is in 2014 afgewezen. De Raad voor vreemdelingenbetwistingen heeft die afwijzing bevestigd, maar de Raad van State oordeelde dat de Belgische autoriteiten de termijn van zes maanden voor de behandeling van de aanvraag hadden overschreden, en dat er daarom sprake was van een impliciete goedkeuring van het verzoek tot gezinshereniging, ook al was de huwelijksband niet aangetoond.

De Raad voor vreemdelingenbetwistingen is gebonden aan dit arrest van de Raad van State, maar vroeg het Hof van Justitie of die interpretatie strookt met richtlijn 2003/86.

In zijn arrest van vandaag oordeelt het Hof van Justitie dat de EU-richtlijn zich verzet tegen een dergelijke interpretatie. Autoriteiten mogen geen verblijfstitel afgeven aan een derdelander die niet voldoet aan de voorwaarden voor gezinshereniging. Op die manier wordt immers de doeltreffendheid van de richtlijn ondermijnd en een en ander is in strijd met de doelstellingen van de richtlijn.

Hof: Richtlijn 2003/86/EG verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan de bevoegde nationale autoriteiten, wanneer binnen een termijn van zes maanden vanaf de datum van indiening van het verzoek tot gezinshereniging geen beslissing is genomen, ambtshalve een verblijfstitel moeten afgeven aan de indiener van het verzoek, zonder dat zij noodzakelijkerwijs eerst moeten vaststellen dat deze daadwerkelijk voldoet aan de voorwaarden om in overeenstemming met het Unierecht in de lidstaat te verblijven.

- 🇪🇺 Uitspraak EU-hof: geen verblijfsvergunning na trage behandeling gezinshereniging ([Europa-nu](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 21 november 2019 – zaak C-836/18 – Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real – Spanje – ECLI:EU:C:2019:1004 – conclusie

Unieburger – Afgeleid verblijfsrecht - Voldoende bestaansmiddelen - Afhankelijkheidsverhouding

Artikel 20 VWEU. Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om te herinneren aan de beginselen die het ter zake heeft geformuleerd in de arresten van 10 mei 2017, Chavez-Vilchez e.a., en 8 mei 2018, K.A. e.a. (Gezinshereniging in België), in een context waarin de aanvraag voor een verblijfsvergunning is ingediend door een onderdaan van een derde land, gehuwd met een burger van de Unie, en vervolgens is afgewezen zonder dat is nagegaan of er een afhankelijkheidsverhouding tussen deze twee personen bestaat.

A-G: Artikel 20 VWEU verzet zich tegen een nationale praktijk volgens welke het verblijfsrecht van een onderdaan van een derde land die familielid van een burger van de Unie is, automatisch wordt geweigerd op de enkele grond dat deze laatste niet voldoet aan de door de nationale wetgeving gestelde voorwaarde van voldoende bestaansmiddelen. De bevoegde nationale autoriteiten moeten

alle actuele en relevante omstandigheden van het geval concreet beoordelen teneinde vast te stellen of er een zodanige afhankelijkheidsverhouding tussen de betrokken personen bestaat dat de toekenning van een afgeleid verblijfsrecht op grond van deze bepaling gerechtvaardigd is;

Het bestaan van nationale wetgeving die weliswaar vereist dat echtgenoten samenwonen, maar hun niet belet om gescheiden te leven, is geen omstandigheid die een dergelijke afhankelijkheidsverhouding in het leven roept.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 november 2019 – zaak C-720/19 - Stadt Duisburg*

Verblijfsrechten op grond van besluit nr. 1/80 – Naturalisatie – Afstand Turkse Nationaliteit – Opnieuw aannemen Turkse nationaliteit

Besluit nr. 1/80 bij Associatieovereenkomst EEG-Turkije. Verzoekster heeft zich in 1970 bij haar Turkse echtgenoot gevoegd, die werknemer was in Duitsland, en met hem in gezinsverband samengewoond tot zijn dood in 1998. De haar in het kader van de gezinshereniging verleende, tijdelijke verblijfsvergunning is telkens verlengd en met ingang van 1996 omgezet in een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Verzoekster is in februari 2001 tot Duits onderdaan genaturaliseerd en heeft de verklaring van afstand van de Turkse nationaliteit overlegd. Met ingang juli 2001 heeft ze de Turkse nationaliteit vrijwillig weer aangenomen en daarmee van rechtswege de Duitse nationaliteit verloren. In 2017 heeft verzoekster een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd aangevraagd. Als argument heeft zij aangevoerd dat ze door het samenleven met haar echtgenoot de rechten had verworven die voortvloeien uit artikel 7 van besluit nr. 1/80. Volgens verweerster blijven de rechten op grond van de Associatieovereenkomst EEG/Turkije na naturalisatie tot Duits staatsburger niet behouden.

Prejudiciële vragen:

- 1) Verliest een gezinslid van een Turkse werknemer, dat op grond van artikel 7, lid 1, van besluit nr. 1/80 van de Associatieraad EEG-Turkije aan die werknemer rechten kan ontlenuen, deze rechten, wanneer hij de nationaliteit van de lidstaat van ontvangst aanneemt en daarbij tegelijkertijd zijn vorige nationaliteit verliest?
- 2) Indien de eerste vraag bevestigend moet worden beantwoord: kan het gezinslid van de Turkse werknemer in de beschreven situatie zich op de rechten krachtens artikel 7 van besluit nr. 1/80 blijven beroepen als hij de nationaliteit van de lidstaat van ontvangst weer heeft verloren omdat hij zijn vorige nationaliteit weer heeft aangenomen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 15 november 2019 - zaak C-718/19 - Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a.*

Unieburgerschap – Verwijdering – Risico op onderduiken

Richtlijn 2004/38. Richtlijn 2008/115. (1) Verzet het Unierecht zich tegen wetgeving die Unieburgers verplicht om, na een beslissing tot beëindiging van het verblijf, zich te houden aan bepaalde maatregelen om zo elk risico op onderduiking te voorkomen? (2) Verzet het Unierecht zich tegen nationale wetgeving die bepaalt dat tegen Unieburgers die zich niet hebben gehouden aan de beslissing tot beëindiging van het verblijf, een identieke maatregel toepasbaar is als de maatregel die wordt toegepast op onderdanen van derde landen wat de maximale termijn van vasthouding met het oog op verwijdering betreft, namelijk acht maanden?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 28 november 2019 – zaak C-768/19 - Bundesrepublik Deutschland*

Subsidiaire bescherming – Beoordeling minderjarigheid – Welk tijdstip?

Richtlijn 2011/95/EU. De vraag is o.a. welk tijdstip doorslaggevend is voor de beoordeling van "minderjarigheid" in de zin van de richtlijn wanneer een asielzoeker het verzoek om bescherming heeft ingediend terwijl zijn kind minderjarig was maar de bescherming pas is verleend nadat het kind meerderjarig is geworden.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Supreme Court unanimously rules detention of asylum seekers pending removal was unlawful ([UK human rights blog](#))

NOOT – bij HvJ 31 oktober 2019, zaken [C-715/17 Commissie tegen Polen](#), [C- 718/17 Commissie tegen Hongarije](#) [C-719/17 Commissie tegen Tsjechië](#)

- B** A-G: weigering van Polen, Hongarije en Tsjechië om mee te werken aan herplaatsen van vluchtelingen is in strijd met EU-recht ([ECER](#))
- B** The Three Villains and the Lifeblood of the European Union Project – Advocate General Sharpston’s Opinion in C-715/17 (the asylum relocation mechanism) ([EU law analysis](#))

NOOT – bij zaak [C-556/17 - Torubarov](#)

Hof van Justitie: Asielrechter moet soms zelf asielvergunning verstrekken ([Verblijfblog](#))

REGELGEVING EU

Europese grens- en kustwacht: Raad neemt herziene verordening aan (EC)

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 24/2019 Asiel, herplaatsing en terugkeer van migranten: tijd om de inspanningen op te voeren en de kloof tussen doelstellingen en resultaten te dichten, [PB C 392 van 19.11.2019](#)

KAMERSTUKKEN

Onderzoeksrapport Secundaire migratie van asielzoekers in de EU ([Kamerstukken 2019-2020, 32317 nr. 579](#))

OVERIG

- Does the EU violate public procurement law in its external migration policy? ([EU immigration law blog](#))
- All but last resort: The last reform of detention of asylum seekers in Greece ([EU immigration law blog](#))

Belastingen, btw (Fi - S)

HvJ – ARREST – 20 november 2019 – zaak [C-400/18](#) – [Infohos](#) – [België](#) – [ECLI:EU:C:2019:992](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Ziekenhuissoftware – Zelfstandige groeperingen van personen

Zesde richtlijn (77/388/EEG). Infohos is een vereniging voor ziekenhuisinformatica opgericht door verschillende openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's). Zij ontwikkelt softwaretoepassingen voor aangesloten ziekenhuizen, en verleent ook diensten aan niet-leden. De vraag is of zij btw-belastingplichtig is. Verliest een zelfstandige groepering van personen, bestaande uit een groot aantal OCMW 's, waaraan zij diensten van algemeen belang verleent, haar hoedanigheid van niet-btw-plichtige voor de activiteiten die zij voor haar leden verricht, omdat zij besluit ook diensten aan derden te verlenen?

Hof: Artikel 13, A, lid 1, onder f), van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) staat in de weg aan een nationale bepaling die de verlening van de vrijstelling van de btw afhankelijk stelt van de voorwaarde dat zelfstandige groeperingen van personen uitsluitend diensten verlenen aan hun leden, waardoor dergelijke groeperingen die tevens diensten verlenen aan niet-leden integraal onderworpen zijn aan de btw, ook voor de diensten die zij verlenen aan hun leden.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 7 november 2019 – zaak C-488/18 – Golfclub Schloss Igling – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:942 – conclusie

Btw-vrijstelling golfclub – Rechtstreekse werking artikel 132, lid 1 onder m?

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de weigering om een btw-vrijstelling te verlenen voor bepaalde door een golfclub verleende diensten die nauw verband houden met golfen. De kernvraag is of artikel 132, lid 1, onder m), van richtlijn 2006/112, waarvan de bewoordingen weliswaar eenvoudigweg verwijzen naar „sommige diensten welke nauw samenhangen met de beoefening van sport”, niettemin kan worden geacht voldoende nauwkeurig en onvoorwaardelijk te zijn en derhalve rechtstreekse werking te hebben.

A-G: Artikel 132, lid 1, onder m), van richtlijn 2006/112/EG, waarbij vrijstelling wordt verleend voor „sommige diensten welke nauw samenhangen met de beoefening van sport of met lichamelijke opvoeding en welke door instellingen zonder winstoogmerk worden verricht voor personen die aan sport of lichamelijke opvoeding doen”, moet aldus worden uitgelegd dat het geen rechtstreekse werking heeft, zodat particulieren zich voor de nationale rechterlijke instanties niet rechtstreeks op deze bepaling kunnen beroepen, tenzij de betrokken lidstaat de hem door deze bepaling toegekende beoordelingsruimte heeft overschreden.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 14 november 2019 – zaak C-547/18 – Dong Yang Electronics – Polen - ECLI:EU:C:2019:976 – conclusie

Vaste inrichting – Moedermaatschappij - Aftrek voorbelasting

Richtlijn 2006/112/EG. Een Koreaanse vennootschap heeft een Poolse onderneming opdracht gegeven assemblagediensten te verrichten. Aangezien de Poolse dochteronderneming van de Koreaanse opdrachtgever werd ingeschakeld om die opdracht uit te voeren, is in geschil of de dienst werd verricht voor de Koreaanse opdrachtgever of voor de Poolse dochteronderneming als vaste inrichting van de opdrachtgever. In dit laatste geval bevond de plaats van de dienst zich in Polen en was Poolse btw verschuldigd, die de opdrachtnemer vervolgens had moeten innen en afdragen. Dat is niet gebeurd. Opmerkelijk daarbij is dat het in het onderhavige geval „alleen” draait om de correcte btw-behandeling en niet om de hoogte van de (Poolse) belastingopbrengst. Indien de diensten werden verricht voor een vaste inrichting in Polen, dan had de Koreaanse opdrachtgever deze btw ontegenzeggelijk als voorbelasting in aftrek kunnen brengen. De geproduceerde goederen werden namelijk vanuit Polen op de Europese markt verkocht, waarbij zij aan belasting waren onderworpen. De btw zou dus hoe dan ook geen last voor de Koreaanse opdrachtgever vormen en zou evenmin tot een toename van de Poolse belastingopbrengst leiden. Deze vraag is nochtans van belang daar het antwoord op de vraag of de opdrachtnemer de btw al dan niet in Polen verschuldigd is, ervan afhangt of een dochteronderneming al dan niet als vaste inrichting van een moedermaatschappij kan worden beschouwd. Deze vraag kan in sommige gevallen bepalend zijn voor zijn voortbestaan wanneer hij er niet in slaagt de omzetbelasting naderhand nog bij zijn medecontractant te innen.

A-G: Een dochteronderneming van een vennootschap (uit een derde land) is in beginsel niet haar vaste inrichting in de zin van artikel 44, tweede volzin, van richtlijn 2006/112/EG en artikel 11, lid 1, van uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011.

Een andere conclusie is alleen denkbaar wanneer de door de afnemer van de dienst gekozen contractuele structuur schending van het misbruikverbod zou opleveren. Het staat aan de verwijzende rechter om te beoordelen of zulks het geval is.

Richtlijn 2006/112 verlangt van een belastingplichtige dat hij de gepaste zorgvuldigheid aan de dag legt om de juiste plaats van de dienst te bepalen. Daaronder vallen evenwel niet het onderzoek en de controle van de voor hem ontoegankelijke contractuele verhoudingen tussen zijn medecontractant en diens dochterondernemingen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 4 november 2019 – zaak C-712/19 - Novo Banco*

Vrij verrichten van diensten – Vrij kapitaalverkeer

Richtlijn 2006/112/EG. Richtlijn 88/361/EEG. Artikelen 49, 56 en 63 VWEU. Het betreft een geschil tussen Novo Banco (eiseres) en de Junta de Andalucía (verweerster). Eiseres is van mening dat de IDECA-belasting van verweerster niet verenigbaar is met het Unierecht. Deze belasting biedt fiscale voordelen aan banken indien hun hoofdkantoor gevestigd is in de autonome regio Andalusië, dan wel afhankelijk van de hoeveelheid bankfilialen die de banken in die autonome regio gevestigd hebben of van de leningen en beleggingen die deze banken uittrekken voor projecten in deze autonome regio. Met de eerste vraag wil de verwijzende rechter weten of de IDECA-belasting verenigbaar is met de vrijheid van vestiging, het vrij verrichten van diensten en het vrije verkeer van kapitaal. Hij twijfelt hierover, omdat de IDECA-belasting *de facto* lijkt neer te komen op het belasten van banken die niet hun hoofdkantoor in de autonome regio Andalusië hebben. Met de tweede vraag stelt de verwijzende rechter het Hof een vraag inzake de aard van de IDECA-belasting. In het bijzonder wenst hij te vernemen of deze belasting gekwalificeerd dient te worden als een indirecte belasting. En zo ja, of een en ander verenigbaar is met de btw-richtlijn, rekening houdend met het bepaalde in artikel 401 en artikel 135, lid 1, onder d), van die richtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk - 12 november 2019 – zaak C-737/19 - Bank of China*

Door filiaal gemaakte kosten voor het verstrekken van leningen ten behoeve van zijn hoofdhuis buiten de EU

Richtlijn 2006/112/EG. De belastingdienst heeft de aftrek van de voorbelasting over de door het filiaal gemaakte kosten voor het verstrekken van leningen ten behoeve van zijn Chinese hoofdhuis en andere filialen betwist op grond van verschillende artikelen van de *Code général des impôts*. De belastingdienst heeft het bezwaar van de Bank of China afgewezen. (1) Vindt het arrest Morgan Stanley & Co International ook toepassing wanneer een filiaal in een lidstaat handelingen verricht die zijn onderworpen aan de btw en tevens prestaties verricht ten behoeve van zijn hoofdhuis en filialen die in een derde land zijn gevestigd? (2) Kan een filiaal btw aftrekken indien het diensten heeft verricht ten behoeve van zijn hoofdhuis gevestigd in een derde land? (3) Indien het antwoord op de eerste vraag bevestigend is, onder welke voorwaarden kunnen bancaire handelingen aangemerkt worden als handelingen waar btw aftrek voor mogelijk is, en onder welke voorwaarden moet ervan worden uitgegaan dat de ontvanger buiten de Europese Unie is gevestigd?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen - 15 november 2019 – zaak C-703/19 - Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach*

Begrip restaurantdienst

Richtlijn 2006/112/EG. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011. (1) Omvat het begrip "restaurantdienst" ook de verkoop van bereide schotels? (2) Is het voor de eerste vraag van belang hoe deze schotels bereid worden? (3) Is het voor de eerste vraag van belang dat een klant de mogelijkheid heeft om van de infrastructuur van de dienst gebruik te maken, of moet deze ook een essentieel onderdeel van de dienst vormen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal - 18 november 2019 – zaak C-695/19 – Rádio Popular*

Verkoop extra garantie op huishoudelijke apparaten – Financiële handelingen?

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoeker, is een onderneming die zich bezighoudt met de verkoop van huishoudelijke apparaten. Daarnaast verkoopt verzoeker namens de merkaanbieder ook extra garantie wanneer de klant dat vraagt. Verzoeker treedt daarbij op als tussenpersoon tussen de verzekeringsmaatschappij en de eindklant. Zij berekent geen btw over de verkoop van extra garantie, maar trekt de btw die rust op de goederen en diensten die zij verwerft om het geheel van haar activiteiten uit te voeren, volledig af. Valt de verkoop van extra garantie op huishoudelijke

apparaten, waarbij de verkoper optreedt als tussenpersoon, onder het begrip "financiële handelingen" met als gevolg dat het daarmee verkregen bedrag niet wordt betrokken bij de berekening van het pro rata?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 22 november 2019 – zaak C-734/19 - ITH Comercial Timisoara*

Onroerend goed projecten – Btw-aftrek

Richtlijn 2006/112/EG. Voor het eerste project heeft verzoeker een stuk grond gekocht om daarop een productiehal voor liften te bouwen, met bijgebouwen. Deze zou later voor 10 jaar verhuurd worden aan de liftproducent. Voor het tweede project heeft verzoeker van de liftproducent een onroerend goed gekocht, bestaande uit een stuk grond en gebouwen, waarin laatstgenoemde zijn werkzaamheden uitvoerde. De reden voor de transactie was, enerzijds, het voornemen van verzoeker een kantoorstoren en winkelcentra te bouwen op het stuk grond en anderzijds, de behoefte van de liftproducent om zijn kosten te verlagen door te verhuizen naar het gebouw dat zou worden gebouwd in het kader van het eerste project. Dit project is stilgelegd in 2008 vanwege de economische crisis met als gevolg dat de liftproducent genoodzaakt was een ruimte te huren tegen een lagere huur dan die overeengekomen met verzoeker voor de te bouwen liftproductiehal. De vraag is o.a. of iedere persoon die een goed of dienst verwerft met het doel om dat goed of die dienst te gebruiken voor het uitvoeren van belastbare handelingen, recht heeft op btw-aftrek en dat recht zelfs behoudt als het goed of de dienst daarna niet meer gebruikt wordt voor het oorspronkelijk beoogde doel vanwege omstandigheden die zich buiten de wil van de belastingplichtige na verwerving van het goed of de dienst voordoen.

Belastingen, douane en tariefindeling

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 28 november 2019 – zaak C-772/19 - Bartosch Airport Supply Services*

Tariefindeling van stangloze motorvoertuigen om vliegtuigen te trekken en duwen

Verordening 2658/87. Moet post 8705 van de gecombineerde nomenclatuur aldus worden uitgelegd dat stangloze motorvoertuigen met een van een riemspanningsmeter voorziene hijslier om vliegtuigen te trekken en met een elektrohydraulische hefinrichting om vliegtuigen voort te duwen, onder deze post vallen?

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Hoge Raad - 8 november 2019 – na HvJ 10 juli 2019, CEVA Freight Holland B.V. – zaak C-249/18, ECLI:EU:C:2019:587. ECLI:NL:HR:2019:1686

Herziening aangegeven prijs – Stuiting verjaring douaneschuld

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Het HvJ heeft op de prejudiciële vragen geantwoord dat:

1) de aangever, indien hij de mogelijkheid heeft voor de voor uitvoer naar het grondgebied van de EU verkochte waren de prijs te kiezen die in aanmerking kan worden genomen als grondslag voor het bepalen van hun douanewaarde en uit een controle achteraf blijkt dat de betrokken goederen in zijn douaneaangifte onder een onjuiste post zijn ingedeeld, waardoor een hoger douanerecht van toepassing wordt, op grond van artikel 78 van verordening (EEG) nr. 2913/92. kan verzoeken om herziening van deze aangifte om de aanvankelijk aangegeven prijs, met het oog op het verlagen van de douaneschuld, te vervangen door een lagere transactieprijs.

2) dat het aan de lidstaten is om, met inachtneming van het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel, de datum te bepalen waarop de mededeling aan de schuldenaar van het bedrag van de rechten met het oog op de stuiting van de verjaringstermijn van drie jaar van de douaneschuld, na verstrijken waarvan de douaneschuld teniet is gegaan, moet hebben plaatsgevonden.

Uit het arrest van het Hof van Justitie volgt dat het Hof bij de beoordeling van de vraag of de opgegeven transactiewaarde voor de toepassing van artikel 78, lid 3, van het CDW als een 'onjuist

gegeven' mocht worden aangemerkt, mocht betrekken het feit dat belanghebbende zich bij de tariefindeling van de mediaspelers had vergist. Dit betekent dat juist is het oordeel van het Hof dat in een geval als dit de opgegeven transactiewaarde mag worden herzien. Het is voorts buiten redelijke twijfel dat met artikel 7:6 Adw wordt voldaan aan de voorwaarde dat de toepasselijke nationale bepalingen niet ongunstiger zijn dan de bepalingen die voor soortgelijke nationale procedures gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel) en de uitoefening van de door het Unierecht verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel). De Hoge Raad verklaart beide beroepen in cassatie ongegrond.

NOOT – bij HvJ 31 oktober 2019, zaak C-395/17 Commissie tegen Nederland

EU-Hof: Koninkrijk der Nederlanden is onder Unierecht verplicht tot compensatie van gederfde douane-inkomsten als gevolg van onjuiste afgifte exportcertificaten op Aruba en Curaçao ([ECER](#))

Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal

HvJ – ARREST – 13 november 2019 – zaak C-641/17 – College Pension Plan of British Columbia – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:960 – conclusie – arrest

Vennootschapsbelasting

Artikelen 63 tot en met 65 VWEU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen een pensioenfonds in de vorm van een trust naar Canadees recht, en de Duitse belastingdienst. In het bijzonder heeft deze trust in de jaren 2007 tot en met 2010 via een Canadese trustee van verschillende Duitse naamloze vennootschappen dividenden ontvangen ten aanzien waarvan de Duitse belastingdienst de vrijstelling van de Duitse kapitaalopbrengstbelasting heeft geweigerd.

Hof: De artikelen 63 en 65 VWEU verzetten zich tegen een nationale regeling op grond waarvan, ten eerste, over de dividenden die door een ingezeten vennootschap aan een ingezeten pensioenfonds worden uitgekeerd bronbelasting wordt geheven die volledig kan worden verrekend met de door dat fonds verschuldigde vennootschapsbelasting en die, wanneer zij hoger is dan de door het fonds verschuldigde vennootschapsbelasting, kan leiden tot een terugbetaling, en, ten tweede, die dividenden niet of nauwelijks leiden tot een verhoging van het aan vennootschapsbelasting onderworpen resultaat, als gevolg van de mogelijkheid om voorzieningen voor pensioenverplichtingen van dat resultaat af te trekken, terwijl over dividenden die aan een niet-ingezeten pensioenfonds worden uitgekeerd bronbelasting wordt geheven die voor een dergelijk fonds een definitieve belastingheffing vormt, wanneer het niet-ingezeten pensioenfonds de ontvangen dividenden gebruikt voor toevoeging aan de voorzieningen voor pensioenen die het in de toekomst moet betalen, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

Artikel 64, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling op grond waarvan, ten eerste, over dividenden die door een ingezeten vennootschap aan een ingezeten pensioenfonds worden uitgekeerd bronbelasting wordt geheven die volledig kan worden verrekend met de door dit fonds verschuldigde vennootschapsbelasting en die, wanneer zij hoger is dan de door het fonds verschuldigde vennootschapsbelasting, kan leiden tot een terugbetaling, en, ten tweede, die dividenden niet of nauwelijks leiden tot een verhoging van het aan vennootschapsbelasting onderworpen resultaat, als gevolg van de mogelijkheid om voorzieningen voor pensioenverplichtingen van dat resultaat af te trekken, terwijl over dividenden die aan een niet-ingezeten pensioenfonds worden uitgekeerd bronbelasting wordt geheven die voor een dergelijk fonds een definitieve belastingheffing vormt, voor de toepassing van die bepaling niet kan worden beschouwd als een op 31 december 1993 bestaande beperking.

- 📌 Europees Hof deelt klap uit aan dividendbelasting ([Europa-nu](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 28 november 2019 – zaak C-565/18 – Société Générale – Italië – ECLI:EU:C:2019:1029 – conclusie

Vrij verkeer van kapitaal – Belasting op financiële transacties – Aandelen of andere financiële instrumenten die zijn uitgegeven door in Italië gevestigde ondernemingen

Artikel 63 VWEU. Het betreft een geding in verband met een vordering tot teruggaaf van de door Société Générale betaalde belasting op financiële transacties met afgeleide financiële instrumenten. Meer bepaald gaat de belangrijkste vraag in deze zaak over de te verrichten toets teneinde te bepalen of de fundamentele vrijheden al dan niet in de weg staan aan de vaststelling van een belasting die verschuldigd is over alle transacties met afgeleide financiële instrumenten waarvan de onderliggende waarden een of meer financiële instrumenten naar Italiaans recht zijn, ongeacht de plaats van de transactie en de staat waar de contractpartijen woonplaats hebben.

A-G: Artikel 63 VWEU staat niet in de weg staat aan een nationale regeling die voorziet in de heffing van een belasting op financiële transacties, ongeacht de staat van woonplaats van de financiële marktdelnemers en van de tussenpersoon, die door de bij de transactie betrokken partijen moet worden voldaan, bestaat in een vast bedrag dat stijgt naarmate de waarde van de transacties toeneemt en afhankelijk is van het type instrument dat wordt verhandeld en van de waarde van de overeenkomst, en verschuldigd is op grond van het feit dat de belastbare handelstransacties betrekking hebben op een derivaat dat is gebaseerd op een effect dat is uitgegeven door een vennootschap die is gevestigd in de staat die deze belasting heeft ingevoerd.

EUROPESE COMMISSIE

- Belastingen: Commissie verzoekt Duitsland om herziening van vermogenswinstbelastingregels voor bepaalde verkopen van onroerend goed ([EC](#))
- Belastingen: Commissie verzoekt Spanje om afschaffing van buitensporig restrictieve voorwaarden voor belastinguitstel in geval van splitsingen van ondernemingen ([EC](#))
- Belastingen: Commissie verzoekt Denemarken opnieuw regels inzake belasting op dividenden die aan niet-ingezeten beleggingsfondsen worden uitgekeerd in overeenstemming met EU-recht te brengen ([EC](#))

Beroepskwalificaties

EUROPESE COMMISSIE

Beroepskwalificaties: Commissie verzoekt 24 lidstaten (waaronder Nederland) EU-voorschriften betreffende erkenning van beroepskwalificaties na te leven ([EC](#))

Brexit

AKKOORD

- Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, [PB C 384I van 12.11.2019](#)
- Politieke verklaring waarin het kader wordt geschetst voor de toekomstige betrekkingen tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk, [PB C 384I van 12.11.2019](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

BREAKING: German constitutional court Brexit-delay rumors are "bulls***" in on-going UPC saga (IPKat)

LITERATUUR

Michael Cuthbertson, Paul Olden, Ltd's in the Netherlands and BV's in the UK after a no-deal Brexit, in: *Ondernemingsrecht 2019/163* (afl. 16, p. 915-916)

Cuthbertson en Olden gaan in deze Engelstalige bijdrage in op de gevolgen van een eventuele no-deal Brexit voor Limited's in Nederland en BV's in het VK. Het zogenaamde Operation Yellowhammer document zegt daarover dat de vrijheid van vestiging, zoals vastgelegd in [art. 54 VWEU](#) de erkenning in de hele Unie waarborgt van een in een lidstaat gevestigde onderneming. Vanaf de terugtrekkingsdatum zijn in het Verenigd Koninkrijk gevestigde vennootschappen, vennootschappen uit derde landen en worden deze daarom niet automatisch door de lidstaten erkend. De lidstaten zijn niet verplicht om de rechtspersoonlijkheid (en dus de beperkte aansprakelijkheid) te erkennen van bedrijven die zijn gevestigd in het Verenigd Koninkrijk, maar het hoofdkantoor of de hoofdvestiging in een EU-lidstaat hebben.

- Leigh Hancher, 'Komkommertijd – de Leafy Salad Association, Brexit en het mededingingsbeleid', *M&M 2019-5*, p. 185-186

BLOGS

- Lies, damn lies, and claims about EU citizens: the 2019 UK election ([EU law analysis](#))
- The infringement action against the UK for failing to nominate a new Commissioner ([European law blog](#))
- Brexit: Analysis of Miller and Cherry in Supreme Court ([verblijfblog](#))
- This is not the End: What lies ahead for the VDL Commission in terms of Brexit ([Verfassungsblog](#))

Wiki

- [Wiki Brexit](#) (nieuw!)

Civiel

HvJ – ARREST – 28 november 2019 – zaak C-722/18 – KROL – Polen – ECLI:EU:C:2019:1028 – geen conclusie – arrest

Betalingsachterstand bij handelstransacties

Richtlijn 2000/35/EG. Het betreft een geding tussen KROL en Porr inzake de betaling door Porr aan KROL van wettelijke vertragsrente met betrekking tot de vergoeding voor door KROL uitgevoerde werkzaamheden en op grond van een overeenkomst tussen deze twee ondernemingen

Hof: Artikel 1 en artikel 6, lid 3, van richtlijn 2000/35/EG verzetten zich tegen een nationale regeling, op grond waarvan handelstransacties die geheel of gedeeltelijk met middelen uit de structuurfondsen en uit het Cohesiefonds van de Unie worden gefinancierd niet in aanmerking komen voor de in die richtlijn bedoelde schadeloosstelling voor betalingsachterstand.

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-555/18 – K.H.K. – Bulgarije – ECLI:EU:C:2019:937 – conclusie – arrest

Betalingsbevelprocedure - Begrip „authentieke akte”

Verordening (EU) nr. 655/2014. Bijna 35 jaar na het arrest Denilauler is in 2014 verordening (EU) nr. 655/2014 vastgesteld, waarbij de Uniewetgever het Europees bevel tot conservatoir beslag heeft ingevoerd. Het EBCB, waarbij het verrassingseffect voor de schuldenaar is behouden, wordt in de andere lidstaten automatisch erkend zonder dat een speciale procedure is vereist. In de onderhavige prejudiciële verwijzing wordt het Hof voor het eerst verzocht om verordening nr. 655/2014 uit te leggen.

Hof: Artikel 4, punt 10, van verordening (EU) nr. 655/2014 moet aldus worden uitgelegd dat een betalingsbevel dat niet uitvoerbaar is, niet onder het begrip „authentieke akte” in de zin van deze bepaling valt.

Artikel 5, onder a), van verordening nr. 655/2014 moet aldus worden uitgelegd dat een lopende betalingsbevelprocedure, kan worden aangemerkt als een „procedure betreffende het bodemgeschil” in de zin van deze bepaling.

Artikel 45 van verordening nr. 655/2014 moet aldus worden uitgelegd dat gerechtelijke vakanties niet onder het begrip „uitzonderlijke omstandigheden” in de zin van deze bepaling vallen.

- The CJEU renders its first decision on the EAPO Regulation – Case C-555/18 ([Conflict of laws](#))

LITERATUUR

Michael Cuthbertson, Paul OldenLtd’s in the Netherlands and BV’s in the UK after a no-deal Brexit, in: [Ondernemingsrecht 2019/163](#) (afl. 16, p. 915-916)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – gevoegde zaken C-419/18 en C-483/18 – Profi Credit Polska – Polen – ECLI:EU:C:2019:930 – geen conclusie – arrest

Consumentenkredietovereenkomst – Blanco orderbriefjes

Richtlijn 93/13/EEG. Richtlijn 2008/48/EG. De zaak gaat over vorderingen tot betaling van wisselschulden uit hoofde van schuldvorderingen uit leningsovereenkomsten, op basis van door de verwerende partijen uitgegeven blanco orderbriefjes, een in Polen gebruikelijke praktijk. Bij een vordering die is gegrond op een dergelijk orderbriefje dient te worden bezien of de onderliggende overeenkomst oneerlijke bedingen bevat.

Hof: Artikel 1, lid 1, artikel 3, lid 1, artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling, die het mogelijk maakt om, als zekerheid voor een schuldvordering uit een tussen een ondernemer en een consument gesloten consumentenkredietovereenkomst, in die overeenkomst te bedingen dat de kredietnemer verplicht is om een blanco orderbriefje uit te geven, en die de toelaatbaarheid van de uitgave van een dergelijk orderbriefje afhankelijk stelt van de voorafgaande sluiting van een wisselovereenkomst waarin wordt bepaald hoe dat orderbriefje kan worden aangevuld, op voorwaarde dat dit beding en die overeenkomst in overeenstemming zijn met de artikelen 3 en 5 van die richtlijn en artikel 10 van richtlijn 2008/48/EG, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 en artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48 moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter die ernstige twijfels heeft over de gegrondheid van een vordering gebaseerd op een orderbriefje dat dient als zekerheid voor een schuldvordering uit een consumentenkredietovereenkomst, indien dit orderbriefje aanvankelijk door de ondertekenaar blanco is uitgegeven en later door de begunstigde is aangevuld, ambtshalve moet onderzoeken of de tussen de partijen overeengekomen bedingen oneerlijk zijn en, in dat verband, kan eisen dat de ondernemer het geschrift overlegt waarin deze bedingen zijn neergelegd, zodat voornoemde rechter zich ervan kan vergewissen dat de rechten die consumenten aan deze richtlijnen ontleen, in acht zijn genomen.

- Putting a brake on fast-track proceedings in consumer credit cases? CJEU rules in Profi Credit Polska (vol. 2) ([ECLB](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 14 november 2019 – zaak C-679/18 – OPR-Finance – Frankrijk - ECLI:EU:C:2019:975 – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 14 november 2019 – zaak C-616/18 – Cofidis – Frankrijk - ECLI:EU:C:2019:975 – [conclusie](#)

Kredietovereenkomsten voor consumenten - Nationale verval- en verjaringstermijnen – Ambtshalve toetsing

Richtlijn 2008/48/EG. De kern van het probleem in beide zaken betreft de vraag in hoeverre nationale verval- en verjaringstermijnen in de weg staan aan een ambtshalve toetsing door een nationale rechter van inbreuken op de artikelen 8 en 10 van de richtlijn consumentenkrediet en in hoeverre een rechter vastgestelde inbreuken ambtshalve moet bestraffen.

A-G: Artikel 8 van richtlijn 2008/48/EG staat in de weg aan een nationale regeling die het de nationale rechter – in het kader van een vordering die door een kredietgever is ingesteld tegen een consument op basis van een tussen hen gesloten kredietovereenkomst – verbiedt om ambtshalve te toetsen of de kredietgever zijn verplichting is nagekomen de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen indien de consument zich hierop niet binnen een vervalt termijn van drie jaar heeft beroepen of indien deze vervalt termijn is verstreken.

Indien de nationale rechter ambtshalve een inbreuk op artikel 8 van richtlijn 2008/48 heeft vastgesteld, moet hij daaruit behoudens de eventueel tegengestelde wil van de consument alle consequenties trekken die volgens de nationale wetgeving uit deze vaststelling voortvloeien, zonder een daartoe strekkend verzoek van de consument af te wachten en in voorkomend geval ongeacht het verstrijken van een vervalt termijn, mits de door deze wetgeving ingevoerde sancties doeltreffend, afschrikkend en evenredig zijn.

B Cofidis II: on ex officio and limitation periods - Opinion AG Kokott ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland - Hoge Raad – 8 november 2019 - ECLI:NL:HR:2019:1730

Totstandkoming overeenkomst – Levering drinkwater - Oneerlijke handelspraktijken – Koop op afstand

Richtlijn 97/7/EG. Richtlijn 2005/29/EG. Richtlijn 2005/29/EG. Waternet is een drinkwaterbedrijf dat exclusief is belast met het leveren van drinkwater dat door middel van leidingen ter beschikking wordt gesteld in de gemeente Amsterdam. Verweerder is sinds september 2012 bewoner van een woning te Amsterdam. Verweerder heeft zich, toen hij de woning betrok, niet bij Waternet gemeld als nieuwe bewoner en de vorige bewoner heeft zich toen niet afgemeld. Waternet heeft drinkwater geleverd op dit adres. De facturen voor de levering van drinkwater in de periode tot 1 januari 2014 zijn betaald door de vorige bewoner van de woning. Op 12 november 2014 heeft Waternet een zogeheten welkombrief aan verweerder gestuurd. Vanaf 18 november 2014 heeft Waternet facturen aan verweerder gestuurd voor de levering van drinkwater in de periode vanaf 1 januari 2014. Verweerder heeft geen betaling verricht op de door Waternet toegezonden facturen die zien op de periode van 1 januari 2014 tot 18 november 2016.

Waternet vordert in deze procedure, veroordeling van verweerder tot betaling van € 283,79 vermeerderd met wettelijke rente en kosten.

Prejudiciële vragen:

1. Moeten artikel 9 Richtlijn koop op afstand en artikel 27 Richtlijn consumentenrechten, in verbinding met artikel 5 lid 5 en punt 29 van bijlage I van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, aldus worden uitgelegd dat sprake is van een ongevraagde levering van drinkwater in de zin van deze bepalingen, indien de handelspraktijk van het drinkwaterbedrijf in het volgende bestaat: (...)

2. Staan artikel 9 Richtlijn koop op afstand en artikel 27 Richtlijn consumentenrechten, in verbinding met artikel 5 lid 5 en punt 29 van bijlage I van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, eraan in de weg dat wordt aangenomen dat tussen het drinkwaterbedrijf en de consument een overeenkomst tot levering van drinkwater tot stand komt, indien (i) de consument, evenals de gemiddelde consument in Nederland, weet dat aan de levering van drinkwater kosten zijn verbonden, (ii) de consument niettemin gedurende een lange periode structureel drinkwater verbruikt, (iii) de

consument, ook nadat hij van het drinkwaterbedrijf een welkombrief, facturen en aanmaningen heeft ontvangen, zijn waterverbruik voortzet, en (iv) de consument, nadat een rechterlijke machtiging is verleend om de drinkwateraansluiting van de woning af te sluiten, laat weten dat hij wel degelijk een overeenkomst met het drinkwaterbedrijf wenst?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 7 november 2019 – zaak C-693/19 - SPV Project 1503*

Oneerlijk beding – Leningsovereenkomst

Richtlijn 93/13/EEG. YB heeft meerdere leningsovereenkomsten gesloten die uiteindelijk zijn overgedragen aan verzoekster, SPV Project 1503. Hierin is afgesproken dat ingeval van vertraging bij de aflossing een boete kan worden opgelegd en verdragingsrente kan worden gevraagd. Op grond van deze bedingen heeft SPV een beslissing houdende een betalingsbevel aan YB betekend. Mag een executierechter een consument informeren over het mogelijk oneerlijk karakter van contractuele bedingen en, als de consument heeft laten weten dat hij zich wil beroepen op dit oneerlijke karakter, mag deze executierechter de bedingen dan onderzoeken?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 15 november 2019 – zaak C-529/19 - Möbel Kraft*

Consumentenrichtlijn – Herroepingsrecht geïndividualiseerde goederen

Richtlijn 2011/83/EU. Verzoekster vordert schadevergoeding van verweerster. Verweerster heeft bij verzoekster op een landbouwbeurs een inbouwkeuken gekocht. Verweerster heeft de keuken niet in ontvangst genomen, en de overeenkomst herroepen. De geprefabriceerde onderdelen hadden zonder schade kunnen worden gedemonteerd. Alleen de achterwand, het werkblad, de plinten en de verbindingstukken zouden ter plaatse worden aangepast en zouden dus niet elders kunnen worden hergebruikt. In zijn rechtspraak vóór de inwerkingtreding van de consumentenrichtlijn ging het *Bundesgerichtshof* (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) ervan uit dat een beroep kan worden gedaan op het herroepingsrecht indien de goederen met betrekkelijk weinig moeite en zonder schade aan de inhoud en zonder aantasting van de functionaliteit konden worden teruggebracht in de staat waarin zij zich bevonden vóór de individualisering. Volgens de rechtspraak van het *Oberlandesgericht Stuttgart* (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Baden-Württemberg, Stuttgart) kan *geen* beroep op het herroepingsrecht worden gedaan indien de ondernemer nog niet is begonnen met de productie van de goederen of de aanpassing ervan aan persoonlijke behoeften. Daarom verzoekt de verwijzende rechter het Hof om opheldering met betrekking tot het herroepingsrecht in de context van de voorliggende situatie.

Is het herroepingsrecht uitgesloten wanneer de goederen volgens de specificaties van de klant worden vervaardigd, maar de verkoper nog niet met de productie is begonnen? Is het daarbij belangrijk of het mogelijk is om de goederen terug te brengen in de staat waarin zij zich voor de individualisering bevonden?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 29 november 2019 – zaak C-745-19 - EUROBANK BULGARIA*

Kredietovereenkomst - Beding inzake de eenzijdige wijziging van het rentepercentage

Richtlijn 93/13/EG. Mag een nationale rechter, indien blijkt dat een beding inzake de eenzijdige wijziging van het rentepercentage in een tussen een ondernemer en een consument gesloten overeenkomst tot geldlening oneerlijk is, in de plaats van de wil van partijen treden door een vast rentepercentage te bepalen? Wat als de consument tijdens de lopende aflossing van de lening heeft ingestemd met de toepassing van een methode voor de vaststelling van het rentepercentage die geen oneerlijke bedingen bevat?

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 8 november 2019 - Beantwoording prejudiciële vragen (art. 392 Rv) – [ECLI:NL:HR:2019:1731](#)

Tenuitvoerlegging arbitraal vonnis – Ambtshalve toetsing consumentenrecht

Richtlijn 93/13. Deze prejudiciële zaak gaat over de vraag of de voorzieningenrechter bij de beoordeling van een verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis, gewezen tegen een consument, gehouden is – zo nodig ambtshalve – te beoordelen of is voldaan aan regels van consumentenrecht die betrekking hebben op de toegang tot de overheidsrechter en op de verschuldigdheid van buitengerechtelijke kosten.

De voorzieningenrechter heeft hierover prejudiciële vragen gesteld die de Hoge Raad, samengevat, als volgt beantwoordt:

De voorzieningenrechter die een verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in een consumentenzaak beoordeelt, is verplicht is om ambtshalve na te gaan of:

(i) het arbitrale beding oneerlijk is in de zin van het Europese consumentenrecht;

(ii) een beding op grond waarvan de vordering tegen de consument in het arbitrale vonnis is toegewezen oneerlijk is in de zin van het Europese consumentenrecht;

(iii) het arbitrale beding de consument een termijn gunt van ten minste een maand nadat de wederpartij zich op het arbitrale beding heeft beroepen om alsnog ervoor

te kiezen dat het geschil aan de overheidsrechter wordt voorgelegd; en of

(iv) de consument daadwerkelijk de in het arbitrale beding opgenomen termijn van ten minste een maand is gegund.

Indien aannemelijk is dat een van de hiervoor onder (i)-(ii) genoemde gevallen zich voordoet of indien aannemelijk is dat een van de onder (iii)-(iv) genoemde gevallen zich niet voordoet, moet de voorzieningenrechter het verlof in beginsel weigeren.

De voorzieningenrechter onderzoekt niet ambtshalve of de schuldeiser voldoende heeft gesteld voor toewijzing van de gevorderde incassokosten en of hij andere daarvoor geldende regels heeft nageleefd.

- Antwoorden op prejudiciële vragen over beoordeling verzoek tenuitvoerlegging arbitraal vonnis in consumentenzaken ([Cassatieblog](#))

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 22 november 2019 - [ECLI:NL:HR:2019:1830](#)

Onerlijk beding - Consumentenovereenkomst

Richtlijn 93/13/EEG. Consumentenrecht. Financieel recht. Algemene voorwaarden; beding dat de bank het recht geeft de opslag op de rente bij een hypothecaire Euribor-geldlening te wijzigen. Onerlijk beding? Art. 3 Richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten; onredelijk bezwarend beding; art 6:233, onder a, BW; aan te leggen maatstaf. Betekenis transparantievereiste; art. 5 Richtlijn 93/13 en art. 6:238 lid 2 BW; verhouding tot informatieplichten financiële toezichtswetgeving. Betekenis vermelding beding op de Bijlage bij de Richtlijn. Relevantie van mogelijkheid toepassing van het beding te toetsen aan art. 6:248 BW; betekenis HR 29 april 2016, [ECLI:NL:HR:2016:769](#) (SEBA/Amsterdam I). Relevantie van bedingen (mogelijkheid boetevrije aflossing, verandering rentevorm) die gevolgen van wijzigingsbeding kunnen compenseren. Art. 6:236, onder i, BW; toepassing op wijzigingsbeding renteopslag.

De eerste klacht in het principale cassatieberoep van de bank is dat het gerechtshof ten onrechte niet in zijn oneerlijkhedenbeoordeling heeft betrokken dat de leningnemer zijn Euribor-lening gedurende de looptijd vrijwel in alle gevallen zonder kosten mocht omzetten in een andere rentevorm en dat hij zijn lening op ieder moment zonder significante kosten geheel of gedeeltelijk kon aflossen. De Hoge Raad oordeelt dat deze klacht gegrond is. Het hof heeft vastgesteld dat de leningnemers steeds bevoegd waren de lening boetevrij af te lossen. Daarnaast volgt uit de weergave door het hof van de leningvoorwaarden dat de leningnemers het recht hadden de lening om te zetten in een andere rentevorm, soms tegen een beperkte vergoeding. ABN AMRO heeft betoogd dat deze rechten compensatie bieden voor de nadelige gevolgen voor de leningnemer van de bevoegdheid van de

bank om de opslag te wijzigen, en met die bevoegdheid intrinsiek samenhangen. Het hof had niet aan dit betoog voorbij mogen gaan, omdat het bij zijn beoordeling van de oneerlijkheid van het beding alle relevante omstandigheden ten tijde van het sluiten van de overeenkomst moest betrekken, en had moeten letten op het cumulatieve effect van alle bedingen van de betrokken overeenkomst.

Het principale cassatieberoep slaagt en de zaak wordt verwezen naar het gerechtshof Den Haag.

- Oneerlijke wijzigingsbedingen in hypotheekvoorwaarden? ([Cassatieblog](#))

NOOT – bij HvJ 14 februari 2019, zaak C-630/17 Milivojević

- [TvC 2019/5 - Moor de, R.R.M.](#)
- [JOR 2019/167 - Met noot - Bens, T.A.G.](#)
- [JBPR 2019/40 - Met noot - Schotel, O.J.W.](#)

REGELGEVING EU - Consumentenbescherming

Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en richtlijnen 98/6/EG, 98/6/EG, 2005/29/EG EN 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de Unie, [PE-CONS 83/1/19 REV 1, 27 november 2019](#)

- EU-consument beter beschermd ([EC](#))
- EU stap dichterbij collectieve verdediging van consumentenrechten ([Raad](#))

LITERATUUR

R.R.M. de Moor, Spiegeltje aan de wand: wie betaalt er allemaal best veel griffierecht in dit land?, in: [TvC 2019 nr. 5](#)

Detentie, behandeling door politie en politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 7 november 2019 - Natig Jafarov t. Azerbeidzjan - persbericht – arrest (niveau 3) - [64581/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1107JUD006458116](#)

Vrijheid - Aanhouding en detentie van een activist die campagne voerde tegen grondwetswijziging was politiek gemotiveerd

Artikel 3 EVRM. Klager was lid van een politieke beweging, die in 2016 campagne voerde tegen een voorgestelde grondwetswijziging, die er onder meer toe zou leiden dat de ambtsperiode van de president werd verlengd van vijf naar zeven jaar. In augustus 2016 werd klager gearresteerd vanwege een verdenking van machtsmisbruik en onrechtmatig ondernemerschap, omdat hij fondsen voor projecten in 2011 en 2014 niet zou hebben gemeld. Eind augustus besloot zijn politieke beweging de campagne te staken, omdat meerdere leden waren gearresteerd. Begin september eindigde het voorarrest van klager.

EHRM: Dat klager tijdens een rechtszitting in een kooi werd gezet, is een onmenselijke behandeling. Daarbij is niet relevant dat de behandeling achter gesloten deuren plaatsvond. Schending van artikel 3 EVRM.

De Staat heeft geen bewijs naar voren gebracht waaruit een verdenking blijkt voor machtsmisbruik of onrechtmatig ondernemerschap. Schending van artikel 5, eerste en vierde lid, EVRM.

Klager was een politieke activist en zijn aanhouding moest worden gezien tegen de achtergrond van de aanhoudingen van andere mensenrechtenactivisten op vergelijkbare gronden. Hij werd gearresteerd gedurende de fase waarin zijn beweging stelde campagne te gaan voeren tegen de grondwetswijziging. Hij werd vrijgelaten nadat die beweging had gesteld niet meer deel te nemen

aan de campagne. De aanhouding en detentie hadden niet alleen effect op de gearresteerde activisten, maar ook op de essentie van democratie, waarin vrijheden alleen kunnen worden ingeperkt in het algemeen belang. De situatie als geheel geeft aan dat het ultieme doel was hem te straffen voor zijn politieke engagement en hem te verhinderen deel te nemen aan een referendum campagne. Schendig van artikel 18 jo. artikel 5 EVRM.

EHRM - ARREST - 7 november 2019 - Porchet t. Zwitserland - [persbericht](#) - [arrest \(niveau 3\)](#) - [36391/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1008DEC003639116](#)

Strafvermindering is passende vorm van compensatie voor detentie in strijd met het Verdrag

Artikel 5 EVRM. Klager is in 2013 in voorlopige hechtenis genomen. In 2015 is hij veroordeeld tot 35 maanden gevangenisstraf, deels voorwaardelijk. In onderhavige zaak klaagt hij dat hij 18 dagen in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht in plaats van de 48 uur die wettelijk is toegestaan. Ter compensatie van de 16 dagen detentie in een cel gereserveerd voor kortdurende politiehechtenis, heeft de nationale rechter hem een strafvermindering van acht dagen gegeven op de gevangenisstraf waartoe hij werd veroordeeld. Klager heeft deze beslissing aangevochten en financiële compensatie geëist in plaats van strafvermindering. Zijn beroep is afgewezen.

Het Hof merkt op dat de vermindering van de gevangenisstraf met acht dagen ter compensatie dient van de 16 dagen die hij heeft doorgebracht in een ongeschikt verblijf, namelijk een politiecel. De klacht had uitsluitend betrekking op de aard van het gebouw waarin hij werd vastgehouden. Juist ter compensatie daarvoor heeft de rechtbank de straf verlaagd. Naar het oordeel van het Hof is de bedoeling van deze beslissing van de rechtbank en de evenredigheid van die strafvermindering duidelijk vastgesteld. Aangezien de nationale autoriteiten de betreffende schending hebben erkend en vervolgens de geleden schade hebben gecompenseerd - vergelijkbaar met rechtvaardige voldoening op grond van artikel 41 van het Verdrag - oordeelt het Hof dat klager niet langer kan beweren dat hij het slachtoffer is van een schending van artikel 5 van het verdrag. Het beroep wordt derhalve niet-ontvankelijk verklaard.

EHRM - ARREST 12 november 2019 - A. t. Rusland - [persbericht](#) - [arrest \(niveau 2\)](#) - [37735/09](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1112JUD003773509](#)

Minderjarige getuige van gewelddadige arrestatie - Alleen vooronderzoek is onvoldoende

Artikel 3 EVRM. De vader van klaagster werd in haar bijzijn met veel politiegeweld gearresteerd. Zij was destijds 9 jaar en houdt hier psychische klachten aan over. De moeder van klaagster heeft een klacht ingediend, gesteld dat haar dochter psychisch letsel heeft geleden en heeft om een onderzoek verzocht. De vervolgingsautoriteiten weigerden een strafrechtelijke procedure in te stellen en stelden zich op het standpunt dat er geen fysiek geweld was gebruikt. De autoriteiten baseerden zich op verklaringen van de politieagenten die de arrestatie hadden verricht. Er is een onafhankelijke getuige die stelt dat hij de mishandelingen heeft gezien, maar die wordt als onbetrouwbaar aangemerkt. Er wordt geen volwaardig onderzoek gedaan. Klaagster klaar over schending van o.a. artikel 3 EVRM. Het EHRM overweegt dat, gelet op de jeugdige leeftijd van klaagster destijds en het feit dat haar vader zich niet verzette tegen zijn arrestatie, voorkomen had moeten worden dat klaagster (psychisch) gewond zou raken. Voorts neemt het EHRM een verdere schending aan omdat geen effectief onderzoek naar het incident is gedaan. Alleen een vooronderzoek is niet voldoende. Schending artikel 3 EVRM.

OVERIG

EASO publishes a COI report: Syria - Security situation ([EASO](#))

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – 21 november 2019 – gevoegde zaken C-203/18 en C-374/18 – Deutsche Post en Leymann UPS Deutschland e.a. – ECLI:EU:C:2019:999 – conclusie – arrest

Universele postdienst – Uitzondering op rijtijden en rusttijden?

Verordening (EG) nr. 561/2006. verordening (EG) nr. 165/2014. Richtlijn 97/67/EG. Het Hof wordt met name verzocht de reikwijdte te bepalen van artikel 13, lid 1, onder d), van verordening (EG) nr. 561/2006. Deze norm voorziet erin dat de lidstaten voor het vervoer met voertuigen die door leveranciers van de universele postdienst voor „het bezorgen van goederen in het kader van de universele dienst” worden gebruikt een uitzondering mogen toestaan op de toepassing van de bepalingen van deze verordening betreffende de rijtijden, onderbrekingen en rusttijden.

In het bijzonder zal het Hof in zijn toekomstige arrest uitspraak moeten doen over de vraag of deze uitzonderingsbepaling aldus moet worden begrepen dat zij alleen betrekking heeft op voertuigen die enkel en uitsluitend worden ingezet voor postbezorging in het kader van de universele postdienst, dan wel of deze bepaling ook van toepassing is wanneer deze voertuigen overwegend of voor een – op andere wijze bepaald – deel worden ingezet voor postbezorging in het kader van deze dienst.

Hof: Een bepaling van nationaal recht, waarin artikel 13, lid 1, onder d), van verordening (EG) nr. 561/2006 letterlijk wordt overgenomen, moet voor zover die bepaling van toepassing is op voertuigen die een toegestane maximummassa van meer dan 2,8 ton maar minder dan 3,5 ton hebben en die dientengevolge niet vallen binnen de werkingssfeer van verordening nr. 561/2006, uitsluitend worden uitgelegd op grond van het Unierecht zoals dat door het Hof wordt uitgelegd, indien de genoemde verordeningsbepaling door het nationale recht op rechtstreekse en onvoorwaardelijke wijze op die voertuigen toepasselijk is gemaakt.

Artikel 13, lid 1, onder d), van verordening nr. 561/2006, moet aldus worden uitgelegd dat de daarin neergelegde uitzondering alleen ziet op voertuigen of combinaties van voertuigen die tijdens een bepaalde vervoershandeling uitsluitend worden gebruikt voor het bezorgen van zendingen in het kader van de universele postdienst.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn 97/67/EG moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat in verband met een zending aanvullende diensten worden aangeboden, zoals ophaling met of zonder tijdsvenster, leeftijdscontrole op zicht, verzending onder rembours, verzending tot 31,5 kg op kosten van de ontvanger, doorzendingsdienst, instructies in geval van onbestelbaarheid en gewenste dag of gewenst tijdstip, eraan in de weg staat dat die zending als een zending in het kader van de „universele dienst” in de zin van die bepaling wordt beschouwd en dus voor de toepassing van de uitzondering die is neergelegd in artikel 13, lid 1, onder d), van verordening nr. 561/2006, als een „in het kader van de universele dienst” bezorgde zending wordt aangemerkt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië - 15 november 2019 – zaak C-723/19 - Airbnb Ireland et Airbnb Payments UK*

Fiscale regeling – Airbnb - Dienst van de informatiemaatschappij?

Artikel 56 VWEU. Richtlijn 98/34/EG. Richtlijn (EU) 2015/1535. Appellantes beheren het internetportaal voor accommodatiebemiddeling Airbnb en hebben bij de Italiaanse bestuursrechter beroep ingesteld tegen het besluit van de belastingdienst, waarbij de nationale fiscale regeling voor kortlopende huurovereenkomsten ten uitvoer is gelegd. Dit beroep is verworpen, omdat de ten uitvoer gelegde belastingmaatregel niet zou kunnen worden aangemerkt als een „technisch voorschrift” of een „regel betreffende diensten” waarvoor de in richtlijn 1535/2015 vastgestelde verplichting van voorafgaande kennisgeving aan de Europese Commissie geldt. Appellantes stellen dat het besluit van de belastingdienst onrechtmatig is omdat daarbij wetsbepalingen ten uitvoer zijn gelegd die in procesrechtelijk opzicht in strijd zijn met het Unierecht. Volgens appellantes raakt de regeling juist het bijzondere aspect van de bemiddelingsdienst van Airbnb. De door Airbnb verleende dienst valt volgens appellantes volledig onder het Unierechtelijke begrip „dienst van de informatiemaatschappij.” De verwijzende rechter vraagt zich af of een dergelijke nationale regeling die niet vooraf is meegedeeld aan de Commissie en daarbij technische voorschriften voor de verlening van een dienst van de informatiemaatschappij oplegt aan de beheerder van een internetportaal voor

accommodatiebemiddeling, bestaande uit informatieverplichtingen en fiscale verplichtingen, in strijd is met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Ierland - 22 november 2019 - zaak C-739/19 An Bord Pleanála*

Dienstenrichtlijn - Advocaten

Richtlijn 77/249/EEG. Het verzoek is ingediend in het kader van een procedure die heeft geleid tot het arrest *Klohn* (C-167/17). Na dat arrest kwam de zaak terug bij de Supreme Court (hoogste rechterlijke instantie van Ierland) voor uiteindelijke beslechting van het door K ingestelde beroep overeenkomstig het door het Hof uitgelegde recht. Aangezien bepaalde kwesties nog steeds door de partijen worden betwist, moet de Supreme Court een bijkomende terechtzitting houden alvorens een definitieve uitspraak te doen. In dat verband wenst K in die bijkomende procedure te worden vertegenwoordigd door O, een Duitse Rechtsanwalt. Bepaalde vragen zijn gerezen over het feit of O al dan niet het recht heeft te pleiten voor de Ierse rechterlijke instanties, waardoor een afzonderlijke procedure is ingesteld om vast te stellen of O dit recht heeft. Naar Iers recht hebben in de regel enkel barristers of solicitors die aan alle behoorlijkheidsvereisten voldoen, het recht om voor de Ierse rechterlijke instanties te pleiten, onverminderd het recht van bezoekende advocaten om dergelijke rechten uit te oefenen op grond van de dienstenrichtlijn voor advocaten. De Supreme Court heeft geoordeeld dat O had aangetoond dat zij de rechten mocht uitoefenen die bezoekende advocaten worden toegekend op grond van de richtlijn en de Ierse uitvoering ter zake. Wat nog onopgelost bleef, was de vraag of zij, bij de uitoefening van die rechten, kan worden verplicht om "in samenwerking met" een in Ierland bevoegde advocaat praktijk uit te oefenen. De verwijzende rechter twijfelt daarover.

(1) Kunnen lidstaten bezoekende lidstaten verplichten om samen te werken met advocaten die bevoegd zijn bij het betrokken gerecht praktijk uit te oefenen, wanneer de partij het recht heeft om zichzelf te vertegenwoordigen? (2) Zo nee, op basis van welke factoren moet worden beoordeeld of dit is toegestaan? (3) Is een dergelijke verplichting gerechtvaardigd op basis van de noodzaak om consumenten van juridische diensten te beschermen? (4) Zo ja, geldt dit dan in alle omstandigheden?

Digitale markt (C – S)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 25 november 2019 – zaak C-762/19 - CV-Online Latvia*

Rechtsbescherming van databanken – Zoekmachine – Begrip "hergebruik" – Begrip "opvraging"

Richtlijn 96/6/EG. Verzoekster is eigenaar en beheerder van de internetpagina www.cv.lv, waarmee zoekopdrachten kunnen worden uitgevoerd naar vacatures en sollicitaties, in een databank. Verweerster is eigenaar en beheerder van de internetpagina www.kurdarbs.lv, een zoekmachine. De door verweerster beheerde internetpagina vindt websites waarop openbaar toegankelijke informatie over vacatures wordt gepubliceerd en leidt de gebruiker, die vacatures zoekt, via een hyperlink door naar de website waarop de gevonden informatie oorspronkelijk werd gepubliceerd. Verzoekster heeft op haar website metatags gepubliceerd. Deze metatags verstrekken bepaalde informatie zoals de hyperlink, functie, ligging van de arbeidsplaats etc. Deze informatie, die zich in de metatags bevindt, wordt getoond in de door de zoekmachine van verweersters website aangeboden resultaten. Met het doel de opvraging en het hergebruik van haar databank te voorkomen heeft verzoekster een vordering ingesteld om haar rechten sui generis te beschermen. Volgens haar vraagt verweerster middels de beschreven activiteiten een substantieel deel van de inhoud van de databank op en verzendt dat naar haar internetpagina. (1) Valt de activiteit van een beheerder van een zoekmachine waarbij de eindgebruiker middels een hyperlink wordt doorverwezen naar de internetpagina van een databank onder de definitie van "hergebruik"? (2) Valt de in de metatags opgenomen informatie die in de zoekmachine wordt getoond onder de definitie van "opvraging"?

LITERATUUR

mr. I. van Wijk, De richtlijn digitale inhoud en digitale diensten: zijn de gebreken van de conceptrichtlijn hersteld? , in: *Tijdschrift voor internetrecht*, 2019 nr. 5

EHRM – ARREST – 7 november 2019 – Apostolovi t. Bulgarije – persbericht – arrest (niveau 2) - [32644/09](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1107JUD003264409](#)

Schending van artikel 1 van Protocol nr. 1 bij het EVRM – Bescherming van eigendom

Artikel 1 EP EVRM. Het betreft een klacht van een Bulgaars echtpaar inhoudende dat hun activa over een periode van enkele jaren onterecht zijn bevroren door de Bulgaarse autoriteiten.

Tegen de man liep een strafrechtelijke procedure, wegens bankieren zonder vergunning. In afwachting van een beslissing in deze strafrechtelijke procedure zijn de activa van de man en de vrouw (in 2008) bevroren zodat een eventueel op te leggen boete voldaan zou kunnen worden. Hiertegen hebben de klagers bezwaar gemaakt o.a. met de onderbouwing dat zij toegang tot een bankrekening moesten hebben om de medische kosten van hun zoon te kunnen betalen. Deze klacht werd, voor wat betreft de man afgewezen, de activa van de vrouw werden voor de helft vrij gegeven omdat de strafrechtelijke procedure alleen betrekking had op de man. De man diende in 2013 opnieuw een klacht in en in 2014 zijn ook zijn activa vrijgegeven. Ondertussen is de vrouw schadevergoedingsprocedures gestart waarvan enkele zijn geslaagd, nu de aanklagers de eigendom van de activa hadden moeten onderzoeken alvorens deze te bevriezen.

Het hof is van oordeel dan ten aanzien van de man sprake is van schending van artikel 1 van protocol nr. 1 bij het EVRM, nu niet is ingegaan op het argument dat de activa (deels) vrijgegeven moesten worden om voor zijn zieke zoon te kunnen zorgen. Dit mede nu de schade als gevolg van het bevriezen van tegoeden zowel mogelijk (tot de betrokkene) beperkt dient te worden.

EHRM – ARREST – 12 november 2019 – S.A. Bio d’Ardennes t. België - persbericht – arrest (niveau 2) - [44457/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1112JUD004445711](#)

Weigering compensatie voor slacht van zieke dieren vanwege niet naleving gezondheidsvoorschriften door bedrijf - Geen inbreuk

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Klager, een Belgische onderneming handelend als rundvleesproducent, heeft vee gekocht van een Portugese onderneming en die op zijn boerderijen ondergebracht. Een veterinaire inspecteur ontdekte bij twee kuddes een uitbraak van brucellosis en heeft klager het bevel gegeven de dieren te slachten. Klager heeft naderhand compensatie gevraagd aan het ministerie voor de 253 afgemaakte dieren. Het ministerie heeft geweigerd klager compensatie te betalen op basis van het feit dat klager tal van inbreuken had gepleegd die tot gevolg hadden gehad of hadden kunnen leiden tot de verspreiding van de besmetting in de gehele veestapel.

Het Hof merkt op dat de slachtopdrachten neerkomen op een inmenging in de eigendomsrechten van klager. De inmenging was bij wet voorzien en had een legitiem doel dat het algemeen belang nastreefde. Het Hof moet beoordelen of het slachten van het vee zonder dat daarvoor een compensatie werd aangeboden een billijk evenwicht oplevert tussen het algemeen belang en de rechten van klager. Allereerst is de mogelijkheid om geen compensatie te bieden opgenomen in de wet en klager heeft niet ontkend hiervan op de hoogte te zijn en heeft ook niet ontkend dat hij niet aan de voorschriften had voldaan. Ten tweede had de nationale rechter geverifieerd dat was voldaan aan de voorwaarden die een inbreuk op eigendomsrechten rechtvaardigen, zoals geïnterpreteerd door het Hof. Ten derde is de klager gedeeltelijk gecompenseerd door een derde betrokkene. Ten vierde hebben binnenlandse autoriteiten een zekere discretie als het gaat om de bescherming van de volksgezondheid en de voedselveiligheid op hun grondgebied en het vaststellen van de sancties voor inbreuken op de gezondheidsvoorschriften. En tenslotte had klager zijn activiteiten kunnen voortzetten. Het Hof oordeelt dan ook dat, gezien het belang voor de staten om dierziektes te voorkomen en de beoordelingsmarge die zij in dat opzicht hebben, klager geen individuele en buitensporige last heeft hoeven te dragen door de weigering om hem te compenseren voor de slacht van het vee. Er was derhalve geen sprake van schending van artikel 1 EP EVRM.

EHRM - ARREST – 26 november 2019 - Yasar t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 2) – 64863/13 - ECLI:CE:ECHR:2019:1126JUD006486313

Geen schending van artikel 1 van Protocol nr. 1 bij het EVRM – bescherming van eigendom

Artikel 1 EP EVRM. Klager is een Turks onderdaan wiens schip in beslag is genomen (2010) in het kader van een strafrechtelijke vervolging jegens de kapitein van het schip. De kapitein maakte gebruik van het schip op grond van een mondelinge overeenkomst met de eigenaar/klager. De kapitein is veroordeeld (2012) wegens het vissen in de Zwarte zee zonder vergunning.

Aangaande de inbeslagname van het schip is in een tweede procedure, waarvoor klager is opgeroepen en zijn advocaat aanwezig was, geoordeeld (2013) dat de eigenaar op de hoogte was van het feit dat het schip gebruikt werd om er illegaal mee te vissen. Daarmee was de inbeslagname gerechtvaardigd en het schip is uiteindelijk (2016) verkocht en de opbrengst is naar de Staat gegaan.

Het hof stelt voorop dat niet ter discussie staat dat de inbeslagname en verkoop van het schip inbreuk heeft gemaakt op de eigendomsrechten van klager. Deze inbreuk was in overeenstemming met nationale wetgeving aangaande visserij en waterhuishouding en de inbeslagname van het schip was in overeenstemming met het algemeen belang. Het hof heeft vervolgens onderzocht of bij de inbeslagname een goede afweging is gemaakt tussen het algemeen belang en de eigendomsbelangen van klager. Het hof overweegt dat klager voldoende gelegenheid heeft gehad om zijn zaak bij de autoriteiten aan te brengen en zijn zaak te bepleiten. De nationale rechters hebben vervolgens een goede belangenafweging gemaakt, verwijzend naar de ernst van het gepleegde feit. Derhalve is geen sprake van een schending van artikel 1 EP EVRM door de inbeslagname en verkoop van het schip. Energiemarkt, belasting energieproducten.

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – gevoegde zaken C-364/18 en C-365/18 – Eni en Shell Italia – Italië – ECLI:EU:C:2019:938 – conclusie – arrest

Berekening royalty's verschuldigd voor aardgasconcessies – QE-index en Pfor-index

Richtlijn 94/22/EG. De vragen gaan over de toepassing van richtlijn 94/22/EG op de royalty's die de lidstaten kunnen vragen van ondernemingen die houder zijn van een vergunning voor de prospectie, de exploratie en de productie van aardgas. Deze royalty's zijn feitelijk de tegenprestatie die de ondernemingen aan de staat moeten betalen voor de toegang tot en de exploitatie van hulpbronnen van de staat, zoals koolwaterstoffen in het algemeen en aardgas in het bijzonder. Concreet moet worden bepaald of richtlijn 94/22 de lidstaten de mogelijkheid verleent om voor de berekening van de royalty's een bepaalde referentie-index (de zogeheten QE-index) te gebruiken, in plaats van een andere, die aan de marktprijs van aardgas is gekoppeld.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 94/22/EG, gelezen in het licht van de zesde overweging van die richtlijn, verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan het bedrag van de door de houders van concessies voor aardgaswinning verschuldigde royalty's wordt berekend aan de hand van een index die is gebaseerd op de prijzen van aardolie en andere brandstoffen op middellange en lange termijn, en niet aan de hand van een index die de prijs van aardgas op de kortetermijnmarkt weerspiegelt.

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-68/18 – Petrotel-Lukoil – Roemenië – ECLI:EU:C:2019:933 – conclusie – arrest

Belasting op energieproducten en elektriciteit

Richtlijn 2003/96/EG. De lidstaten kunnen belastingplichtigen uiteenlopende verplichtingen opleggen om belastingfraude en -ontwijking tegen te gaan. Deze maatregelen mogen er evenwel niet toe leiden dat producten waarvoor geharmoniseerde belastingregels gelden, worden belast op een wijze die in strijd is met het Unierecht. Het Hof heeft zich reeds aldus over de belasting van energieproducten uitgesproken en zal in deze zaak de gelegenheid hebben om deze rechtspraak te bevestigen. Daarnaast heeft deze zaak betrekking op de wisselwerking tussen de heffing van belasting op energieproducten en op elektriciteit in de specifieke context van de productie van energieproducten voor het interne gebruik van de producent ervan.

Hof: Artikel 21, lid 3, van richtlijn 2003/96/EG staat in de weg aan nationale bepalingen of praktijken die voorzien in de belasting van energieproducten die worden verbruikt binnen de warmte-

krachtcentrale van het bedrijf waar zij zijn geproduceerd, mits dit verbruik bestemd is voor de productie van energieproducten door de opwekking van de thermische energie die nodig is voor het technologische productieproces van deze producten. Deze uitlegging laat de toepassing van artikel 14, lid 1, onder a), van deze richtlijn op het aandeel van de voor de elektriciteitsproductie verbruikte energieproducten in beginsel onverlet.

Artikel 2, lid 3, van richtlijn 2003/96 en het evenredigheidsbeginsel staan in de weg aan nationale bepalingen of praktijken die bij gebreke van een verzoek aan de bevoegde belastingautoriteiten om indeling voor accijnsdoeleinden van energieproducten waarvoor bij deze richtlijn geen belastingniveau is vastgesteld, het accijnstarief voor gasolie toepassen en vasthouden aan dit tarief, ook al is later een indelingsbesluit verkregen dat deze producten gelijkstelt met stookolie.

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – gevoegde zaken C-80/18 t/m C-83/18 – UNESA, Endesa Generación en Iberdrola Generación Nuclear– Spanje - ECLI:EU:C:2019:934 – conclusie – arrest

Belastingen op de productie van verbruikte splijtstoffen, radioactieve afvalstoffen - Non-discriminatiebepaling - Beginsel ‚de vervuiler betaalt‘

Richtlijn 2009/72/EG. De zaak gaat over de geldigheid van belastingen op de productie van verbruikte splijtstoffen, radioactieve afvalstoffen die ontstaan bij de opwekking van kernenergie, en de opslag van dergelijke splijtstoffen en afvalstoffen. Deze verzoeken bieden het Hof de gelegenheid om duidelijkheid te verschaffen over de werkingssfeer van richtlijn 2009/72 en de verplichtingen die op een lidstaat rusten wanneer hij zijn heffingsbevoegdheid uitoefent in aangelegenheden die onder deze richtlijn vallen. Meer bepaald is een van de belangrijkste vragen in deze prejudiciële verwijzingsprocedure of de non-discriminatiebepaling van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2009/72 van toepassing is op een belastingmaatregel die Spanje in 2012 heeft vastgesteld.

Hof: Het beginsel van non-discriminatie, zoals in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2009/72/EG neergelegd, verzet zich niet tegen een nationale regeling waarbij belastingen op de productie en de opslag van splijtstoffen en kernafval worden ingesteld, waaraan enkel ondernemingen die elektriciteit uit kernenergie produceren zijn onderworpen en waarvan het hoofddoel niet bestaat in de bescherming van het milieu, maar in het verhogen van de inkomsten van het financieringssysteem voor elektriciteit.

Artikel 3, lid 2, van richtlijn 2009/72 verzet zich niet tegen een nationale regeling, wanneer de milieudoelstelling en de kenmerken van de milieubelastingen waarin zij voorziet niet worden geconcretiseerd in het dwingende gedeelte van deze regeling.

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – gevoegde zaken C-105/18 t/m C-113/18 – UNESA e.a.– Spanje - ECLI:EU:C:2019:935 – conclusie – arrest

Heffing op gebruik van binnenwateren voor productie van elektriciteit – Intercommunautair stroomgebied – Staatssteun – Vervuiler betaalt – Non-discriminatiebeginsel

Richtlijn 2000/60/EG. Richtlijn 2009/72/EG. Artikel 191, lid 2, VWEU. Artikel 107, lid 1, VWEU. De verzoeken zijn ingediend in het kader van een geding tussen, enerzijds, verscheidene elektriciteitsproducenten die houder zijn van een concessie voor de hydrologische exploitatie van intercommunautaire stroomgebieden en, anderzijds, de Spaanse overheid, over de geldigheid van een belasting op het gebruik van binnenwateren voor elektriciteitsproductie in intercommunautaire stroomgebieden. Deze verzoeken om een prejudiciële beslissing bieden het Hof de gelegenheid nader in te gaan op de implicaties van het beginsel dat de vervuiler betaalt, op de werkingssfeer van richtlijn 2009/72 en op de toepassing van het verbod op staatssteun met betrekking tot een heffing op het gebruik of de exploitatie van binnenwateren voor de productie van elektriciteit. Een van de andere belangrijke kwesties, is de vraag of de non-discriminatiebepalingen van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2009/72 van toepassing zijn op een door het Koninkrijk Spanje in 2012 aangenomen fiscale maatregel van deze aard.

Hof: Artikel 191, lid 2, VWEU en artikel 9, lid 1, van richtlijn 2000/60/EG, verzetten zich niet tegen een heffing op het gebruik van binnenwateren voor de productie van elektriciteit, die geen prikkels bevat voor het efficiënte gebruik van het water en evenmin voorziet in mechanismen voor het behoud

en de bescherming van de openbare watervoorraden, en waarvan de berekening volledig losstaat van de vraag in welke mate schade kan worden toegebracht aan de openbare watervoorraden, daar zij uitsluitend is gebaseerd op het vermogen van de producenten van hydro-elektrische energie om inkomsten te genereren.

Het beginsel van non-discriminatie, neergelegd in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2009/72/EG verzet zich niet tegen een heffing, die uitsluitend verschuldigd is door producenten van hydro-elektrische energie die actief zijn in stroomgebieden die zich over het grondgebied van meer dan één autonome gemeenschap uitstrekken.

Artikel 107, lid 1, VWEU dient aldus te worden uitgelegd dat de omstandigheid dat de in de hoofdgedingen aan de orde zijnde heffing op het gebruik van binnenwateren voor de productie van elektriciteit niet verschuldigd is door producenten van hydro-elektrische energie die actief zijn in stroomgebieden op het grondgebied van één autonome gemeenschap, noch door producenten van elektriciteit uit andere bronnen dan waterkracht, geen staatssteun in de zin van deze bepaling vormt ten gunste van deze producenten, aangezien zij, gelet op het relevante referentiekader en het met deze heffing nagestreefde doel, zich niet in een vergelijkbare situatie bevinden als producenten van hydro-elektrische energie die actief zijn in stroomgebieden die zich uitstrekken over het grondgebied van meer dan een autonome gemeenschap, die aan deze heffing onderworpen zijn, hetgeen door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 8 november 2019 – zaak C-705/19 – Axpo Trading*

Groenstroomcertificaten

Richtlijn 2009/28/EG. Verzoekster is een Zwitserse vennootschap die in Frankrijk en Zwitserland uit hernieuwbare bronnen opgewekte stroom in Italië invoert. Zij heeft bij de Italiaanse rechter beroep ingesteld tegen de besluiten van verweerster waarin haar verweten wordt geen groenestroomcertificaten te hebben gekocht voor de in 2012 en 2014 in Italië ingevoerde stroom, en haar heeft verplicht deze certificaten binnen 30 dagen te kopen. Is een nationale regeling die importeurs van groene stroom een financiële last oplegt die niet van toepassing is op nationale producenten van hetzelfde product, verenigbaar met richtlijn 2009/18 (ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen) en bepalingen uit het VWEU.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 21 november 2019 – zaak C-741/19 – République de Moldavië*

Energiehandvest – Arbitrage – Begrip ‘investering’

Verdrag inzake het Energiehandvest. Oekraïne en Moldavië hebben onderling gekoppelde elektriciteitsnetten. Er werd een contract gesloten tussen Ukrenergo, een Oekraïense elektriciteitsproducent, Energoalians, een Oekraïense private onderneming gespecialiseerd in de productie en distributie van elektriciteit, en Moldtranselectro, een Moldavisch overheidsbedrijf opgericht in 1997. Daarbij is afgesproken dat Energoalians elektriciteit van Ukrenergo zou afnemen voor export naar Moldavië. Vervolgens is een nieuw contract gesloten waarin is bepaald dat Energoalians elektriciteit zou leveren aan Derimen, een op de Britse Maagdeneilanden geregistreerde onderneming, en daartegenover betaling zou ontvangen. Daarnaast werd vermeld dat Moldtranselectro als begunstigde, elke maand een bestelformulier met de benodigde hoeveelheid elektriciteit zou indienen bij Ukrenergo, met als gevolg dat Ukrenergo de elektriciteit zou leveren en Derimen de prijs van de verkochte elektriciteit zou terugkrijgen van Moldtranselectro. Moldtranselectro betaalde Derimen voor een deel van het jaar 1999 en voor het gehele jaar 2000. De overige in 1999 geleverde elektriciteit bleef onbetaald. Bij contract ondertekend in 2000 heeft Derimen haar vordering op Moldtranselectro overgedragen aan Energoalians die vervolgens tevergeefs heeft geprobeerd dit bedrag te innen door een vordering in te stellen bij de Moldavische en vervolgens de Oekraïense gerechtelijke instanties, waarna is besloten een ad-hoc-arbitrageprocedure in te stellen.

Bij een arbitraal vonnis in Parijs heeft het scheidsgerecht zich bevoegd verklaard en geoordeeld dat Moldavië haar internationale verplichtingen niet was nagekomen en haar op grond van het EHV veroordeeld tot betaling van het totaalbedrag aan Energoalians. Volgens het scheidsgerecht had Energoalians een „investering”, in de zin van het EHV, gedaan in het overheidsbedrijf

Moldtranselectro, gezien de tamelijk ruime omschrijving van dit begrip in het EHV. Moldavië heeft beroep tot vernietiging van dat vonnis ingesteld. De vraag aan het HvJ EU is o.a. of een vordering die voortvloeit uit een contract voor de verkoop van elektriciteit en die geen bijdrage van de investeerder in de staat van ontvangst inhoudt, een 'investering' vormt in de zin van het verdrag.

INBREUKPROCEDURE

Belastingen: Commissie daagt Polen voor Hof wegens niet-afschaffing van bepaalde belastingvrijstellingen voor gebruik van energieproducten door zeer vervuilende bedrijven (EC)

EUROPESE COMMISSIE

Gasleveringszekerheid: Commissie verzoekt Polen om correcte omzetting van EU-voorschriften (EC)

Europees monetair beleid

HvJ – ARREST – 5 november 2019 – gevoegde zaken C-663/17 P, C-665/17 P en C-669/17 P – BCE/Trasta Komercbanka e.a., Commissie/Trasta Komercbanka e.a. en BCE en Trasta Komercbanka e.a./BCE – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:923 – conclusie – arrest

Intrekken banklicentie – Procesbevoegdheid aandeelhouders

Artikel 47 EU Handvest. Verordening (EU) nr. 1024/2013. In de drie onderhavige hogere voorzieningen die betrekking hebben op de ontvankelijkheid van beroepen van een Letse bank en haar aandeelhouders tegen het intrekken van een banklicentie (vergunning) door de Europese Centrale Bank, worden vragen gesteld over het stelsel van rechterlijke bescherming van de Unie. Het intrekken van een banklicentie heeft in het Letse recht rechtstreeks en onherroepelijk tot gevolg dat de betrokken bank wordt ontbonden. Om die reden werd het beroep van de bank tegen het intrekken van haar vergunning door het Gerecht op grond van een verweer van de ECB niet-ontvankelijk verklaard. Het Gerecht heeft beslist dat bij wijze van uitzondering een beroep van de aandeelhouders om op te komen voor de belangen van de bank ten aanzien van het intrekken van de vergunning ontvankelijk is. De ECB en de Europese Commissie hebben hogere voorziening ingesteld tegen dit onderdeel van de beslissing waarbij zij ook de procesbevoegdheid van de aandeelhouders in twijfel trekken. Zodoende rijst de principiële vraag naar de rechterlijke bescherming die ten grondslag ligt aan de onderhavige procedures: moet uiteindelijk iedere toegang tot het Hof afgesloten zijn? En kan het gezien de verplichting van de Unie om een doeltreffende rechterlijke bescherming tegen belastende handelingen van de Unie te waarborgen, toelaatbaar zijn dat het nationale recht onherstelbare gevolgen verbindt aan het intrekken van een banklicentie die een doeltreffende toetsing door de rechterlijke instanties van de Unie feitelijk uitsluiten?

Hof: De hogere voorziening in zaak C-669/17 P wordt niet-ontvankelijk verklaard voor zover die is ingesteld door Ivan Fursin, Igors Buimisters, C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV en Rikam Holding SA.

De beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 12 september 2017, Fursin e.a./ECB (T-247/16, niet gepubliceerd, EU:T:2017:623), wordt vernietigd.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid van de Europese Centrale Bank wordt afgewezen voor zover zij het beroep betreft van Trasta Komercbanka AS tot nietigverklaring van besluit ECB/SSM/2016 – 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 van de Europese Centrale Bank van 3 maart 2016, waarbij de aan Trasta Komercbanka verleende vergunning is ingetrokken.

Het door Ivan Fursin, Igors Buimisters, C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV en Rikam Holding SA ingestelde beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Europese Centrale Bank van 3 maart 2016 wordt verworpen.

De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht, zodat het uitspraak kan doen op het beroep van Trasta Komercbanka AS tot nietigverklaring van het besluit van de Europese Centrale Bank van 3 maart 2016.

Familieleven en familierecht (Fa – SZ)

EHRM – ARREST – 19 november 2019 – K.O. en V.M. t. Noorwegen – persbericht – arrest (niveau 2) – [64808/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD006480816](#)

Beperking contact in strijd met artikel 8 EVRM

Artikel 8 EVRM. De dochter van klagers is enkele weken na haar geboorte in januari 2015 uit huis geplaatst. De nationale autoriteiten oordeelden dat een uitgebreide contactregeling tussen klagers en hun dochter niet in het belang van het kind zou zijn, aangezien het om lange termijn-pleegzorg ging. Er is een contactregeling vastgesteld van (uiteindelijk) zes keer per jaar gedurende twee uur. In maart 2018 hebben de nationale autoriteiten de uithuisplaatsing beëindigd en is de dochter teruggekeerd naar haar ouders. Klagers hebben met een beroep op artikel 8 EVRM geklaagd over zowel de uithuisplaatsing als de beperkte contactregeling.

Het EHRM oordeelt dat de nationale procedure met betrekking tot de uithuisplaatsing de belangen van klagers voldoende beschermt. De nationale autoriteiten hebben onderzoek gedaan, waarbij de geschiedenis van klagers is betrokken en is onderzocht of kon worden volstaan met een lichtere maatregel. Volgens het EHRM was de inbreuk op het recht op familieleven dan ook niet disproportioneel; geen schending van artikel 8 EVRM.

Met betrekking tot de contactregeling oordeelt het EHRM dat de nationale autoriteiten een mogelijke hereniging van klagers met hun dochter nimmer hebben betrokken bij hun beslissingen over de beperking van het contact. Zij hebben die mogelijkheid (impliciet) al in een zeer vroeg stadium opgegeven, zonder aan te tonen waarom het uiteindelijke doel van gezinshereniging niet langer in het belang van de dochter was. Het EHRM acht het cruciaal dat een contactregeling het uiteindelijke doel van gezinshereniging ondersteunt, totdat de autoriteiten gerechtvaardigd kunnen concluderen dat die hereniging niet langer in het belang van het kind is. Volgens het EHRM kan redelijkerwijs niet worden verwacht dat het doel van gezinshereniging voldoende wordt ondersteund, wanneer er tussenpozen van weken of zelfs, zoals in dit geval, maanden tussen de contactmomenten bestaan. Schending van artikel 8 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 6 november 2019 – [zaak C-729/19](#) – [Department of Justice for Northern Ireland](#)*

Onderhoudsverplichtingen

Verordening (EG) nr. 4/2009 (onderhoudsverordening). De vraag is of de onderhoudsverordening alleen van toepassing is op beslissingen die zijn genomen in staten die op dat moment lid van de EU waren, en of onderhoudsbeslissingen genomen in Polen vóór toetreding tot de EU, in een andere lidstaat kunnen worden geregistreerd en uitgevoerd op grond van de onderhoudsverordening.

OVERIG

New Book on Fatherhood and the ECHR ([ECHRblog](#))

Financiële diensten en markten (B – S)

HvJ – ARREST – 5 november 2019 – [gevoegde zaken C-663/17 P, C-665/17 P en C-669/17 P](#) – [BCE/Trasta Komerbanka e.a., Commissie/Trasta Komerbanka e.a. en BCE en Trasta Komerbanka e.a./BCE](#) – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2019:923](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Intrekken banklicentie

Samenvatting onder: [Europees monetair beleid](#)

HvJ – ARREST – 14 november 2019 – zaak C-255/18 – State Street Bank International – Italië – ECLI:EU:C:2019:967 – conclusie – arrest

Bijdragen aan gemeenschappelijk afwikkelingsfonds

Richtlijn 2014/59/EU. Verordening (EU) 2015/63. Kredietinstellingen zijn verplicht bij te dragen aan de financiering van de nationale regelingen die in alle lidstaten zijn opgezet om de kosten van herstel en afwikkeling in de financiële sector te dekken. Zij moeten ook bijdragen aan het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds, de vergelijkbare regeling op het niveau van de Unie.

Richtlijn 2014/59/EU maakt daarbij een onderscheid tussen vaste vooraf te betalen bijdragen en buitengewone achteraf te betalen bijdragen. De prejudiciële vragen stellen het Hof in de gelegenheid om zich voor het eerst uit te spreken over de regels die van toepassing zijn op de inning van beide soorten bijdragen.

Hof: Het begrip „statuswijziging” in de zin van artikel 12, lid 2, van gedelegeerde verordening (EU) 2015/63 moet aldus worden uitgelegd dat het een rechtshandeling omvat, waarbij een instelling in de loop van het jaar, na een grensoverschrijdende fusie door overneming door haar moedermaatschappij, ophoudt onder het toezicht van de nationale afwikkelingsautoriteit te staan, zodat die rechtshandeling geen gevolgen heeft voor de verplichting van die instelling om alle voor het betrokken bijdragejaar verschuldigde gewone bijdragen te betalen.

Artikel 12, lid 2, van gedelegeerde verordening 2015/63 moet aldus worden uitgelegd dat het van toepassing is op een situatie waarin de grensoverschrijdende fusie door overneming van een in een lidstaat gevestigde instelling door haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij, en de daaropvolgende verdwijning van de overgenomen instelling, hebben plaatsgevonden in de loop van 2015, toen de eerste lidstaat zijn nationale afwikkelingsautoriteit en nationale fonds nog niet had opgezet en de bijdragen nog niet waren berekend.

Artikel 104 van richtlijn 2014/59/EU moet aldus worden uitgelegd dat een in een lidstaat gevestigde instelling, die is gefuseerd door overneming met haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij op een datum voorafgaand aan de invoering van een buitengewone bijdrage door de nationale afwikkelingsautoriteit van de eerste lidstaat, niet is gehouden tot betaling van die bijdrage.

REGELGEVING EU

Gewijzigd voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1093/2010 (Europese Bankautoriteit); Verordening (EU) nr. 1094/2010 (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen); Verordening (EU) nr. 1095/2010 (Europese Autoriteit voor effecten en markten); Verordening (EU) nr. 345/2013 (Europese durfkapitaalfondsen); Verordening (EU) nr. 346/2013 (Europese sociaalondernemerschapfondsen); Verordening (EU) nr. 600/2014 (markten in financiële instrumenten); Verordening (EU) 2015/760 (Europese langetermijnbeleggingsinstellingen); *Verordening (EU) 2016/1011*; Verordening (EU) 2017/1129 (prospectus); en Richtlijn (EU) 2015/849 (witwassen van geld of terrorismefinanciering) - Resultaat van de eerste lezing door het Europees Parlement en rectificatieprocedure (Straatsburg, 16 april 2019 en Brussel, 14 november 2019), *19 november 2019, nr. 8493/19*

REGELGEVING NL

Wet van 6 november 2019 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het financieel toezicht en de Wet giraal effectenverkeer ter uitvoering van Richtlijn 2017/828/EU van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2017 tot wijziging van Richtlijn 2007/36/EG wat het bevorderen van de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders betreft (PbEU 2017, L 132) *Staatsblad 2019, 423*

CONSULTATIE

Alignment EU rules on capital requirements to international standards (prudential requirements and market discipline), 11.10.2019 - 03.01.2020 ([EC](#))

Gewasbeschermingsmiddelen

HvJ – ARREST – 14 november 2019 - Vaselife International – zaak C-445/18 - Nederland – CBB - ECLI:EU:C:2019:968 – conclusie - arrest

Gewasbeschermingsmiddelen - Wijziging van de geldigheidsduur van de vergunning voor parallelhandel

Verordening (EG) nr. 1107/2009. Het betreft een procedure tussen Vaselife International en Chrysal en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (hierna: „Ctgb”) met betrekking tot de weigering van het Ctgb tot verlenging van een vergunning voor parallelhandel die eerder aan Vaselife was verleend, nadat het toestemming had gegeven voor de herregistratie van het referentiemiddel ten gunste van Chrysal. Het geschil doet vragen rijzen over de geldigheidsduur van een vergunning voor parallelhandel voor een gewasbeschermingsmiddel waarvan het referentiemiddel in het land van bestemming waarop de vergunning voor parallelhandel was gebaseerd is „geherregistreerd” en de bijbehorende procedure. Het betreft ook de beoordeling van de identiteitsvereisten voor het betrokken middel en het referentiemiddel in de zin van artikel 52, lid 3, van verordening nr. 1107/2009 en, ten slotte, de bewijslast in geval van een geschil over de identiteit van het middel en het referentiemiddel.

Hof: Het Unierecht en met name verordening (EG) nr. 1107/2009 verzetten zich niet tegen een nationale procedure waarbij de bevoegde autoriteit de geldigheidsduur van een vergunning voor parallelhandel ambtshalve mag aanpassen aan de geldigheidsduur van de verlengde toelating voor het referentiemiddel.

De aanpassing van de geldigheidsduur van een vergunning voor parallelhandel is geen automatisch gevolg van het besluit tot verlenging van de toelating voor het referentiemiddel, maar vergt een apart besluit.

Voor de aanpassing van de geldigheidsduur van een vergunning voor parallelhandel aan die van de verlengde toelating voor het referentiemiddel moet worden voldaan aan de voor de verkrijging van die vergunning noodzakelijke voorwaarden van artikel 52, leden 1 tot en met 3, van deze verordening, en de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat dient na te gaan of dit wel degelijk het geval is.

Artikel 52, lid 3, onder a), van verordening nr. 1107/2009 ziet ook op de situatie waarin het in de lidstaat van oorsprong toegelaten gewasbeschermingsmiddel wordt vervaardigd door onderneming A, terwijl het referentiegewasbeschermingsmiddel volgens hetzelfde proces maar op een andere productielocatie wordt vervaardigd door onderneming B met toestemming van onderneming A, op voorwaarde dat die toestemming net als een licentieovereenkomst geldt voor langere tijd.

Artikel 52, leden 2 tot en met 4, van verordening nr. 1107/2009 moet aldus worden uitgelegd dat de houder van de vergunning voor parallelhandel opnieuw een volledige aanvraag moet indienen, waarbij hij de in lid 4 van dat artikel genoemde gegevens verstrekt, om aan te tonen dat de betrokken middelen nog steeds „identiek” zijn in de zin van lid 3 van dat artikel, onverminderd de mogelijkheid van de bevoegde autoriteit om de lidstaat van oorsprong van het ingevoerde middel te verzoeken om de informatie die zij nodig heeft om het identieke karakter van die middelen te beoordelen. Ingeval bezwaar wordt gemaakt tegen het besluit tot verlening van de vergunning voor parallelhandel, zijn de nationale bewijslastregels van de betrokken lidstaat van toepassing, mits ze in overeenstemming zijn met het gelijkwaardigheidsbeginsel en de uitoefening van de door de Unierechtsorde verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B)

EHRM – ARREST – 26 november 2019 - Abdyusheva e.a. t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 58502/11 - 62964/10 - 55683/13 - ECLI:CE:ECHR:2019:1126JUD005850211

Marginale toetsing op gebied van gezondheidswetgeving

Artikel 8 EVRM. Klaagster was verslaafd aan heroïne. Zij werd behandeld door staatsartsen die gespecialiseerd waren in de behandeling van drugsverslaafden. Klaagster was ontevreden over de

behandeling en diende gerechtelijke verzoeken in om te starten met een therapie waar methadon en buprenorfine werd voorgeschreven. Ter onderbouwing had zij een deskundigenverklaring bijgevoegd, waaruit bleek dat zij gebaat was bij een dergelijke behandeling. Haar verzoeken werden afgewezen op grond van het verbod op deze middelen in de nationale (gezondheids)wetgeving. Klaagster klaagt op grond van artikel 8 EVRM dat het respect op haar privéleven is geschonden, omdat de vervangende therapie verboden was en dit discriminerend uitpakt voor drugsverslaafden. Het EHRM stelt voorop dat zij, op het gebied van gezondheidszorg, marginaal toetsen aan de Verdragstekst. Nu klaagster ook andere behandelingen kon ondergaan en de nationale wetgeving inderdaad de verstrekking van methadon en buprenorfine verbod, hebben de Russische autoriteiten naar het oordeel van het EHRM geen inbreuk gemaakt op artikel 8 EVRM.

HvJ – ARREST – 12 november 2019 – zaak C-363/18 – Organisation juive européenne en Vignoble Psagot – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:954 – persbericht – conclusie – arrest

Vermelding „Israëlische nederzetting” in plaats van “uit Israël” op levensmiddelen is in overeenstemming met EU-recht

Verordening (EU) nr. 1169/2011. De Franse Raad van State stelt het Hof vragen over verordening (EU) nr. 1169/2011 betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten. Op grond van artikel 9 van verordening nr. 1169/2011 is vermelding van het land van oorsprong of de plaats van oorsprong verplicht. In Frankrijk is de verplichting ingevoerd om de vermelding „Israëlische nederzetting” aan te brengen op levensmiddelen uit de sinds juni 1967 door Israël bezette gebieden. Verzoekers komen op tegen deze Franse verplichting. Vereist het recht van de Europese Unie, voor zover de oorsprong van een binnen de werkingssfeer van deze verordening vallend product moet worden vermeld, voor een product afkomstig uit een sinds 1967 door de Staat Israël bezet gebied de vermelding van dit gebied alsmede een vermelding waarin wordt gepreciseerd dat het product afkomstig is uit een Israëlische nederzetting indien dit het geval is? Nederland en Zweden hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Levensmiddelen die afkomstig zijn uit gebieden die worden bezet door de staat Israël, moeten de vermelding van het gebied van oorsprong daarvan en, wanneer zij afkomstig zijn uit een Israëlische nederzetting binnen dat gebied, de vermelding van deze herkomst bevatten. Indien deze tweede vermelding wordt weggelaten, kan de consument immers worden misleid aangaande de plaats van herkomst van dat levensmiddel.

- 📌 Levensmiddelen uit de bezette gebieden mogen niet het predicaat 'uit Israël' dragen (Boek9.nl)
- 📌 EU-Hof: herkomst van levensmiddelen uit de door Israël bezette gebieden moet op etiket worden vermeld (ECER)
- 📌 Hof: herkomst product Israëlische nederzetting moet op etiket (Europa-nu)

INBREUKPROCEDURE

Commissie daagt Denemarken voor Hof wegens niet-nakoming van verplichtingen in verband met naam “Feta” (EC)

EUROPESE COMMISSIE

Basisveiligheidsnormen: Commissie verzoekt negen lidstaten (België, Estland, Hongarije, Oostenrijk, Spanje, Cyprus, Griekenland, Malta en Portugal) om omzetting van EU-voorschriften, (Richtlijn 2013/59/Euratom van de Raad) (EC)

REGELGEVING EU

- Aanbeveling (EU) 2019/1888 van de Commissie van 7 november 2019 betreffende de monitoring van de aanwezigheid van acrylamide in bepaalde levensmiddelen, PB L 290 van 11.11.2019
- Besluit (EU) 2019/1904 van de Raad van 8 november 2019 waarbij de Commissie wordt verzocht een studie voor te leggen in het licht van het arrest van het Hof van Justitie in

zaak C-528/16 betreffende de status van nieuwe genomische technieken in het Unierecht, alsook een voorstel, indien passend in het licht van het resultaat van de studie, PB L 293 van 14.11.2019 (gaat o.a. over genetisch gemodificeerde organismen)

EUROPESE COMMISSIE

De stand van de gezondheid in de EU: de verschuiving naar preventie en eerstelijnszorg is overal de belangrijkste trend (EC)

Europees Comité van de Regio's

Advies van het Europees Comité van de Regio's over een alomvattend EU-kader voor hormoonontregelende stoffen, PB C 404 van 29.11.2019

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

HvJ – ARREST – 19 november 2019 – gevoegde zaken C-609/17 en C-610/17 – TSN en AKT – Grote Kamer – Finland - ECLI:EU:C:2019:981 – conclusie – arrest

Overdracht vakantie voor ziekteverlofdagen
Samenvatting onder: Arbeid

CCJE

Opinion No. 22 of the CCJE on "The role of judicial assistants" (European courts)

Wiki

- Handvest grondrechten EU
- Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM)

OVERIG

- New journal: ECHR Law Review (strasbourgobservers)
- New Book on Fatherhood and the ECHR (ECHRblog)
- Special Issue on ECHR and Derogations (ECHRblog)
- Kamer roept Kabinet op tot verdere inspanningen Magnitski-mensenrechtenwet (Europa-nu)
- 10 years of the EU Charter of Fundamental Rights (FRA)
- Tien jaar EU-Grondrechtenhandvest in Nederland (NJB)
- Business-related human rights abuse reported in the EU and available remedies (FRA)
- Hadrianus' dood - Overtuigen en verbinden in de rechtspraak (European Courts)

Handel en anti-dumping

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Hoge Raad - 29 november 2019 – na HvJ 3 juli 2019, zaak C-644/17, Eurobolt – ECLI:NL:HR:2019:1875

Verordening (EU) nr. 723/2011. Uitbreiding van antidumpingrechten op stalen of ijzeren bevestigingsmiddelen van post 7318 van de GN van oorsprong uit China tot invoer van dezelfde producten verzonden uit Maleisië; Vo. (EU) nr. 723/2011 ongeldig verklaard omdat de Commissie bij de totstandkoming ervan procedurevoorschriften niet heeft nageleefd; eindarrest na HvJ 3 juli 2019,

Eurobolt, C-644/17; vergoeding van rente bij terugbetaling van in strijd met het Unierecht geheven antidumpingrechten.

RECHTSPRAAK NL - Hoge Raad – 22 november 2019 - [ECLI:NL:HR:2019:1842](#)

Antidumpingrechten op stalen of ijzeren bevestigingsmiddelen

Verordening (EU) nr. 723/2011. uitbreiding van antidumpingrechten op stalen of ijzeren bevestigingsmiddelen van post 7318 van de GN van oorsprong uit China tot invoer van dezelfde producten verzonden uit Maleisië. Vo. (EU) 723/2011 ongeldig verklaard omdat de Commissie bij de totstandkoming ervan procedurevoorschriften niet heeft nageleefd; splitsing zaak in verband met snelle en doeltreffende uitvoering van Unierecht.

OVERIG

Amerikaanse heffingen tegen EU definitief ([Europa-nu](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 14 november 2019 – zaak C-484/18 – Spedidam – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2019:970](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Exploitatie van audiovisuele archieven - Wettelijk vermoeden van de toestemming van de uitvoerend kunstenaars

Richtlijn 2001/29/EG. Is het toelaatbaar dat een lidstaat in zijn wetgeving inzake het auteursrecht voorziet in een vermoeden dat de uitvoerend kunstenaar van een bepaald werk een openbare instelling die tot taak heeft audiovisuele opnamen te bewaren, toestemming heeft gegeven om het werk te publiceren en, indien nodig, te exploiteren door middel van een stilzwijgende overdracht van de rechten van de uitvoerend kunstenaar?

Hof: Artikel 2, onder b), en artikel 3, lid 2, onder a), van richtlijn 2001/29/EG verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die met betrekking tot de exploitatie van audiovisuele archieven door een daartoe aangewezen instelling een weerlegbaar vermoeden invoert dat de uitvoerend kunstenaar toestemming heeft gegeven voor de vastlegging en de exploitatie van zijn uitvoering, wanneer die uitvoerend kunstenaar deelneemt aan de opname van een audiovisueel werk met het oog op uitzending ervan.

HvJ – ARREST – 21 november 2019 – zaak C-678/18 – Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden – Nederland – Hoge Raad - [ECLI:EU:C:2019:998](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gemeenschapsmodel – Kort geding - Exclusieve bevoegdheid Rechtbank Den Haag?

Verordening (EG) nr. 6/2002. In verordening nr. 6/2002 is bepaald dat de lidstaten op hun grondgebied een of meer „rechtbanken voor het Gemeenschapsmodel” (inzake bescherming van het design van een product) aanwijzen. In Nederland is die (exclusieve) bevoegdheid toegewezen aan de rechtbank Den Haag, waarbij aan een van de rechters daarvan ook de kortgedingbevoegdheid werd toegekend. De Hoge Raad betwijfelt evenwel of die kortgedingbevoegdheid exclusief aan de rechtbank Den Haag toekomt. Volgens het HvJ EU is dat niet het geval.

Hof: Artikel 90, lid 1, van verordening (EG) nr. 6/2002 bepaalt dat de rechtbanken van de lidstaten die bevoegd zijn voorlopige of beschermende maatregelen te bevelen voor een nationaal model, tevens bevoegd zijn dergelijke maatregelen te bevelen voor een Gemeenschapsmodel.

- B** HvJEU: ook voorzieningenrechter buiten rechtbank Den Haag bevoegd in kort geding over Gemeenschapsmodel ([Boek9.nl](#))
- B** Alle rechtbanken in kort geding bevoegd voor Europese merken en modellen ([IEF18835](#))
- B** HvJ EU: bevoegdheid rechtbanken omtrent Gemeenschapsmodellen ([IEF18839](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 14 november 2019 – zaak C-328/18 P – EUIPO / Equivalenza Manufactory – ECLI:EU:C:2019:974 – conclusie

Uniemerk – Aanvraag voor beeldmerk BLACK LABEL BY EQUIVALENZA – Oppositieprocedure

Verordening (EG) nr. 207/2009. De hogere voorziening is ingesteld door het EUIPO tegen het arrest van het Gerecht van 7 maart 2018, Equivalenza Manufactory/EUIPO, zaak T-6/17, waarbij het Gerecht heeft beslist tot vernietiging van de beslissing van het EUIPO van 11 oktober 2016 met betrekking tot een oppositieprocedure tussen ITM Entreprises SAS en Equivalenza Manufactory SL. Deze hogere voorziening werpt verschillende rechtsvragen op betreffende het onderzoek van de in artikel 8, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 207/2009 bedoelde relatieve weigeringsgrond voor de inschrijving van een teken als Uniemerk, te weten het bestaan van verwarringsgevaar bij het publiek. Concreet verzoekt het EUIPO het Hof om te verduidelijken met welke methode de tekens dienen te worden vergeleken en in welke omstandigheden kan worden geoordeeld dat twee tekens niet voldoen aan de in deze bepaling gestelde voorwaarde van overeenstemming.

De A-G concludeert het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 7 maart 2018, Equivalenza Manufactory/EUIPO – ITM Entreprises (BLACK LABEL BY EQUIVALENZA) (T-6/17, niet gepubliceerd, EU:T:2018:119), te vernietigen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 6 november 2019 – zaak C-728/19 – Beverly Hills Teddy Bear*

Gemeenschapsmodellen – Openbaarmaking model – Beoordeling nieuwheid

Verordening (EG) nr. 6/2002 (modellenverordening). Verzoekster, een Californische onderneming die knuffeldieren verkoopt, vraagt om bescherming van de modellen van haar knuffeldieren als niet-ingeschreven gemeenschapsmodellen op grond van de modellenverordening. In oktober 2017 zijn vijf van de zes knuffeldieren voor het eerst aan het publiek voorgesteld op de Mega Show, een vakbeurs in Hongkong. Partijen zijn het erover eens dat de Mega Show van dien aard was dat het model van elk van de knuffeldieren bij een normale gang van zaken ter kennis zou zijn gekomen van ingewijden in de betrokken sector die in de Gemeenschap werkzaam zijn in de zin van de modellenverordening. De knuffeldieren zijn daarna voor het eerst in de Unie tentoongesteld op de internationale speelgoedbeurs te Nürnberg, Duitsland, in januari 2018. Verzoekster betoogt dat de relevante datum voor de beoordeling van de nieuwheid van een niet-ingeschreven gemeenschapsmodel de datum is waarop de bescherming van het niet-ingeschreven gemeenschapsmodel aanvangt. Volgens verzoekster is dit januari 2018. Echter, op dat tijdstip was bij geen van de vijf modellen nog sprake van nieuwheid omdat ze al te zien waren geweest op de Mega Show in Hongkong in oktober 2017 met als gevolg dat geen van de vijf modellen genieten van bescherming als niet-ingeschreven gemeenschapsmodellen. De vraag is (1) moet de openbaarmaking van een model plaatsvinden op het grondgebied van de Unie opdat de bescherming als niet-ingeschreven gemeenschapsmodel aanvangt in de zin van artikel 11 van de verordening en (2) moet "nieuwheid" worden beoordeeld vanaf dezelfde datum waarop die bescherming aanvangt?

ECLI 998

HvJEU: bevoegdheid rechtbanken omtrent Gemeenschapsmodellen ([IE-forum](#))

Insolventie

HvJ – ARREST – 21 november 2019 – zaak C-198/18 – CeDe Group – Zweden – ECLI:EU:C:2019:1001 – conclusie – arrest

Insolventie – Vordering tot verrekening – Toepasselijk recht

Verordening (EG) nr. 1346/2000. Verordening (EG) nr. 788/2008. De curator van PPUB, een Pools bedrijf dat het voorwerp is van een insolventieprocedure in Polen, heeft bij de Zweedse rechter een vordering tot betaling ingediend tegen CeDe Group, een Zweeds bedrijf, voor goederen die zijn geleverd in het kader van een reeds bestaande overeenkomst tussen PPUB en CeDe, waarop het Zweedse recht van toepassing is. In de loop van die procedure heeft CeDe verrekening gevorderd

van een hoger bedrag dat PPUB aan CeDe was verschuldigd. Deze verrekening was eerder in de Poolse insolventieprocedure door de curator geweigerd. In de loop van de procedure voor de Zweedse rechter heeft de curator van PPUB de vordering tegen CeDe overgedragen aan een ander bedrijf, KAN, dat op zijn beurt failliet is gegaan. De curator van KAN heeft echter geweigerd de betrokken schuldvordering over te nemen, met als gevolg dat KAN (in staat van faillissement) thans partij is in het geding. De verwijzende rechter heeft twijfels over het recht dat op een dergelijke vordering tot verrekening van toepassing is. Voor de verwijzende rechter voerde KAN aan dat de vordering tot verrekening naar Pools recht moest worden beoordeeld, terwijl CeDe betoogde dat deze op grond van het Zweedse recht moest worden onderzocht.

Hof: Artikel 4 van verordening (EG) nr. 1346/2000 (red.: op grond waarvan van toepassing zou zijn het recht van de lidstaat waar de insolventieprocedure is geopend) is niet van toepassing op een vordering die door de curator van een failliet bedrijf dat in de ene lidstaat is gevestigd, ter verkrijging van betaling voor goederen die zijn geleverd ter uitvoering van een overeenkomst die was gesloten vóór de opening van de insolventieprocedure ten aanzien van dit bedrijf, is ingesteld tegen het andere bedrijf dat partij is bij de overeenkomst en dat in een andere lidstaat is gevestigd.

OVERIG

Can the pre-pack pack its bags in the Netherlands? ([Leiden Law Blog](#))

IPR

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-213/18 – Guaitoli e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2019:927 – conclusie – arrest

Luchtvaartclaim - Internationale rechterlijke bevoegdheid - Nationale relatieve rechterlijke bevoegdheid

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verdrag van Montreal. De verwijzende rechter wil weten hoe het Verdrag van Montreal zich verhoudt tot verordening (EU) nr. 1215/2012, die onder meer de rechterlijke bevoegdheid op het door deze verordening bestreken gebied beheerst, wanneer een rechtsvordering tot verkrijging van schadevergoedingen van diverse aard wordt ingesteld door luchtreizigers.

Dit verzoek is ingediend in het kader van een grensoverschrijdend geding tussen een luchtvaartmaatschappij en meerdere passagiers over de bedragen die laatstgenoemden van de luchtvaartmaatschappij eisen zowel uit hoofde van de gestandaardiseerde compensaties waarin is voorzien bij verordening (EG) nr. 261/2004 als in het kader van de geïndividualiseerde vergoeding van de schade die zij hebben geleden als gevolg van de annulering van een heenvlucht en de vertraging bij een terugvlucht, die beide door die maatschappij zijn uitgevoerd.

Hof: Artikel 7, punt 1, artikel 67 en artikel 71, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012, en artikel 33 van het Verdrag van Montreal dienen aldus te worden uitgelegd dat de rechter van een lidstaat bij wie een vordering is ingesteld teneinde zowel de forfaitaire en gestandaardiseerde rechten te doen eerbiedigen die zijn vastgelegd in verordening (EG) nr. 261/2004, als de verdere compensatie te verkrijgen die valt binnen de werkingssfeer van dat verdrag, zijn bevoegdheid wat het eerste onderdeel van de vordering betreft, moet beoordelen in het licht van artikel 7, punt 1, van verordening nr. 1215/2012 en zijn bevoegdheid wat het tweede onderdeel ervan betreft, in het licht van artikel 33 van dat verdrag.

Artikel 33, lid 1, van het Verdrag van Montreal dient aldus te worden uitgelegd dat het voor rechtsvorderingen tot schadevergoeding die binnen de werkingssfeer van dat verdrag vallen, niet alleen de verdeling van de rechterlijke bevoegdheid tussen de staten die partij zijn bij dat verdrag regelt maar ook de verdeling van de relatieve bevoegdheid tussen de rechters van elk van die staten.

- 📌 Split jurisdiction for claims under Reg 261/2004 and Montreal Convention - CJEU in Guaitoli and Others (C-213/18) ([ECLB](#))
- 📌 Air transport. The CJEU in Adriano Guaitoli v Easyjet. The not always clear delineation between the jurisdictional rules of the Brussels and Montreal regimes. ([GAVL](#))

HvJ – ARREST – 21 november 2019 – zaak C-198/18 – CeDe Group – Zweden – ECLI:EU:C:2019:1001 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Insolventie – Vordering tot verrekening – Toepasselijk recht

Samenvatting onder: [Insolventie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 7 november 2019 – zaak C-215/18 – Primera Air Scandinavia – ECLI:EU:C:2019:931 – [conclusie](#)

Luchtvaartclaim – Bevoegde rechter – Pakketreis

Samenvatting onder: [Luchtvaart](#)

REGELGEVING EU – Wijziging bewijsverordening

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken - Algemene oriëntatie, [ST 14601 2019 INIT](#), COM 9620/18, 28 november 2019

Update: 3-12-2019: Raad hecht goedkeuring aan onderhandelingsmandaten voor de regelgeving inzake bewijsverkrijging en de betekening en kennisgeving van stukken ([Raad](#))

REGELGEVING EU – Wijziging betekenisverordening

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (betekening en kennisgeving van stukken) - Algemene oriëntatie, [ST 14599 2019 INIT](#), 28 november 2019, [COM 9622/18](#)

Update: 3-12-2019: Raad hecht goedkeuring aan onderhandelingsmandaten voor de regelgeving inzake bewijsverkrijging en de betekening en kennisgeving van stukken ([Raad](#))

CONSULTATIE

Grensoverschrijdende justitie – Europese executoriale titel (evaluatie), 22 november 2019 – 20 december 2019 ([EC](#))

WIKI

 [Wiki Bewijsverordening](#)

Landbouw en visserij (B)

HvJ – ARREST – 13 november 2019 – zaak C-2/18 – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė – Litouwen – ECLI:EU:C:2019:962 – [conclusie](#) – [arrest](#)

GMO melk en zuivelproducten

Verordening (EU) nr. 1308/2013. De markt voor rauwe melk in Litouwen wordt gekenmerkt door een bijzonder gefragmenteerd aanbod, met duizenden kleine producenten van rauwe melk, en een zeer geconcentreerde vraag, met slechts een handvol grote bedrijven die rauwe melk kopen. De kleine producenten zijn niet georganiseerd. Dus konden de kopers de producenten aankooprijzen opleggen, met uiterst lage prijzen voor rauwe melk als gevolg. Als reactie op deze situatie heeft Litouwen specifieke wetgeving aangenomen om oneerlijke handelspraktijken in de sector rauwe melk te voorkomen. Op grond van deze wetgeving worden producenten opgedeeld aan de hand van de

hoeveelheid rauwe melk die zij per dag verkopen, en worden kopers van rauwe melk ertoe verplicht, alle producenten in dezelfde groep dezelfde prijs aan te bieden. Bovendien is het kopers van rauwe melk verboden de prijzen zonder rechtvaardiging te verlagen. Een verlaging van de aankooprijzen met 3 % of meer is slechts toegestaan na goedkeuring van de bevoegde administratieve autoriteit.

In het hoofdgeding heeft een groep leden van het Litouws parlement het grondwettelijk hof van de Republiek Litouwen verzocht zich uit te spreken over de grondwettelijkheid van deze nationale wettelijke regeling. In het kader van deze procedure zijn ook twijfels geuit over de verenigbaarheid van deze regeling met artikel 148, lid 4, van verordening nr. 1308/2013, en in het bijzonder met het vereiste dat de partijen in alle vrijheid kunnen onderhandelen over alle elementen van het contract, met inbegrip van de aankooprijzen. Tegen die achtergrond is de kernvraag, hoe moet worden uitgemaakt of er al dan niet sprake is van „uitputtende harmonisatie” of „voorrang van Uniewetgeving” op een bepaald gebied of met betrekking tot een bepaalde kwestie. Het grondwettelijk hof heeft daaromtrent prejudiciële vragen gesteld.

Hof: Artikel 148, lid 4, van verordening (EU) nr. 1308/2013 verzet zich niet tegen een nationale regeling die, met het oog op de bestrijding van oneerlijke handelspraktijken, kopers van rauwe melk verbiedt om verschillende aankooprijzen te betalen aan producenten die op basis van de dagelijkse hoeveelheid verkochte rauwe melk moeten worden geacht tot dezelfde groep te behoren, voor melk van dezelfde samenstelling en kwaliteit en die langs dezelfde weg wordt geleverd, voor zover die regeling geschikt is om het nagestreefde doel te bereiken en niet verder gaat dan noodzakelijk is om dat doel te bereiken, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit te verifiëren.

Artikel 148, lid 4, van verordening nr. 1308/2013, verzet zich niet tegen een nationale regeling die, met het oog op de bestrijding van oneerlijke handelspraktijken, de koper van rauwe melk verbiedt om de met de producent overeengekomen prijs zonder rechtvaardiging te verlagen en die erin voorziet dat een prijsverlaging van meer dan 3 % moet worden goedgekeurd door de bevoegde nationale autoriteit.

HvJ – ARREST – 20 november 2019 – zaak C-737/18 P – Portugal/Commissie – ECLI:EU:C:2019:991 – geen conclusie – arrest

ELGF - Elfpo

Verordening (EG) nr. 73/2009. Portugal verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht, zaak T-463/16 waarbij is verworpen haar beroep tot nietigverklaring van uitvoeringsbesluit (EU) 2016/1059 (ELGF) in het kader van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (Elfpo) voor zover dit besluit op haar betrekking heeft. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 20 november 2019 – zaak C-736/19 Plaukti*

GLB - Plattelandsontwikkeling – ELFPO – Randvoorwaarden - Onjuiste aangifte van de oppervlakte landbouwgrond

Verordening (EG) nr. 1698/2005 (ELFPO). Verordening nr. 65/2011. Verordening nr. 73/2009. Verordening nr. 1122/2009. De verwijzende rechter moet nagaan of het gerechtvaardigd is om drie sancties op te leggen op grond dat verzoekster de oppervlakte van 18,26 ha waarvoor zij de steun voor de instandhouding van de biodiversiteit in weiland heeft aangevraagd vóór 1 augustus heeft gemaaid. Is het gerechtvaardigd om een sanctie op te leggen in verband met de onjuiste aangifte van de oppervlakte landbouwgrond als de aanvrager enkel niet heeft voldaan aan de eisen inzake het maaien van de oppervlakte waarvoor de steun voor de instandhouding van de biodiversiteit in weiland is aangevraagd?

Luchtvaart (c)

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-213/18 – Guaitoli e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2019:927 – conclusie – arrest

Luchtvaartclaim - Internationale rechterlijke bevoegdheid - Nationale relatieve rechterlijke bevoegdheid

Samenvatting onder: IPR

HvJ – ARREST – 21 november 2019 – zaak C-379/18 – Deutsche Lufthansa – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:1000 – conclusie – arrest

Goedkeuring luchthavengelden

Richtlijn 2009/12/EG. Luchthavenbeheerders mogen volgens richtlijn 2009/12/EG de „gebruikers” (waaronder wordt verstaan ondernemingen die passagiers, post of vracht door de lucht vervoeren) luchthavengelden in rekening brengen als tegenprestatie voor het gebruik van de luchthavenfaciliteiten en voor de diensten die de luchthavenbeheerders aan hen verlenen. De vragen van de verwijzende rechter gaan over de goedkeuring van die luchthavengelden, ongeacht of dit gebeurt door de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit of door de luchthavenbeheerder. Bovendien vraagt hij zich af hoe en bij wie de gebruiker deze gelden kan aanvechten.

Hof: Richtlijn 2009/12/EG en met name artikel 3, artikel 6, lid 5, onder a), en artikel 11, leden 1 en 7, verzet zich tegen een nationale bepaling op grond waarvan een luchthavenbeheerder met een luchthavengebruiker andere luchthavengelden kan vaststellen dan die welke overeenkomstig die richtlijn door die beheerder zijn vastgesteld en door de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit zijn goedgekeurd.

Richtlijn 2009/12 verzet zich tegen een uitlegging van het nationale recht volgens welke een luchthavengebruiker niet rechtstreeks kan opkomen tegen het besluit van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit tot goedkeuring van het systeem van luchthavengelden, maar wel bij een civiele rechter beroep kan instellen tegen de luchthavenbeheerder en daarbij enkel kan aanvoeren dat de door hem verschuldigde vergoeding die is vastgesteld in het systeem van luchthavengelden niet billijk is.

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 7 november 2019 – zaak C-215/18 – Primera Air Scandinavia – ECLI:EU:C:2019:931 – conclusie

Luchtvaartclaim - Bevoegde rechter - Pakketreis

Verordening (EG) nr. 44/2001. Verordening (EG) nr. 261/2004. De zaak betreft een schadevordering die is ingediend door een Tsjechische passagier tegen een Deense luchtvervoerder vanwege een opgelopen vertraging. Het vliegticket was onderdeel van een pakketreis die door de passagier was gekocht bij een Tsjechisch reisbureau. Is artikel 5 van verordening (EG) nr. 44/2001 van toepassing op deze procedure? Zijn de bepalingen van sectie 4 van hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 44/200, waaronder de artikelen 15 en 17, van toepassing op deze procedure? Kan op grond van de artikelen 6 en 7 van verordening (EG) nr. 261/2004 de passagier in het onderhavige geval een schadevergoedingsvordering instellen tegen de luchtvervoerder die de vertraagde vlucht heeft uitgevoerd, ook als het ticket is gekocht via een reisbureau en deel was van een pakketreis?

A-G: Artikel 5, punt 1, verordening (EG) nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat het betrekking heeft op een schadevergoedingsvordering die is ingesteld door een passagier tegen de daadwerkelijke luchtvervoerder, ook als deze partijen niet zelf een overeenkomst hebben gesloten en de vlucht deel uitmaakt van een pakketreis waarbij de passagier een overeenkomst heeft gesloten met een derde.

De bepalingen van sectie 4 van hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 44/200, waaronder de artikelen 15 en 17 moeten aldus worden uitgelegd dat ze niet van toepassing zijn op een dergelijke "action judiciaire".

De artikelen 6 en 7 van verordening (EG) nr. 261/2004 moeten aldus worden uitgelegd dat een passagier van een vlucht met een vertraging van drie uur of meer, op grond van deze verordening

het recht heeft een schadevergoeding te vorderen van de daadwerkelijke luchtvervoerder, ook als deze partijen niet zelf een overeenkomst hebben gesloten en de vlucht deel uitmaakt van een pakketreis waarbij de passagier een overeenkomst heeft gesloten met een derde. [niet officiële en vrije vertaling]

- B** How to claim from air carriers when flight included in a package travel contract - AG Saugmandsgaard Øe in Primera Air Scandinavia (C-215/18) ([ECLB](#))
- B** Saugmandsgaard ØE in Libuše Králová v Primera Air Scandinavia: the Feniks 'contractual relation' train thunders on, yet restraint is shown on the consumer section, even for package travel. ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 21 november 2019 – zaak C-584/18 – Blue Air Airline Management Solutions e.a – Cyprus – ECLI:EU:C:2019:1003 – [conclusie](#)

Instapweigering door luchtvervoerder – Weigering autoriteiten lidstaat vanwege ontbreken visum – Luchtvervoerder geen orgaan weigerende lidstaat – Geen vrijwaring voor gevolgen niet uitvoeren vervoersdienst

Verordening (EG) nr. 261/2004. Besluit nr. 565/2014/EU. Deze vragen zijn gerezen in een procedure tegen Blue Air – Airline betreffende de weigering van Blue Air om verzoeker te laten instappen op een vlucht van Larnaca (Cyprus) naar Boekarest (Roemenië). Verzoeker in het hoofdgeding, D.Z., is onderdaan van Kazachstan. Verweerster in het hoofdgeding, Blue Air, is een Roemeense onderneming die in 2015 in Cyprus is geregistreerd en haar vaste inrichting in die lidstaat heeft gevestigd. Verzoeker had in 2015 een vlucht geboekt van Larnaca naar Boekarest. Verzoeker zou in Boekarest verblijven voor zes dagen om deel te nemen aan twee examens van de vereniging van gecertificeerde registeraccountants. De terugvlucht heeft hij bij een andere luchtvervoerder geboekt. Verzoeker was in het bezit van een geldig paspoort dat door Kazachstan was afgegeven, en hij was tevens houder van een voorlopige vergunning tot verblijf op het grondgebied van Cyprus, die geldig was tot 6 april 2016. Verzoeker heeft een aanvraag ingediend voor een visum voor Roemenië. Het ministerie heeft aangegeven dat verzoeker geen visum nodig had omdat zijn verblijf in Roemenië het maximum van 90 dagen binnen een periode van 180 dagen niet zou overschrijden.

A-G: Besluit nr. 565/2014/EU moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat van bestemming die heeft besloten de in artikel 3, lid 1, van het besluit genoemde documenten zonder uitzonderingen als gelijkwaardig met zijn nationale visa te erkennen en de Commissie daarvan overeenkomstig artikel 5 van het besluit in kennis heeft gesteld, met ingang van de datum van bekendmaking van die kennisgeving in het Publicatieblad EU aan de grens niet de toegang mag weigeren aan een onderdaan van een derde land dat is vermeld op de lijst in bijlage I bij verordening nr. 539/2001, die in het bezit is van een naar behoren afgegeven en geldig, in artikel 3, lid 1, genoemd document, uitsluitend omdat hij niet in het bezit is van een nationaal visum. Een onderdaan van een derde land aan wie de toegang tot of doorreis over het grondgebied van die lidstaat in bovengenoemde omstandigheden is geweigerd, kan zich voor de rechter beroepen op besluit nr. 565/2014 om de rechtmatigheid van dat besluit tot weigering van toegang aan te vechten.

Een luchtvervoerder die weigert een passagier te laten instappen en zich daarbij beroept op de weigering van de autoriteiten van de lidstaat van bestemming om die passagier toegang te verlenen tot die staat op grond van het ontbreken van een nationaal visum, kan niet worden beschouwd als een orgaan van die lidstaat jegens wie de betrokken passagier zich kan beroepen op de verplichtingen die gelden voor de lidstaten die besluit nr. 565/2014 toepassen.

Het feit dat de weigering van een luchtvaartmaatschappij om een passagier te laten instappen op een vlucht tussen twee lidstaten buiten het Schengengebied gebaseerd is op informatie, aanbevelingen of vaststellingen van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van bestemming van de vlucht over de overeenstemming tussen de documenten waarover de passagier beschikt, en de documenten die vereist zijn om de grens van die lidstaat te overschrijden, vrijwaart op zich de luchtvaartmaatschappij niet van de gevolgen die, overeenkomstig de overeenkomst en het daarop toepasselijke recht, voortvloeien uit de niet-uitvoering van de vervoersdienst.

Artikel 2, onder j), van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip 'instapweigering' ook betrekking heeft op gevallen waarin de passagier niet mocht instappen wegens een vergissing, op de luchthaven van vertrek, van het grondpersoneel van de luchtvaartmaatschappij of haar gemachtigde of vertegenwoordiger bij het controleren van de toereikendheid van de

reisdocumenten van de passagier, tenzij uit alle omstandigheden van het geval blijkt dat de vergissing, ondanks alle zorgvuldigheid, niet kon worden vermeden.

Artikel 15 van verordening nr. 261/2004 staat in de weg aan een clause die de aansprakelijkheid van de luchtvervoerder uitsluit of beperkt in geval van instapweigering om redenen die verband houden met de ontoereikendheid van de reisdocumenten van de passagier, welke clause is opgenomen in de algemene vervoersvoorwaarden die deze luchtvervoerder toepast en op zijn website heeft gepubliceerd, voor zover de toepassing van een dergelijke clause de passagiers het in artikel 4, lid 3, van die verordening vastgelegde recht op compensatie ontnemt in de gevallen van instapweigering die binnen de werkingssfeer van die verordening vallen, in de zin van artikel 2, onder j), ervan, waaronder de instapweigering ten gevolge van een vergissing van het personeel van de luchtvaartmaatschappij bij het beoordelen van de toereikendheid van de reisdocumenten van de passagier.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 8 november 2019 – zaak C-654/19 – FP Passenger Service*

Berekening vertragingstijd – Bereiken eindpositie of openen van de deuren

Verordening 261/2004. De geplande aankomsttijd was 15:20 uur. Het vliegtuig stond op zijn eindpositie om 18:17 uur en om 18:22 uur volgde een mededeling aan de passagiers dat het vliegtuig de eindbestemming had bereikt. De passagiers zijn vervolgens via een vliegtuigtrap uit het vliegtuig gestapt en met een bus naar de terminal vervoerd. Verzoekster is van mening dat 18:22 uur moet worden aangehouden als tijdstip waarop de eindbestemming is bereikt. Dit heeft tot gevolg dat de vertraging meer dan drie uur heeft geduurd, waardoor wordt verzocht om een bijbehorende vergoeding. Verweerster daarentegen noemt 18:17 als het tijdstip waarop de eindbestemming is bereikt, en weigert de verzochte vergoeding te betalen. Moet bij de berekening van de vertragingstijd rekening worden gehouden met het verschil tussen het tijdstip waarop de deuren daadwerkelijk zijn geopend en de geplande aankomsttijd, ofwel met het verschil tussen het tijdstip waarop de deuren daadwerkelijk zijn geopend en het tijdstip waarop de deuren vermoedelijk zouden zijn geopend indien de vlucht op de geplande aankomsttijd was aangekomen?

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Fasten your seatbelts. Etihad v Flöther (Air Berlin) puts limits of EU law in applying Article 25 in the spotlight. On 'particular legal relationship' in choice of court, and asymmetric jurisdiction clauses in applications for stay. ([GAVL](#))

WIKI

 [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 15 november 2019 – zaak C-716/19 – Repsol Comercial de Productos Petrolíferos*

Verticale prijsbinding brandstof

Verordening 1/2003. In 2001 heeft een Spaanse mededingingsrechter een boete van 3 005 060,52 EUR opgelegd aan Repsol, omdat Repsol zich sinds 1993 rechtstreeks schuldig heeft gemaakt aan verticale prijsbinding van detailhandelsprijzen voor brandstof onder het mom van vermeende commissie- of agentuurovereenkomsten. Vervolgens heeft de Spaanse mededingingsautoriteit Repsol een boete van 5 000 000 EUR opgelegd wegens "het indirect vaststellen van de detailhandelsprijs voor onafhankelijke ondernemingen die onder haar vlag opereren en, aldus, het beperken van de mededinging tussen de tankstations in haar netwerk en tussen de overige tankstations", en haar gelast de aangeklaagde praktijken te beëindigen. In 2015 heeft de hoogste rechterlijke instantie in Spanje deze beslissing bevestigd waardoor deze in kracht van gewijsde is gegaan. Ondertussen was de Commissie in 2004 een procedure overeenkomstig artikel 81 van het

EG-Verdrag begonnen ten aanzien van Repsol. Kunnen besluiten van nationale mededingingsautoriteiten een belangrijke aanwijzing, of zelfs een begin van bewijs, voor de mededingingsverstoringe aard van de overeenkomst tussen de betrokken ondernemingen vormen in latere zaken die zien op dezelfde feiten?

CONSULTATIE

EU-mededingingsregels over horizontale overeenkomsten tussen ondernemingen – evaluatie, deadline 12.2.2020 ([EC](#))

EUROPESE COMMISSIE

Brussel onderzoekt kartel Franse supermarkten ([Europa-nu](#))

OVERIG

Google versus uitgevers – You ain't seen nothing yet ([renforce](#))

Milieu, natuur, duurzame energie (B)

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – zaak C-280/18 – Flausch e.a. – Griekenland – ECLI:EU:C:2019:928 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Milieueffectbeoordeling - Bekendmaking projecten - Aankondiging op internet – Toegang tot de rechter – Aanvang van termijnen

Richtlijn 2011/92/EU. Op welke wijze moeten milieueffectstudies openbaar worden gemaakt en moeten burgers worden ingelicht om raadpleging en bezwaarprocedures mogelijk te maken? Is het bijvoorbeeld voldoende dat besluiten inzake projecten en activiteiten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu hebben op een speciale website worden bekendgemaakt?

Hof: Artikel 6 van richtlijn 2011/92/EU staat eraan in de weg dat een lidstaat de inspraak van het publiek in het besluitvormingsproces met betrekking tot een project feitelijk laat plaatsvinden op het niveau van de zetel van de bevoegde regionale administratieve autoriteit en niet op het niveau van de gemeentelijke eenheid waar de plaats waar het project wordt gerealiseerd onder valt, wanneer de toegepaste concrete regelingen niet garanderen dat de rechten van het betrokken publiek daadwerkelijk worden geëerbiedigd, hetgeen door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

De artikelen 9 en 11 van richtlijn 2011/92 staan in de weg aan een regeling, die ertoe leidt dat leden van het betrokken publiek zijn gebonden aan een termijn voor het instellen van een beroep die aanvangt op het moment dat de vergunning voor een project wordt aangekondigd op internet, wanneer deze leden van het betrokken publiek vooraf geen passende mogelijkheid hebben gehad om overeenkomstig artikel 6, lid 2, van deze richtlijn informatie over de vergunningsprocedure te verkrijgen.

HvJ – ARREST – 12 november 2019 – zaak C-261/18 – Commissie/Ierland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:955 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Milieueffectbeoordeling voor een windturbinepark

Richtlijn 85/337/EEG. Artikel 260, lid 2, VWEU. In 2003 werd in Derrybrien, County Galway, Ierland, begonnen met de bouw van een windturbinepark. Dit is het grootste project aan land voor het gebruik van windenergie dat ooit in Ierland is verwezenlijkt, en een van de grootste van Europa. Ierland heeft nagelaten een milieueffectbeoordeling te verrichten.

Hof: Ierland wordt veroordeeld tot een forfaitaire som van 5 000 000 EUR wegens de niet-uitvoering van een eerder arrest van het Hof waarbij onder meer de verplichting was opgelegd om een milieueffectbeoordeling te verrichten voor een windturbinepark.

Door niet alle maatregelen te hebben getroffen die noodzakelijk zijn ter uitvoering van het arrest van 3 juli 2008, Commissie/Ierland (C-215/06, EU:C:2008:380), is Ierland zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 260, lid 1, VWEU niet nagekomen.

Ierland wordt veroordeeld tot betaling aan de Commissie van een dwangsom van 15 000 EUR per dag, te rekenen vanaf de datum van de uitspraak van het onderhavige arrest tot de datum van uitvoering van het arrest van 3 juli 2008, Commissie/Ierland (C-215/06, EU:C:2008:380).

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 14 november 2019 – zaak C-752/18 – Deutsche Umwelthilfe – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:972 – persbericht – conclusie

Luchtkwaliteit – Verbod dieselauto's – Weigering deelstaat om uitspraak Duitse rechter uit te voeren - Aanhouding gezagsdragers?

Richtlijn 2008/50/EC. Artikelen 6 en 7 EU Handvest. De Freistaat Beieren weigert de beslissing van een Duitse rechter uit te voeren. Deze Duitse rechter had opgelegd een verbod op dieselauto's op bepaalde wegen in München waar overschrijdingen van de waarden inzake luchtkwaliteit (op grond van richtlijn 2008/50) waren vastgesteld. Het Bayerischer Verwaltungsgerichtshof vraagt het Hof of het op grond van de algemene verplichting om EU-recht met alle mogelijke middelen ten uitvoer te leggen, gezagsdragers, waaronder de minister-president, mag laten aanhouden in een dergelijk geval.

A-G: Het is niet toegestaan om gezagsdragers hun vrijheid te ontnemen om ervoor te zorgen dat een uitspraak van een rechter wordt nageleefd. Het recht op vrijheid mag alleen worden beperkt op basis van een duidelijke, wettelijke bepaling. Daarvan lijkt hier geen sprake te zijn.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 12 november 2019 – zaak C-535/18 – Land Nordrhein-Westfalen – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:957 – conclusie

Recht op beroep van particulier om geldigheid bestuursrechtelijk besluit aan te vechten

Richtlijn 2011/92/EU (MEB-richtlijn). Richtlijn 2000/60/EG (Kaderrichtlijn water) Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen verzoekers (particulieren) en de deelstaat Noordrijn-Westfalen, Duitsland, betreffende een besluit waarbij het plan voor de heraanleg van de afslag Ummeln op het knooppunt van de autosnelweg A33 met de rijksweg B61 wordt goedgekeurd. Onder welke omstandigheden kan een particulier de geldigheid van een bestuursrechtelijk besluit houdende goedkeuring van een groot wegenbouwproject aanvechten op grond dat niet is voldaan aan de vereisten van de milieuwetgeving van de Unie?

A-G: Artikel 11, lid 1, onder b), van richtlijn 2011/92/EU staat niet in de weg aan een bepaling van nationaal recht volgens welke een verzoeker die geen erkende milieubeschermingsorganisatie is, de nietigverklaring van een binnen de werkingssfeer van deze richtlijn vallend besluit, handelen of nalaten wegens een procedurefout alleen kan eisen wanneer hij aantoont dat hem zelf ten minste één van de procedurele waarborgen van die richtlijn, in het bijzonder die van artikel 6, is ontnomen. Artikel 11, lid 1, onder b), van richtlijn 2011/92 staat wel in de weg aan een bepaling van nationaal recht waarbij het recht van een particulier om de nietigverklaring te eisen van een binnen de werkingssfeer van deze richtlijn vallend besluit, handelen of nalaten afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat hem het recht op inspraak in het besluitvormingsproces is ontnomen op grond dat de procedurele waarborgen van die richtlijn niet als materiële individuele rechten worden beschouwd.

Artikel 4, lid 1, onder a), i) tot en met iii), van richtlijn 2000/60/EG moet aldus worden uitgelegd dat het niet alleen een materiële toetsingsnorm bevat, maar ook vereist dat de toetsing aan het verbod op achteruitgang van oppervlaktewaterlichamen plaatsvindt voordat het goedkeuringsbesluit wordt genomen, ongeacht het tijdstip van de opstelling of de ingewikkeldheid van het voor die controle relevante document.

Het begrip 'achteruitgang van de toestand' van een grondwaterlichaam als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b), i), van richtlijn 2000/60 moet aldus worden uitgelegd dat er sprake is van achteruitgang van de chemische toestand van een grondwaterlichaam indien ten gevolge van het project een milieukwaliteitsnorm in de zin van bijlage I bij richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen

verontreiniging en achteruitgang van de toestand of een drempelwaarde van een lidstaat in de zin van bijlage II bij deze richtlijn ten aanzien van ten minste één enkele verontreinigende stof wordt overschreden of indien niet is voldaan aan de andere in de tabel in punt 2.3.2 van bijlage V bij richtlijn 2000/60 genoemde voorwaarden. Indien het grondwaterlichaam echter reeds is ingedeeld in de laagste klasse in de zin van bijlage V bij richtlijn 2000/60, vormt elke verdere verhoging van de concentratie van een verontreinigende stof waarbij de milieukwaliteitsnorm of de door de lidstaat bepaalde drempelwaarde wordt overschreden, een achteruitgang. In dat geval vormt een verhoging van de concentratie van een andere verontreinigende stof ook een achteruitgang indien de milieukwaliteitsnorm of de door de lidstaat bepaalde drempelwaarde daarbij wordt overschreden.

Artikel 4 van richtlijn 2000/60 moet aldus worden uitgelegd dat personen die een waterput voor hun particuliere drinkwatervoorziening in stand houden of gebruikmaken van een openbaar watervoorzieningsnet dat door het betrokken project kan worden gemaakt of op een andere wijze in het bijzonder kan worden gemaakt, rechtstreeks te maken krijgen met het risico dat de betrokken waterlichamen achteruitgaan en zich dus kunnen beroepen op artikel 4 van richtlijn 2000/60 om in rechte op te komen tegen schending van het verbod op achteruitgang van de watertoestand.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- arrêlés anti-pesticides : la guerre des polices, saison 2 ([libertés chéries](#))

EUROPEES PARLEMENT

Europees Parlement roept klimaatnoodtoestand uit ([EP](#))

EUROPESE COMMISSIE

- Radioactief afval: Commissie verzoekt België en Spanje om vaststelling van nationaal programma voor beheer van radioactief afval in overeenstemming met EU-voorschriften ([EC](#))
- Duurzame biobrandstoffen: Commissie verzoekt België om omzetting van EU-voorschriften inzake indirecte veranderingen in landgebruik ([EC](#))
- Milieueffectbeoordeling: Commissie verzoekt Duitsland om maatregelen die een passende beoordeling van de milieueffecten van bepaalde projecten waarborgen ([EC](#))
- Milieueffectbeoordeling: Commissie verzoekt Finland nationale regels te verbeteren ([EC](#))
- Waarschuwing uit Brussel over Nederlandse waterwetgeving ([Europa-nu](#))

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 18/2019 De uitstoot van broeikasgassen in de EU: goed gerapporteerd, maar beter inzicht in toekomstige reducties nodig, [PB C 395 van 22.11.2019](#)

- Europese Rekenkamer: meer inzicht nodig in beleid CO2-uitstoot ([Europa-nu](#))

Europees Comité van de Regio's

- Advies van het Europees Comité van de Regio's over duurzameontwikkelingsdoelstellingen: een basis voor een langetermijnstrategie van de EU voor een duurzaam Europa tegen 2030, [PB C 404 van 29.11.2019](#)
- Advies van het Europees Comité van de Regio's over een duurzame bio-economie voor Europa: versterking van de verbinding tussen economie, samenleving en milieu, [PB C 404 van 29.11.2019](#)
- Advies van het Europees Comité van de Regio's — Een schone planeet voor iedereen — Een Europese strategische langetermijnvisie voor een bloeiende, moderne, concurrerende en klimaatneutrale economie, [PB C 404 van 29.11.2019](#)

CONSULTATIE

Milieucriminaliteit — herziening van de EU-regels, deadline 2.1.2020 (EC)

REGELGEVING NL – Spoedwet aanpak stikstof

- Voorstel van Wet ([Kamerstuk 35347, nr. 2](#))
- Memorie van toelichting ([Kamerstuk 35334, nr. 3](#))

TWEEDE KAMER

- Vragen van de leden Kröger en Bromet (beiden GroenLinks) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over het gedogen van overtredingen n.a.v. de PAS uitspraak (ingezonden 20 november 2019 ([2019Z22626](#)))
- Voortgang Natura 2000; Brief regering; Stand van zaken stikstofproblematiek ([Vergaderjaar 2019-2020, nr. 32670](#))
- Problematiek rondom stikstof en PFAS; Brief van de ministers van LNV, van I&W en de minister voor M&W over het maatregelenpakket voor de stikstofproblematiek in de woningbouw- en infrastructuursector en voor de PFAS-problematiek ([Kamerstuk 35334, nr. A](#))

OVERIG

Stikstof: hoe verhoudt een drempelwaarde zich tot de Habitatrictlijn? ([Europa decentraal](#))

- [Kamerstuk 35334, nr. 17](#)

Overlevering en uitlevering (s)

EHRM – ARREST – T.K. en S.R. t. Rusland - 19 november 2019 – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [28492/15](#) - [49975/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD002849215](#)

Uitlevering van etnische Oezbeken aan Kirgizië

Artikel 3 EVRM. Klagers, T.K. en S.R., zijn onderdanen van Kirgizië, maar verbleven in Rusland. Ze zijn in Rusland aangehouden omdat ze in Kirgizië worden verdacht van verduistering (T.K.) en verschillende berovingen, vernietiging van eigendom en moord (S.R.). In de daaropvolgende procedure betreffende de uitlevering van klagers en hun verzoeken om de vluchtelingenstatus toegekend te krijgen, beweerden zij dat zij het risico liepen op vervolging en mishandeling in Kirgizië omdat zij tot een kwetsbare etnische groep behoren. De rechtbank, het OM en migratie-autoriteiten beoordeelden deze claims, maar wezen deze af.

De nationale rechter heeft niet enkel gekeken naar de algemene mensenrechtensituatie in Kirgizië, maar ook naar de individuele omstandigheden van klagers. Er is geen bewijs gevonden dat enkel hun etnische afkomst hen aan een risico van mishandeling kon blootstellen. De rechtbank had ook vastgesteld dat klagers werden verdacht van commune misdrijven die geen verband hielden met hun etniciteit, en dat er geen bewijs was van enig politiek motief achter hun vervolging in Kirgizië. Het Hof is daarom akkoord met de beoordeling van de Russische autoriteiten nu deze redelijk is en rekening is gehouden met zowel de algemene situatie als de individuele situatie van klagers. Bovendien had de Russische regering informatie verstrekt die eerdere zorgen over de werking van het gezamenlijke toezichtmechanisme wegnam, waaronder bezoeken van Russisch diplomatiek personeel aan detentiecentra waarin uitgeleverde personen gedetineerd zijn.

Het Hof benadrukt dat de huidige situatie is beoordeeld en dat de belangrijkste vraag is of klagers nog steeds een reëel risico op vervolging lopen als ze naar Kirgizië zouden worden overgebracht. Er is geen reden om te twijfelen aan het oordeel van de Russische rechter en voldoende kan worden vastgesteld dat er niet langer een risico van mishandeling in strijd met artikel 3 EVRM bestaat indien de klagers aan Kirgizië worden uitgeleverd.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 7 november 2019 – zaak C-659/18 – VW – Spanje – ECLI:EU:C:2019:940 – conclusie

Recht op toegang tot een advocaat - Verschijning na oproeping – Nationaal aanhoudingsbevel

Samenvatting onder: Strafrecht

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 26 november 2019 – Nederland en Luxemburg – Rechtbank Amsterdam - Gevoegde zaken C-566/19 PPU en C-626/19 PPU - Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg en OM - ECLI:EU:C:2019:1012 - conclusie

Onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie - Uitvaardigende rechterlijke autoriteit

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Het Hof krijgt – opnieuw – verzoeken om een prejudiciële beslissing voorgelegd waarin het moet beslissen of het Openbaar Ministerie (in casu van de Franse Republiek) in het kader van de afgifte van een Europees aanhoudingsbevel (EAB) kan worden beschouwd als een „uitvaardigende rechterlijke autoriteit” in de zin van artikel 6, lid 1, van kaderbesluit 2002/584/JBZ. De door de verwijzende rechters opgeworpen twijfels hebben met name betrekking op de uitlegging die moet worden gegeven aan het arrest van het Hof in de gevoegde zaken OG en PI (Openbaar ministerie van Lübeck en van Zwickau). Dezelfde twijfels zijn gerezen met betrekking tot het Openbaar Ministerie van Zweden (zaak C-625/19 PPU) en van België (zaak C-627/19 PPU). In die zaken neem ik heden eveneens conclusie.

A-G: Artikel 6, lid 1, van kaderbesluit 2002/584/JBZ moet aldus worden uitgelegd dat: het Openbaar Ministerie niet als een ‚uitvaardigende rechterlijke autoriteit’ kan worden aangemerkt wanneer zijn leden zich bij hun beslissing over een Europees aanhoudingsbevel moeten houden aan de algemene instructies inzake het strafrechtsbeleid die hun door de minister van Justitie worden gegeven en die voor dergelijke bevelen bindend zijn, alsook aan de instructies die hun door hun hiërarchieke meerderen worden gegeven, en, subsidiair, een persoon die wordt gezocht op grond van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd door het Openbaar Ministerie van een lidstaat dat deelneemt aan de rechtsbedeling en waarvan de onafhankelijkheid is gegarandeerd, tegen dat bevel moet kunnen opkomen bij een rechter of een rechterlijke instantie van die staat, zonder dat hij zijn overlevering hoeft af te wachten en zodra dat bevel is uitgevaardigd (tenzij dit de strafprocedure in gevaar zou brengen) of hem ter kennis is gebracht.

HvJ – CONCLUSIE A-G – 26 november 2019 – Zaak C-717/18 - Procureur-generaal - België - ECLI:EU:C:2019:1011 - conclusie

EAB – Afschaffing van toetsing van de dubbele strafbaarheid -

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. De gezochte persoon tegen wie het Europees aanhoudingsbevel (EAB) in de onderhavige zaak is uitgevaardigd, is een rapper en componist. Hij is in Spanje veroordeeld voor verschillende in 2012 en 2013 gepleegde strafbare feiten. „Verheerlijking van terrorisme en vernedering van de slachtoffers van terrorisme” was een van die strafbare feiten. De wet die van toepassing was op het moment waarop dat strafbare feit werd gepleegd, bepaalde dat op dat feit een vrijheidsstraf van maximaal twee jaar stond. De gezochte persoon heeft Spanje verlaten en is naar België gegaan. De bevoegde Spaanse rechterlijke autoriteit vaardigde een EAB uit met het oog op de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf. In het EAB is vermeld dat het strafbare feit van verheerlijking van terrorisme en vernedering van de slachtoffers van terrorisme onder de categorie „terrorisme” viel. Ook werd daarin vermeld dat de duur van de maximale vrijheidsstraf voor het strafbare feit in 2015, drie jaar bedroeg. Volgens artikel 2, lid 2, van kaderbesluit 2002/584/JBZ geven strafbare feiten, waaronder het strafbare feit „terrorisme”, geen aanleiding tot een toetsing van de dubbele strafbaarheid, indien daarop een vrijheidsstraf met een maximum van ten minste drie jaar staat. Wat is echter het passende referentiepunt om te beoordelen of aan die eis is voldaan? Is dat de maximale vrijheidsstraf die van toepassing is op de zaak waarover het gaat, welke straf normaal wordt beheerst door de wet die van toepassing was op het moment waarop het strafbare feit werd gepleegd? Of is het de maximumstraf die wordt bepaald in de nationale wet die geldt op het moment waarop het EAB wordt uitgevaardigd?

A-G: Bij de beoordeling van de minimumdrempel van de maximale vrijheidsstraf die in het kaderbesluit betreffende het Europees aanhoudingsbevel wordt opgelegd voor de overlevering van een gezochte persoon zonder toetsing van het criterium van dubbele strafbaarheid, is de

toepasselijke wet van de uitvaardigende lidstaat de wet die daadwerkelijk van toepassing is op de zaak.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 8 november 2019 – [zaak C-724/19](#) – [Spetsializirana prokuratura](#)*

Uitvaardiging EOB door OvJ – Verkrijging bewijsmateriaal

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

[Red: Hoewel het in deze verwijzing om een EOB gaat en niet over een EAB, wordt in deze zaak dezelfde vraag voorgelegd die eerder in EAB's is gesteld]

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 1 november 2019 – [ECLI:NL:HR:2019:1690](#)

Executievelevering naar Turkije van in Nederland woonachtige Bulgaar. Europees Uitleveringsverdrag art. 6; Uitleveringswet art. 4; VWEU art. 18; Handvest EU art. 19; EVRM art. 8. HvJEU 6 september 2016, ECLI:EU:C:2016:630 (Petruhhin), HvJEU 10 april 2018, ECLI:EU:C:2018:222 (Pisciotti), HvJEU 13 november 2018, ECLI:EU:C:2018:898 (Raugevicius).

- Geen informatieplicht bij uitlevering ter fine van executie van een straf ([Cassatieblog](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 24 oktober 2019 (publ. 4.11.19) – [ECLI:NL:RBAMS:2019:8029](#)

Executie-overlevering Polen. Zaak wordt heropend omdat de Poolse rechtstaat-vragen onvolledig en/of niet door alle instanties zijn beantwoord.

NOOT - bij HvJ 25 juli 2018, [zaak C-216/18 PPU](#), LM

Overlevering – Rechtsstaat in Polen

Samenvatting onder: [Rechtsstaat](#)

Prejudiciële verwijzing HvJEU

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 19 november 2019 – [ECLI:NL:HR:2019:1795](#)

Opkomen tegen achterwege blijven van prejudiciële verwijzing naar HvJEU - "Daadwerkelijke deelname" aan politieverhoor

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

AANBEVELINGEN

Aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures, *PB C 380 van 8.11.2019*

Inhoudelijke wijzigingen:

1. De **nationale eindbeslissing** moet door de verwijzende rechter voortaan naar de griffie van het HvJ gemaild worden: Follow-up-DDP@curia.europa.eu (pt. 32 en bijlage)
2. Een **verwijzing naar nationale regelgeving** moet de exacte titel en datum van vaststelling bevatten (pt. 16)
3. **Verwijzing naar rechtspraak** moet plaatsvinden onder vermelding van ECLI-nummer (pt. 16)

4. **Handgeschreven verzoeken** om een prejudiciële beslissing worden door het Hof niet in behandeling genomen. (pt. 19)
 5. **Rechtsbijstand**: De partij die over onvoldoende middelen beschikt wordt verzocht om het Hof alle informatie en bewijsstukken toe te zenden om haar werkelijke economische situatie te kunnen beoordelen. (pt. 29)
 6. **Acte clair/eclairé**: In bepaalde gevallen kan het Hof zonder mondelinge behandeling uitspraak over die vragen doen, of zelfs zonder de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbende te vragen om schriftelijke opmerkingen in te dienen. Dit is met name het geval wanneer de gestelde prejudiciële vraag identiek is aan een vraag waarover het Hof zich reeds heeft uitgesproken, wanneer het antwoord op die vraag duidelijk kan worden afgeleid uit de rechtspraak of wanneer daarover redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan (pt. 31)
 7. **Versnelde procedure**: De voorwaarden voor de versnelde procedure zijn verder uitgewerkt: gevaren voor de volksgezondheid of het milieu, die mede door een snelle beslissing van het Hof kunnen worden voorkomen, of wanneer bijzondere omstandigheden vereisen dat twijfel over fundamentele vragen in verband met het nationale constitutionele recht en het Unierecht binnen zeer korte termijn wordt weggenomen, zijn nu toegevoegd. Geen uitzonderlijke omstandigheden die een beroep op de versnelde procedure rechtvaardigen zijn, behalve het grote aantal personen of rechtssituaties dat mogelijk wordt geraakt door de beslissing die de verwijzende rechterlijke instantie, het bestaan van grote economische belangen of de verplichting van de verwijzende rechterlijke instantie om snel uitspraak te doen. (pt. 34)
 8. **Spoedprocedure**: Een geschil betreffende ouderlijke verantwoordelijkheid of het gezag over jonge kinderen is verder uitgewerkt door te bepalen dat de spoedprocedure kan worden aangevraagd met name wanneer de uitkomst van het hoofdgeding afhangt van het antwoord op de prejudiciële vraag en het gebruik van de gewone procedure ernstige of zelfs onherstelbare schade kan toebrengen aan de relatie tussen een kind en (een van) zijn ouders dan wel aan zijn ontwikkeling en zijn integratie in het gezin en de samenleving. Geen uitzonderlijke omstandigheden die een beroep op de spoedprocedure rechtvaardigen zijn: louter economische belangen, hoe belangrijk en legitiem deze ook zijn, de rechtsonzekerheid van de partijen in het hoofdgeding of andere partijen in soortgelijke gedingen, het grote aantal betrokken personen of rechtssituaties dat mogelijk wordt geraakt door de beslissing die de verwijzende rechterlijke instantie moet geven nadat zij het Hof om een prejudiciële beslissing heeft gevraagd, of zelfs het grote aantal zaken dat door de beslissing van het Hof kan worden geraakt. (pt. 36)
 9. **Verzoek versnelde procedure of spoedprocedure**: De verwijzende rechterlijke instantie wordt verzocht om aan te geven welke van beide procedures in de betrokken zaak aangewezen is om haar verzoek vergezeld te doen gaan van het relevante artikel van het Reglement voor de procesvoering (artikel 105, over de versnelde procedure, of artikel 107, over de spoedprocedure). Deze vermelding moet op een duidelijk herkenbare plaats in haar verwijzingsbeslissing voorkomen of in een afzonderlijk schrijven van de verwijzende rechterlijke instantie. (pt. 38)
 10. **E-curia**: het gebruik van e-curia wordt door het Hof aanbevolen (pt. 23 en bijlage)
- Nieuwe aanbevelingen HvJ over het aanhangig maken van prejudiciële procedures (267 VWEU, 13.11.19 ([Nieuwsbericht Intro](#)))
 - Update van aanwijzingen voor het stellen van prejudiciële vragen gepubliceerd, 19.11.19 ([ECER](#))

OVERIG

EU-Hof publiceert prejudiciële verwijzingen en rechtswetenschappelijke teksten ([ECER](#))

WIKI

- [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Les juges du fond et le droit à l'oubli ([libertés chéries](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Midden-Nederland – 25 oktober 2019 (publ. 1.1.19)- ECLI:NL:RBMNE:2019:4954

Artikel 10 EVRM. Verordening (EU) 2016/679. Het betreft een artikel over een officier van justitie en haar man op de zwarte lijst "artsen" naar aanleiding van een zaak die de officier van justitie heeft behandeld. Daarnaast zijn de namen van 4 rechters van het hof Arnhem vermeld en zijn er uitspraken gedaan over de officier van justitie op de zwarte lijst "rechters" waarin zij een falend officier van justitie wordt genoemd. De uitspraken zijn onrechtmatig. Met het publiceren van de foto in het artikel wordt ook inbreuk gemaakt op het portretrecht. Het artikel en de uitspraken moeten worden verwijderd.

- Publicaties op zwarte lijsten artsen en rechters zijn onrechtmatig ([IT&recht](#))

NOOT – bij HvJ 24 september 2019, zaak C-507/17 Google

- To Forget, But Not Forgive: Why the CJEU's Latest Ruling on Google and the 'Right to Be Forgotten' is Not at All a Win for US Tech Giants ([EJILtalk](#))
- GC & others vs CNIL and Google: This is a special case ([European law blog](#))
- Territorial scope in recent CJEU cases: Google v CNIL / Glawischnig-Piesczek v Facebook – Cathryn Hopkins ([Inforrms](#))

NOOT – bij EHRM 17 oktober 2019, [López Ribalda e.a. t. Spanje](#)

The European Court of Human Rights and Workplace Surveillance: Where is Article 31(3)(c) VCLT? ([EJILtalk](#))

REGELGEVING EU

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de eerbiediging van het privéleven en de bescherming van persoonsgegevens in elektronische communicatie, en tot intrekking van Richtlijn 2002/58/EG (verordening privacy en elektronische communicatie) – Voortgangsverslag, 27 november 2019, [COM 5358/17](#)

- Long live the E-Commerce Directive? First discussions on the Digital Services Act ([ECLB](#))

REGELGEVING NL - [Schuldhelpverlening](#)

Wetsvoorstel 35316: Wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens, 16.10.2019, [Kamerstuk 35316, nr. 2](#)

- [Beslag en executie in de praktijk, 2019/7, 18.11.19](#)

REGELGEVING NL – Aanpassingen Uitvoeringswet AVG

Aanpassingen Uitvoeringswet AVG ([Europa decentraal](#))

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR (EDPS)

De EDPS is de onafhankelijke dataproductie toezichthouder van de EU.

- EDPS Opinion 7/2019 - Electronic evidence in criminal matters, 6 november 2019 ([EDPS](#))

In April 2018, the Commission tabled two Proposals - for one Regulation and one Directive - to establish a legal framework that would make it easier and faster for police and judicial authorities to secure and obtain access to electronic evidence in cross-border cases. Since then, the Council has adopted general approaches on the Proposals and the European Parliament issued several working documents (...)

- EDPS Guidelines on the concepts of controller, processor and joint controllership under Reg (EU) 2018/1725, 7 november 2019 ([EDPS](#))
- AEPD-EDPS joint paper on hash techniques ([EDPS](#))

EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD (EDPB)

De EDPB is een onafhankelijk Europees orgaan dat bijdraagt aan de consistente toepassing van de dataproductieregels in de EU. De EDPB bestaat uit vertegenwoordigers van de nationale AP's (Autoriteit persoonsgegevens) en de Europese autoriteit en toezichthouder persoonsgegevens, de EDPS.

Documenten vastgesteld tijdens de november-vergadering:

- [Report on the Third Annual Joint Review of the EU-US Privacy Shield](#)
- [Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR \(Article 3\) - version adopted after public consultation, 12 november 2019](#)
- [Opinion 16/2019 on the draft decision of the Belgian Supervisory Authority regarding the Binding Corporate Rules of ExxonMobil Corporation](#)
- [EDPB contribution to the consultation on a draft second additional protocol to the Council of Europe Convention on Cybercrime, 13 november 2019](#)

CONSULTATIE

[Guidelines 4/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default](#), (20 november 2019 tot 16 januari 2020)

LITERATUUR

- mr. N. Falot, Honeypots: verantwoordelijkheid onder de AVG en de relatie tot het strafrecht, in: [Tijdschrift voor internetrecht, 2019 nr. 5](#)
- mr. I. van Wijk, De richtlijn digitale inhoud en digitale diensten: zijn de gebreken van de conceptrichtlijn hersteld? , in: [Tijdschrift voor internetrecht, 2019 nr. 5](#)
- R.P. Santifort, Naar een meer genuanceerde benadering van 'pseudonimisering' in het privacyrecht, in: [P&I 2019/187](#)

OVERIG

- Besluit van het Hof van Justitie van 1 oktober 2019 tot instelling van een intern toezichtmechanisme inzake de verwerking van persoonsgegevens wanneer het Hof van Justitie als rechtsprekende instantie optreedt, [PB C 383 van 11.11.2019](#)
- Autoriteit Persoonsgegevens legt vast wanneer DPIA verplicht is ([Europa decentraal](#))

- AP legt focus in toezicht op datahandel, digitale overheid en AI ([AP](#))
- Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement ([FRA](#))
- The European Court of Human Rights and the right to privacy in the workplace, Bărbulescu and Lopez Ribalda – Peter Coe ([Inforrms](#))

WIKI

 [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht

EHRM – ARREST – November 2019 - Sailing Club of Halkidiki 'I Kelyfos' t. Griekenland – persbericht – arrest (niveau 3) – 6978/18 – 8547/18 – ECLI:CE:ECHR:2019:1121JUD000697818

Stopzetten van een procedure is toegestaan, mits deze beslissing niet willekeurig of kennelijk onredelijk is

Artikel 6 EVRM. Klagers starten een procedure tegen de hoogte van liggeld in havens. Ze stellen zich op het standpunt dat formeelrechtelijk de liggelden niet zo vaak verhoogd mogen worden. De procedure duurt enkele jaren, waarbij de hoorzittingen regelmatig worden onderbroken. Uiteindelijk wordt de behandeling van de zaak aangehouden, omdat de rechtbank het oordeel van de hogere rechter wil afwachten in een soortgelijke zaak. Als die uitspraak is gedaan, gaan de voorliggende zaken weer verder. In de ene zaak wordt het verzoek afgewezen, conform de jurisprudentie. De andere zaak eindigde omdat de rechtbank oordeelde dat voortzetting niet langer nodig was, omdat inmiddels een nieuwe wet in werking was getreden. Klagers klagen dat zij geen toegang hadden tot een rechter (artikel 6 lid 1 EVRM). Het EHRM beoordeelt de zaken door naar de beslissingen van de rechtbank te kijken en constateert dat deze niet willekeurig of kennelijk onredelijk zijn. Daarom: geen schending artikel 6 EVRM.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 7 november 2019 – Gelenidze t. Georgië – persbericht – arrest (niveau 2) – 72916/10 – ECLI:CE:ECHR:2019:1107JUD007291610

Willekeurige beslissing over de 'her' kwalificatie van een feit is in strijd met artikel 6 EVRM.

De onderhavige zaak betreft de klacht van klaagster over een oneerlijkheid van een procedure tegen haar vanwege het nemen van een onrechtmatig besluit toen zij rechter was. Klaagster werd in 2006 bij verstek veroordeeld voor het verkeerd berekenen van de detentietijd van een persoon die zij had veroordeeld. Klaagster was Georgië ontvlucht gedurende het strafrechtelijk vooronderzoek, maar werd gearresteerd en ging in hoger beroep en voerde aan dat de aanklacht waar zij voor was veroordeeld in de tussentijd niet langer strafbaar was.

Echter besloot de rechter in hoger beroep dat wel sprake was van een (ander) strafbaar feit, namelijk ambtsmisbruik, en veroordeelde klaagster tot een gevangenisstraf voor de duur van twee jaren. Het Georgische hooggerechtshof verwierp haar beroep tegen deze veroordeling.

Klaagster stapt daarop naar het Hof en klaagt succesvol dat het recht op een eerlijk proces in haar zaak is geschonden. Zij klaagde dat de hoger beroepsrechter niet bevoegd was de kwalificatie te veranderen en dat de vervolgende instantie dit pas op het laatste moment in het proces had voorgesteld zodat zij zichzelf niet kon verdedigen. Het Hof neemt met name in aanmerking dat het oordeel van de beroepsrechter, die opnieuw een beslissing nam over het al dan niet strafbare feit, berustte op willekeur en in strijd was met het beginsel van processuele gelijkheid. Het Hooggerechtshof heeft de willekeurige beslissing van het hof niet hersteld.

EHRM – ARREST – 12 november 2019 – Adamco t. Slowakije – persbericht – arrest (niveau 2) – 45084/14 – ECLI:CE:ECHR:2019:1112JUD004508414

Eerlijk proces - Vervolging van kroongetuige voor moorden beëindigd na belastende verklaring

Artikel 6 EVRM. Klager is veroordeeld voor moord op slachtoffer K., gepleegd binnen de georganiseerde misdaad. Zijn veroordeling was gebaseerd op de verklaringen van getuige M., die in voorarrest zat omdat aan hem de moord op O. ten laste was gelegd. Nadat M. belastend had verklaard over klager, eindigde zijn voorarrest en de vervolging wegens de moord op O.

EHRM: De verklaring van M. vormde het beslissende bewijs tegen klager. De nationale rechters waren slechts ingegaan op de schorsing (suspension) van de vervolging van M. voor de moord op K., maar niet op de beëindiging van de vervolging voor de moord op O. De rechter was evenmin ingegaan op het feit dat M. zelf had gesteld betrokken te zijn bij de moord, en dat zijn verkregen voordeel verder ging dan strafvermindering of een financiële vergoeding en feitelijk straffeloosheid betekende voor een levensmisdrijf. Alle beslissingen met betrekking tot de vervolging van M. waren genomen door het Openbaar Ministerie, zonder enige rechterlijke controle. Schending van artikel 6, eerste lid, EVRM.

EHRM – ARREST – 21 november 2019 – Papargyriou t. Griekenland - persbericht – arrest (niveau 3) – 55846/15 – ECLI:CE:ECHR:2019:1121JUD005584615

Wetgeving die niet voorziet in compensatie voor overschrijding van de redelijke termijn is in strijd met artikel 6 EVRM.

Artikel 6 EVRM. De onderhavige zaak betreft het gebrek aan een compenserende maatregel in de Griekse wetgeving voor de buitensporige lengte van een strafrechtelijke procedure in de voorlopige hechtenis-fase. In de onderhavige zaak heeft de procedure bijna elf jaar heeft geduurd hetgeen zo buitensporig lang is dat het niet meer valt onder een redelijke termijn in de zin van artikel 6 EVRM. Het Hof komt unaniem tot een schending van artikel 6 EVRM.

Het Hof voegt daaraan toe dat ten tijde van de procedure in de Griekse wetgeving geen mogelijkheid bestond voor compensatie voor de vertraging in de procedure. Inmiddels is dat wel het geval.

EHRM – ARREST – 28 november 2019 – Mustafa t. Bulgarije – persbericht – arrest (niveau 3) – 1230/17 – ECLI:CE:ECHR:2019:1128JUD000123017

Militair gerecht behandelt zaak tegen burger – Schending artikel 6 EVRM

Artikel 6 EVRM. Klager is een burger die berecht is door een militair gerecht voor een gewoon strafbaar feit omdat één van de andere verdachten in het leger zat ten tijde van de strafbare feiten. Volgens klager was het gerecht niet onafhankelijk en niet onpartijdig. Ook al is aan een militair gerecht volgens Bulgaars recht rechtsmacht toegekend voor strafbare feiten die zijn gepleegd door militairen en burgers, dan nog had rekening moeten worden gehouden met andere omstandigheden, zoals het feit dat de overtredingen niet gericht waren tegen het leger. In dit geval waren er geen dwingende redenen om klager door een militair gerecht te laten veroordelen. Schending.

Rechtsstaat, rechterlijke macht

HvJ – ARREST – 5 november 2019 – zaak C-192/18 – Commissie/Polen – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:924 – persbericht – conclusie – arrest

Rechtsstaat – Niet-nakoming - Poolse regels voor pensioenleeftijd van rechters en openbaar aanklagers is in strijd met EU-recht

Richtlijn 2006/54/EG. Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Artikel 157 VWEU. De Commissie heeft krachtens artikel 258 VWEU een niet-nakomingsprocedure tegen Polen ingeleid. Volgens de Commissie zijn de Poolse regels inzake de pensioenleeftijd van rechters en openbaar aanklagers in strijd met EU-recht.

Hof: Door een uiteenlopende pensioenleeftijd vast te stellen voor mannen en vrouwen die behoren tot de zittende magistratuur van de Poolse gewone rechterlijke instanties en de Sąd Najwyższy

(hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen) of tot de openbaar aanklagers bij de Poolse parketten, is Polen de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 157 VWEU en krachtens artikel 5, onder a), en artikel 9, lid 1, onder f), van richtlijn 2006/54/EG.

Door de Poolse minister van Justitie de bevoegdheid te verlenen om te besluiten of rechters bij de Poolse gewone rechterlijke instanties na hun nieuwe pensioenleeftijd, zoals verlaagd bij artikel 13, punt 1, van deze wet, hun taken mogen blijven uitoefenen, is Polen de verplichtingen niet nagekomen die krachtens artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU op haar rusten.

- 📌 [JAR 2019/295](#) (samenvatting)
- 📌 EU-Hof: verschil pensioenleeftijd Poolse rechters is discriminerend ([Europa-nu](#))

HvJ – ARREST – 19 november 2019 – gevoegde zaken C-585/18, C-624/18 en C-625/18 – A.K., CP en DO – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:982 – persbericht – conclusie – arrest

Poolse gerechtelijke hervorming – Onafhankelijkheid disciplinaire kamer bij het Hooggerechtshof

Richtlijn 2000/78/EG. Artikel 47 EU Handvest. Het Hof moet in deze zaak uitspraak doen over een aspect van de Poolse gerechtelijke hervorming in 2017. Het gaat om de nieuw opgerichte disciplinaire kamer bij het Hooggerechtshof. De rechters die in deze kamer zitting mogen nemen, worden aangewezen door de Nationale Raad van de rechterlijke macht, waarvan de leden zelf worden benoemd door het parlement en de regering. Is de disciplinaire kamer dan voldoende onafhankelijk?

Hof: De verwijzende rechter moet de onafhankelijkheid van de nieuwe tuchtkamer van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen) onderzoeken teneinde vast te stellen of deze tuchtkamer kennis mag nemen van geschillen over de pensionering van rechters van de Sąd Najwyższy of dat dergelijke geschillen moeten worden behandeld door een andere rechterlijke instantie die voldoet aan het vereiste van onafhankelijkheid. De in zaak C-585/18 gestelde vragen en de eerste vraag die deze rechterlijke instantie heeft gesteld in de zaken C-624/18 en C-625/18, hoeven niet meer te worden beantwoord.

De tweede en de derde vraag die deze rechterlijke instantie heeft gesteld in de zaken C-624/18 en C-625/18, moeten als volgt worden beantwoord:

Artikel 47 EU Handvest en artikel 9, lid 1, van richtlijn 2000/78/EG verzetten zich ertegen dat geschillen betreffende de toepassing van het Unierecht onder de uitsluitende bevoegdheid kunnen vallen van een instantie die geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht vormt in de zin van de eerste bepaling. Hiervan is sprake wanneer de objectieve voorwaarden waaronder de betrokken instantie is ingesteld, de kenmerkende eigenschappen ervan en de manier waarop de leden ervan zijn benoemd, van dien aard zijn dat bij de justitiabelen legitieme twijfel kan ontstaan over de vraag of deze instantie niet gevoelig is voor externe factoren, in het bijzonder voor directe of indirecte invloed van de wetgevende en uitvoerende macht, en of deze instantie onpartijdig is ten opzichte van de met elkaar strijdende belangen, en, derhalve, ertoe kunnen leiden dat deze instelling niet de indruk geeft onafhankelijk en onpartijdig te zijn, hetgeen het vertrouwen kan ondermijnen dat de rechterlijke macht in een democratische samenleving bij deze justitiabelen moet wekken. Het staat aan de verwijzende rechter om, rekening houdend met alle relevante gegevens waarover hij beschikt, vast te stellen of dit het geval is bij een instantie als de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy.

In dat geval moet het beginsel van voorrang van het Unierecht aldus worden uitgelegd dat het de verwijzende rechter ertoe verplicht om de nationaalrechtelijke bepaling buiten toepassing te laten op grond waarvan de bevoegdheid om kennis te nemen van de hoofdgedingen is voorbehouden aan deze instantie, zodat deze kunnen worden behandeld door een rechterlijke instantie die voldoet aan de bovengenoemde vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid en die op het betrokken gebied bevoegd zou zijn indien deze bepaling daar niet aan in de weg stond.

- 📌 EU-Hof kritisch over onafhankelijkheid Poolse tuchtkamer van het Hooggerechtshof ([ECER](#))
- 📌 Writing Between the Lines. The preliminary ruling of the CJEU on the independence of the Disciplinary Chamber of the Polish Supreme Court. ([EU law analysis](#))
- 📌 EU-hof kritisch over tuchtrecht Poolse rechters ([Europa-nu](#))
- 📌 The independence of the disciplinary chamber of the Polish Supreme Court or how to forget about discipline ([European law blog](#))
- 📌 Europees Hof van Justitie over onafhankelijkheid tuchtkamer voor Poolse rechters ([NJB](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 24 oktober 2019 (publ. 4.11.19) - ECLI:NL:RBAMS:2019:8029

Executie-overlevering Polen. De zaak wordt heropend omdat de Poolse rechtstaat-vragen onvolledig en/of niet door alle instanties zijn beantwoord.

NOOT - bij HvJ 25 juli 2018, zaak C-216/18 PPU, LM

Overlevering – Rechtsstaat in Polen

Blijvend vertrouwen in de Poolse rechterlijke macht? De praktische gevolgen van het niet langer naleven van het rechtsstaatsbeginsel door een EU-lidstaat 25 juli 2018, zaak C-216/18 PPU, LM, m.nt. F. Gremmelprez, *SEW 2019, nr. 11*

De zaak *LM* gaat over de uitvaardiging van drie Europese aanhoudingsbevelen door de bevoegde Poolse autoriteit ten aanzien van LM, een Poolse onderdaan, voor het smokkelen van verdovende en psychotrope middelen. Naar aanleiding van deze Europese aanhoudingsbevelen werd LM in Ierland aangehouden en voorgeleid voor de verwijzende rechter met het oog op zijn overlevering aan Polen. LM verzette zich echter tegen deze overlevering, aangezien de wettelijke hervormingen van het Poolse gerechtelijke systeem – aldus LM – tot gevolg zouden hebben dat zijn recht op een eerlijk proces overeenkomstig artikel 6 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) zou worden ontnomen. Op grond van het met redenen omkleed voorstel van de Commissie inzake de rechtsstaat in Polen, komt de verwijzende rechter tot het besluit dat LM een reëel gevaar loopt slachtoffer te worden van willekeur omdat het Poolse gerechtelijke systeem niet langer verenigbaar is met de vereisten binnen een democratische staat waaronder het beginsel van rechtsstaat.

KAMERSTUKKEN

Verslag van een schriftelijk overleg over EU en de rechtsstaat (Eerste Kamer, Kamerstuk 2019-2010, 35295 nr. B)

OVERIG

- Democratie en rechtsstaat EU-lidstaten onder druk (Europa-nu)
- Hungarian Government to Ban MPs from Entering Institutions (Liberties.eu)
- Time for Strasbourg to Open its Doors to Turkey’s Purged Public Servants (Verfassungsblog)
- The von der Leyen Commission and the Future of the Rule of Law (Verfassungsblog)
- Verschillende artikelen over de rechtsstaat (Verfassungsblog)

Salduz

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 7 november 2019 – zaak C-659/18 – VW – Spanje - ECLI:EU:C:2019:940 – conclusie

Recht op toegang tot een advocaat - Verschijning na oproeping – Nationaal aanhoudingsbevel

Samenvatting onder: Strafrecht

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 19 november 2019 – ECLI:NL:HR:2019:1795

Opkomen tegen achterwege blijven van prejudiciële verwijzing naar HvJEU - "Daadwerkelijke deelname" aan politieverhoor

Samenvatting onder: Strafrecht

Staatssteun

HvJ – ARREST – 7 november 2019 – gevoegde zaken C-105/18 t/m C-113/18 – UNESA e.a. – Spanje - ECLI:EU:C:2019:935 – conclusie – arrest

Heffing op gebruik van binnenwateren voor productie van elektriciteit – Intercommunautair stroomgebied – Staatssteun – Vervuiler betaalt – Non-discriminatiebeginsel

Samenvatting onder: Energiemarkt

HvJ – ARREST – 14 november 2019 – zaak C-585/17 – Dilly's Wellnesshotel – Oostenrijk - ECLI:EU:C:2019:969 – conclusie – arrest

Steunregeling in de vorm van kortingen op milieubelastingen - Aanmeldingsplicht

Artikel 108, lid 3, VWEU. Verordening (EU) nr. 651/2014. Verzoeker, Dilly's Wellnesshotel, heeft gevraagd om teruggave van energiebelasting voor het jaar 2011. Deze aanvraag is afgewezen, omdat bij de nationale wet is bepaald dat voor tijdvakken na 31 december 2010 teruggave van energiebelasting alleen kan worden verleend voor bedrijven waarvan vaststaat dat de voornaamste activiteit in de vervaardiging van lichamelijke economische goederen bestaat. Dilly's Wellnesshotel zou volgens dit Finanzamt dus voor tijdvakken na 31 december 2010 worden uitgesloten van het voordeel van de teruggave van energiebelasting. Verzoeker komt op tegen dat besluit.

Hof: Artikel 108, lid 3, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat voor een nationale regelgeving die een steunregeling wijzigt door de kring van begunstigden van deze steun te beperken, in beginsel de aanmeldingsverplichting geldt waarin deze bepaling voorziet.

Artikel 58, lid 1, van verordening (EU) nr. 651/2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 VWEU met de interne markt verenigbaar worden verklaard, moet aldus worden uitgelegd dat steun die vóór de inwerkingtreding van deze verordening is toegekend op basis van een steunregeling zoals die welke in de hoofdgedingen aan de orde is, op grond van diezelfde verordening van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU kan worden vrijgesteld.

Artikel 44, lid 3, van verordening nr. 651/2014 moet aldus worden uitgelegd dat een steunregeling waarvoor het bedrag van de terug te betalen energiebelasting uitdrukkelijk is vastgelegd in een berekeningsformule die is vastgesteld in de nationale regelgeving waarbij deze regeling wordt ingevoerd, verenigbaar is met deze bepaling.

INBREUKPROCEDURE

Commissie daagt Griekenland voor Hof wegens niet-terugvordering van onverenigbare staatssteun van mijnbouwonderneming Larco (EC)

EUROPESE COMMISSIE

Brussel onderzoekt staatssteun havens Italië (Europa-nu)

Strafrecht

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 7 november 2019 – zaak C-659/18 – VW – Spanje – ECLI:EU:C:2019:940 – conclusie

Recht op toegang tot een advocaat - Verschijning na oproeping – Nationaal aanhoudingsbevel

Richtlijn 2013/48/EU. In de onderhavige zaak wordt het Hof verzocht duidelijkheid te verschaffen over de reikwijdte van het recht op toegang tot een advocaat krachtens richtlijn 2013/48/EU. Kan het recht op toegang tot een advocaat worden uitgesteld totdat de verdachte in persoon voor de rechter verschijnt, wanneer, nadat hij eerder is opgeroepen om voor die rechter te verschijnen en daar geen gevolg aan heeft gegeven, tegen hem een (nationaal) aanhoudingsbevel is uitgevaardigd?

A-G: Artikel 3, lid 2, van richtlijn 2013/48/EU, uitgelegd in het licht van de artikelen 47 en 48 EU Handvest verzet zich tegen een nationale bepaling of rechterlijke praktijk volgens welke, wanneer de verdachte niet verschijnt bij de eerste oproeping door de rechter en er een nationaal aanhoudingsbevel wordt uitgevaardigd, het recht op toegang tot een advocaat kan worden uitgesteld totdat het aanhoudingsbevel ten uitvoer is gelegd en de verdachte voor de rechter verschijnt.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 12 november 2019 – zaak C-183/18 – Bank BGŻ BNP Paribas – Polen – ECLI:EU:C:2019:959 – conclusie

Justitiële samenwerking in strafzaken Begrip ‚rechtspersoon‘ – Geldelijke sanctie tegen een entiteit zonder rechtspersoonlijkheid

Kaderbesluit 2005/214/JBZ. Aan de onderhavige prejudiciële verwijzing, ligt een verzoek ten grondslag van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) in Nederland om erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissing van de Adm. Verwerking Flitsgegevens CJIB waarbij een geldboete van 36 EUR is opgelegd aan Bank BGŻ BNP Paribas in Polen. Het hof wordt verzocht de inzichten van het arrest van 29 juni 2017, Popławski, met betrekking tot de werking van kaderbesluiten en met name de wijze van uitvoering van de verplichting tot conforme uitlegging toe te passen. De vraag is of en zoja hoe een geldelijke sanctie ten uitvoer kan worden gelegd in een lidstaat, terwijl die sanctie betrekking heeft op een entiteit die in die lidstaat geen rechtspersoonlijkheid bezit.

A-G: Een ter tenuitvoerlegging toegezonden beslissing waarbij aan een rechtspersoon een geldelijke sanctie wordt opgelegd, moet door de lidstaat van tenuitvoerlegging ten uitvoer worden gelegd, ook al voorzien de nationale bepalingen ter uitvoering van kaderbesluit 2005/214/JBZ niet in de mogelijkheid om een beslissing waarbij een sanctie wordt opgelegd aan een rechtspersoon, ten uitvoer te leggen. Hiertoe dient de bevoegde autoriteit van de lidstaat van tenuitvoerlegging, aangezien de bepalingen van dit kaderbesluit geen rechtstreekse werking hebben, rekening te houden met het gehele interne recht en de daarin erkende uitleggingsmethoden toe te passen teneinde de nationale bepalingen zo veel mogelijk uit te leggen in het licht van de bewoordingen en het doel van dit kaderbesluit.

Het begrip ‚rechtspersoon‘ is geen autonoom begrip van het Unierecht, maar moet worden uitgelegd in het licht van het recht van de beslissingslidstaat. Het begrip ‚rechtspersoon‘ in de zin van dit kaderbesluit ziet ook op een entiteit zonder rechtspersoonlijkheid, mits zij een organisatorische eenheid vormt met een entiteit die rechtspersoonlijkheid bezit.

HvJ – ARREST - 27 november 2019 – zaak C-653/19 PPU – Spetsializirana prokuratura – Bulgarije – ECLI:EU:C:2019:1024 – conclusie – arrest

Verzoek opheffing voorlopige hechtenis verdachte – Vermoeden van onschuld – Wijziging omstandigheden ?

Richtlijn (EU) 2016/343. Is een nationale wettelijke regeling volgens welke het verzoek van de verdediging om opheffing van de voorlopige hechtenis van de verdachte slechts kan worden ingewilligd onder de voorwaarde dat zich een wijziging van de omstandigheden heeft voorgedaan, verenigbaar met artikel 6 en overweging 22 van richtlijn 2016/343 en met de artikelen 6 en 47 EU Handvest?

Hof: Artikel 6 van richtlijn (EU) 2016/343, alsmede de artikelen 6 en 47 EU Handvest zijn niet van toepassing op een nationale wettelijke regeling die aan de invrijheidstelling van een persoon die in voorlopige hechtenis is geplaatst de voorwaarde stelt dat deze persoon aantoont dat er sprake is van nieuwe omstandigheden die deze invrijheidstelling rechtvaardigen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 8 november 2019 – zaak C-724/19 – Spetsializirana prokuratura*

Uitvaardiging EOB door OvJ – Verkrijging bewijsmateriaal

Richtlijn 2014/41/EU. De officier van justitie heeft vier EOB's uitgevaardigd, met het oog op het verkrijgen van bewijsmateriaal in de vorm van verkeersgegevens over de activiteiten van HP (verdachte), die wordt verdacht van het financieren van terroristische daden. Deze EOB's zijn naar Oostenrijk, Zweden, Duitsland en België verzonden en hebben in essentie dezelfde inhoud. Op basis van het verkregen bewijsmateriaal, waaronder ook de resultaten van de vier uitgevaardigde EOB's, is tegen HP (en vijf andere personen) vervolging ingesteld. De verwijzende rechter dient te onderzoeken of door middel van de bovengenoemde vier EOB's op rechtmatige wijze om verkrijging van bewijsmateriaal in de vorm van verkeersgegevens is verzocht en dat het bewijsmateriaal dus door de verwijzende rechter bij de vaststelling van de feiten in aanmerking mag worden genomen. (1) Is een nationale bepaling op grond waarvan de officier van justitie de bevoegde autoriteit is voor het uitvaardigen van een EOB ter verkrijging van verkeersgegevens, terwijl in soortgelijke nationale gevallen de rechter daartoe bevoegd is, verenigbaar met het Unierecht en het gelijkwaardigheidsbeginsel, en (2) kan de officier van justitie een dergelijk EOB zelf uitvaardigen en toezenden aan de bevoegde autoriteit van de uitvoerende staat zonder eerst een verzoek bij de rechter in te dienen?

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 19 november 2019 – ECLI:NL:HR:2019:1795

Opkomen tegen achterwege blijven van prejudiciële verwijzing naar HvJEU - "Daadwerkelijke deelname" aan politieverhoor

Richtlijn 2013/48/EU. Afwijzing verzoek tot stellen van prejudiciële vragen aan HvJEU over betekenis van "daadwerkelijke deelname" aan politieverhoor als bedoeld in artikel 3, lid 3, onder b) van richtlijn 2013/48/EU.

In cassatie kan worden opgekomen tegen beslissingen in de bestreden uitspraak van het Hof die blijken geven van het niet of onjuist toepassen van rechtstreeks werkende bepalingen van Unierecht, bijvoorbeeld waar het gaat om een beslissing op een door de verdediging (mede) o.b.v. het Unierecht gevoerd verweer dat verband houdt met de beantwoording van een van de vragen van art. 348 en 350 Sv. In verbinding daarmee kan aan HR tevens het verzoek worden gedaan tot stellen van prejudiciële vraag aan HvJEU m.b.t. uitleg van de betreffende bepaling of bepalingen van Unierecht.

In cassatie kan echter niet met succes worden opgekomen tegen (het achterwege blijven van) een beslissing van het Hof op een verzoek om gebruik te maken van zijn op art. 267 VWEU berustende bevoegdheid tot stellen van prejudiciële vraag aan HvJEU. Zo'n beslissing is ook geen beslissing als bedoeld in artikel 328 Sv, nu dat artikel is toegesneden op rechterlijke beslissingen die moeten worden genomen o.g.v. bepalingen van Titel VI van boek II Sv. Dit brengt met zich dat het middel, dat zich uitsluitend richt op de beslissing die het Hof heeft genomen op het verzoek tot stellen van prejudiciële vragen omtrent Richtlijn 2013/48/EU, tevergeefs is voorgesteld.

Het aan HR gedane verzoek tot stellen van prejudiciële vragen aan HvJEU wijst HR om dezelfde reden af.

Ten overvloede merkt HR op dat i.c. geen grond voor twijfel bestaat over uitleg van "daadwerkelijk deelnemen" aan het verhoor door de advocaat als bedoeld in artikel 3, lid 3 onder b. Richtlijn 2013/48/EU. Daaronder dient in elk geval te worden verstaan het hebben van de gelegenheid tot het stellen van vragen, het vragen van verduidelijking en het afleggen van verklaringen, overeenkomstig de procedures in het nationale recht. Mede gelet op artikel 7 Richtlijn 2012/13/EU kan de advocaat aan artikel 3, lid 3, onder b) van Richtlijn 2013/48/EU niet het recht ontleenen om voorafgaand en/of tijdens politieverhoor zonder enige beperking kennis te nemen van alle (proces) stukken of toegang verkrijgen tot inbeslaggenomen voorwerpen. Volgt verwerping.

EUROPESE COMMISSIE

Mededeling van de Commissie — Handboek inzake de overbrenging van gevonnenen personen en vrijheidsstraffen in de Europese Unie, *PB C 403 van 29.11.2019*

Dit handboek is bedoeld als praktische leidraad voor de lidstaten en hun bevoegde autoriteiten die zijn aangewezen voor de toepassing van Kaderbesluit 2008/909/JBZ

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR

- EDPS Opinion 7/2019- Electronic evidence in criminal matters, 6 november 2019 ([EDPS](#))

In April 2018, the Commission tabled two Proposals - for one Regulation and one Directive - to establish a legal framework that would make it easier and faster for police and judicial authorities to secure and obtain access to electronic evidence in cross-border cases. Since then, the Council has adopted general approaches on the Proposals and the European Parliament issued several working documents (...)

- EDPS Guidelines on the concepts of controller, processor and joint controllership under Reg (EU) 2018/1725, 7 november 2019 ([EDPS](#))

LITERATUUR

mr. N. Falot, Honey pots: verantwoordelijkheid onder de AVG en de relatie tot het strafrecht, in: *Tijdschrift voor internetrecht, 2019 nr. 5*

OVERIG

Implementation of the EPPO in Belgium: Making the Best of a (Politically) Forced Marriage? ([European law blog](#))

Toegang tot documenten

GERECHT EU – ARREST – 27 november 2019 – zaak T-31/18 – Izuzquiza en Semsrott /Frontex – ECLI:EU:T:2019:815 – arrest

Documenten zeeoperatie Frontex

Verordening (EG) nr. 1049/2001. Het betreft een verzoek tot nietigverklaring van besluit CGO/LAU/18911c/2017 van Frontex waarbij de toegang werd geweigerd tot documenten met informatie over de naam, de vlag en het type van elk schip dat door Frontex is ingezet in het centrale Middellandse Zeegebied in het kader van de gezamenlijke operatie Triton in de periode van 1 juni 2017 tot en met 30 augustus 2017. Het Gerecht verwerpt het beroep.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Accès aux données : Le Conseil d'Etat et le droit d'accès indirect ([libertés chéries](#))

Vennootschappen

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Letland - 21 november 2019 - zaak C-735/19 - Euromin Holdings (Cyprus)*

Openbaar overnamebod - Berekening prijs van een effect

Richtlijn 2004/25. De vraag is o.a. of een nationale regeling die bepaalt dat de prijs van een effect bij een verplicht overnamebod wordt berekend door de netto-activa van de doelvennootschap (met inbegrip van minderheidsbelangen) te delen door het aantal uitgegeven effecten, in strijd is met de richtlijn.

Verkiezingen

HvJ - CONCLUSIE A-G SZPUNAR - 12 november 2019 - zaak C-502/19 - Junqueras Vies - Grote Kamer - ECLI:EU:C:2019:958 - persbericht - conclusie

Verkiezing Europees Parlement - Catalaanse verkozenen

Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie. Artikel 9 EU Handvest. Junqueras Vies is veroordeeld wegens feiten die hem ten laste zijn gelegd als lid van de Catalaanse regering. Terwijl hij in voorhechtenis zat, is hij echter verkozen als lid van het Europees Parlement. Hij heeft geen buitengewoon gevangenisverlof gekregen om de in Spanje voorgeschreven eed af te leggen en kan bijgevolg geen zitting nemen in het Europees Parlement. De Tribunal Supremo vraagt het Hof van Justitie of Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie vóór de aanvang van de „zitting” van het Europees Parlement van toepassing kan zijn op een persoon die wordt verdacht van ernstige strafbare feiten en die zich in voorlopige hechtenis bevindt op grond van een beslissing die is gegeven vóór het begin van het verkiezingsproces.

A-G: De verwerving van het parlementair mandaat van Europese parlementsleden vloeit voort uit de enkele stem van de kiezers en kan niet afhankelijk worden gesteld van het vervullen van enige verdere formaliteit. Het Europees Parlement moet kunnen oordelen over de opheffing of de handhaving van de immuniteit van een van zijn leden.

- ▣ **Advocaat-generaal:** voor zitting in Europees Parlement geen nationale eed nodig ([Europa-nu](#))

Vervoer (B)

HvJ - ARREST - 7 november 2019 - gevoegde zaken C-349/18 t/m C-351/18 - Kanyeba, Nijs en Dedroog - België - ECLI:EU:C:2019:936 - persbericht - conclusie - arrest

Zwartrijders in de trein - Vervoersovereenkomst? - Toeslag voor reizigers zonder vervoerbewijs - Oneerlijk beding

Verordening (EG) nr. 1371/2007. Richtlijn 93/13/EEG. De verwijzende rechter vraagt het Hof of de NMBS een zwartrijder na betrapting mag sanctioneren met een toeslag bovenop de ritprijs. Hij vraagt in het bijzonder of er sprake is van een overeenkomst, wanneer een passagier zonder geldig vervoerbewijs in een (vrij toegankelijke) trein stapt.

Hof: Een reiziger die zonder vervoerbewijs in een trein stapt, sluit een overeenkomst met de vervoerder. Dit is het geval wanneer de trein vrij toegankelijk is. Artikel 3, punt 8, van verordening (EG) nr. 1371/2007 moet aldus worden uitgelegd dat onder het begrip „vervoersovereenkomst” in de zin van deze bepaling ook de situatie valt waarin een reiziger zonder vervoerbewijs in een vrij toegankelijke trein stapt om een rit te maken.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzet zich ertegen dat een nationale rechter die vaststelt dat een boetebeding in een overeenkomst tussen een verkoper en een consument oneerlijk is, het bedrag van de volgens dat beding door de consument te betalen boete matigt of dat beding op grond van beginselen van zijn overeenkomstenrecht vervangt door een nationale bepaling van aanvullend recht, behalve indien de betrokken overeenkomst ingevolge de schrapping van het oneerlijke beding

niet kan voortbestaan of indien de vernietiging van de gehele overeenkomst uiterst nadelige consequenties heeft voor de consument.

- ⓐ CJEU in Kanyeba: "contract of transport" and the scope of Directive 93/13 (ECLB)
- ⓐ NMBS v Mbutuku Kanyeba et al. A very relaxed CJEU on the notion of 'contract' (in EU transport law).(GAVL)

REGELGEVING EU

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de rechten en plichten van treinreizigers Algemene oriëntatie, ST 14047 2019 INIT, 14 november 2019 (2017/0237(COD))

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 8 november 2019 – zaak C-707/19 - K.S.*

WA-verzekering motorrijtuigen

Richtlijn 2009/103. In Letland heeft een ongeval plaatsgevonden waarbij een voertuig en een aanhangwagen beschadigd zijn geraakt. Deze voertuigen waren eigendom van verzoeker en waren geregistreerd in Polen. Verweerder is de verzekeraar van de veroorzaker. Door het ongeval zijn de voertuigen dermate beschadigd geraakt dat zij niet naar het adres van de onderneming van de benadeelde konden worden teruggereden. Om deze redenen heeft verzoeker parkeerkosten gemaakt en kosten voor het transport van deze voertuigen naar Polen. Verweerder heeft zijn aansprakelijkheid voor het ongeval erkend, maar heeft een lager bedrag aangeboden dan het eigenlijke bedrag als vergoeding voor het wegslepen van het voertuig en de aanhangwagen. Hij heeft geweigerd om de parkeerkosten terug te betalen. Verweerder beroept zich op het feit dat hij krachtens het Letse recht uitsluitend verplicht is tot vergoeding van de sleepkosten op het grondgebied van Letland en dat hij de parkeerkosten alleen dient terug te betalen indien deze verband houden met een strafrechtelijke of een andere procedure.

(1) Moeten lidstaten ervoor zorgen dat in het kader van "nodige maatregelen", verzekeringen tegen de wettelijke aansprakelijkheid de dekking van alle geleden schade inhoudt, en (2) in het geval van een bevestigend antwoord, kan deze aansprakelijkheid op enigerlei wijze in de wetgeving van een lidstaat worden beperkt?

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Portugal - 18 november 2019 – zaak C-695/19 - Rádio Popular*

Verkoop extra garantie op huishoudelijke apparaten – Financiële handelingen?

Samenvatting onder: Belastingen, btw

Vrijheid van meningsuiting (s)

EHRM – ARREST – 5 november 2019 - Herbai t. Hongarije – persbericht – arrest (niveau 2) - 11608/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:1105JUD001160815

Schending van artikel 10 EVRM – Vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. Klager, was werkzaam op de HR-afdeling van een Hongaarse bank en is daar ontslagen vanwege zijn activiteiten op een website aangaande HR-onderwerpen. Klager is ontslagen op de grond dat zijn artikelen op de HR-website inbreuk maakte op geheimhoudingsverplichtingen en financiële belangen van de bank. Klager heeft vervolgens bij het constitutionele hof een klacht ingediend dat geen rekening is gehouden met zijn recht op vrijheid van meningsuiting. Deze klacht is afgewezen nu uitlatingen op de betreffende HR-website niet onder vrijheid van meningsuiting vallen omdat de artikelen op de website geen betrekking hebben op het algemeen belang.

Het hof overweegt dat sprake is van schending van artikel 10 EVRM nu er geen adequate belangenafweging is gemaakt tussen klagers recht op vrijheid van meningsuiting en de zakelijke belangen van de bank.

EHRM – ARREST – 28 november 2019 - Savenko t. Rusland – persbericht - arrest (niveau 3) – 29088/08 – ECLI:CE:ECHR:2019:1126JUD002908808

Grote lasterschadevergoeding heeft afschrikwekkend effect op vrijheid van meningsuiting – Schending artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager nam deel heeft deelgenomen aan een radiodebat waarin werd is gesproken over de weigering van de autoriteiten om een demonstratie te laten plaats vinden. De rechtbank van Moskou had die beslissing in stand gelaten. Klager was van mening dat de rechtbank van Moskou onder invloed was van de burgemeester van Moskou. De burgemeester heeft klager beschuldigd van laster. De rechtbank oordeelde dat de verklaring van klager impliceerde dat de rechtbank niet onafhankelijk was, omdat ze nog nooit tegen de burgemeester hadden beslist. Dit vonnis werd in hoger beroep bevestigd, waarbij verder werd vastgesteld dat de verklaring van klager het vertrouwen van het publiek in de autoriteiten had ondermijnd en dat het de burgemeester bijzonder moreel leed had berokkend. De rechtbank heeft de burgemeester de volledige schadevergoeding toegekend die hij had geëist. De rechtbank wees het verzoek van klager om in termijnen te betalen af en hebben vervolgens het recht van klager om Rusland te verlaten permanent ingetrokken omdat hij het bedrag niet volledig had betaald.

Het Hof constateert dat er sprake is van een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting van klager. Klager nam als leider van een brede coalitie van oppositiegroeperingen deel aan een radiodebat. Zijn verklaring had betrekking op kwesties die van openbaar belang zijn en die een hoog beschermingsniveau hebben. Artikel 10 EVRM geeft staten slechts beperkte speelruimte om dergelijke verklaringen te beperken. Het Hof heeft ook rekening gehouden met stukken, waaruit bleek dat de rechtbank in eerdere zaken de burgemeester niet in het ongelijk hadden gesteld, en er dus een zekere feitelijke onderbouwing is voor de verklaring van klager. Het Hof is het niet eens met de beoordeling in hoger beroep dat het lijden van een gekozen burgemeester een grotere waarde heeft dan dat van een gewone burger. Een dergelijke bevinding is niet compatibel met het Verdrag. Het Hof merkt ook op dat onvoorspelbaar hoge schadevergoedingen in lasterzaken een afschrikwekkend effect hebben op de vrijheid van meningsuiting en zorgvuldige controle vereist. Het Hof stelt vast dat de door artikel 10 beschermde rechten van klager geschonden zijn, door het verzuim van de rechter om de beginselen van die bepaling toe te passen en de toewijzing van een buitensporige compensatie.

NOOT – bij EHRM 10 september 2019, Pryanishnikov t. Rusland

- Pryanishnikov v. Russia: the production and distribution of erotic and pornographic material under Article 10 of the ECHR ([strasbourgobservers](#))
- Case Law, Strasbourg: Pryanishnikov v. Russia: Refusal to grant a licence for the reproduction of erotic material violated Article 10 – Argyro Chatzinikolaou ([Inforrms](#))

NOOT – bij EHRM 8 oktobr 2019, Szurovecz t. Hongarije

Case Law, Strasbourg: Szurovecz v. Hungary, Denying journalist access to asylum-seeker 'reception centre' violated Article 10 – Dirk Voorhoof and Ronan Ó Fathaigh ([Inforrms](#))

Vrijheid van vereniging

EHRM – ARREST – 19 november 2019 - Obote t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 3) - 58954/09 - ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD005895409

Schending van artikel 12 EVRM – het fenomeen "flash mob" valt onder de bescherming van 11 EVRM

Artikel 11 EVRM. Klager, Russisch onderdaan, was met zes anderen bijeengekomen voor een gebouw van de Russische overheid in een zgn. *flash mob*. De betogers stonden voor het gebouw met tape op hun mond en een blanco papier in de hand. Klager is vervolgens door de politie meegenomen, vervolgd en veroordeeld. De nationale rechter was van oordeel dat sprake was van een demonstratie en dat klager de juiste procedure daarvoor niet had gevolgd door de demonstratie niet van te voren aan te kondigen.

Het hof beoordeelt de klacht of de autoriteiten met de vervolging van klager een inbreuk hebben gemaakt op artikel 11 EVRM, het recht op vrijheid van vergadering en vereniging. Het hof overweegt allereerst dat de "*flash mob*", zoals in deze zaak aan de orde, valt onder het bereik van artikel 11 EVRM. De Russische autoriteiten hebben gesteld dat de inbreuk gerechtvaardigd was, namelijk om wanordelijkheden te voorkomen. De nationaal rechtelijke instanties hebben echter niet gekeken naar de mate van verstoring/onrust die de "*flash mob*" zou hebben veroorzaakt. Zij hebben slechts geoordeeld dat klager de demonstratie in strijd met de regels niet vooraf had gemeld. Het hof overweegt dat het enkel niet aanmelden van een demonstratie niet per definitie een inbreuk op artikel 11 EVRM rechtvaardigt. Het is belangrijk dat de autoriteiten een zekere tolerantie hebben voor geweldloos protest. Het hof overweegt dat in dit geval onvoldoende is aangetoond door de autoriteiten dat de vervolging van klager noodzakelijk was in een democratische samenleving. Derhalve is sprake van een schending van artikel 11 EVRM.

📌 "Flashmob" et réunion pacifique devant la CEDH (libertés chéries)

EHRM – ARREST – 19 november 2019 - Razvozhayev t. Rusland en Oekraïne en Udaltsov t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 75734/12 - 2695/15 - 55325/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD007573412

Deelname aan demonstraties in Moskou – Schending verdrag

Artikelen 3, 5, 8 en 11 EVRM. Artikel 1 EP EVRM. Klagers hebben in 2012 deelgenomen aan protesten in Moskou die uit de hand zijn gelopen. Zij zijn veroordeeld voor het verstoren van de openbare orde. Het Hof oordeelt dat meerdere rechten geschonden zijn. De autoriteiten hebben onvoldoende onderzoek gedaan naar de rol van klagers. De nationale rechter heeft niet onderzocht wat de rol van de autoriteiten is geweest in het feit dat het vreedzame protest is omgeslagen in geweld. De autoriteiten hebben bijvoorbeeld de plaats van de demonstratie veranderd zonder dit te communiceren met de demonstranten wat al voor spanning zorgde. Klagers hebben zelf juist opgeroepen tot kalmte en zelf niet meegedaan aan de rellen.

OVERIG

Polish Courts Mostly 'Fair and Professional' in Handling Freedom of Assembly Cases - Report (liberties.eu)

Deel II - Algemeen

Algemeen

- Het Hof van Justitie van de Europese Unie maakt processtukken en rechtswetenschappelijke teksten vrij toegankelijk op zijn website ([persbericht HvJ](#))

Deze documenten zijn afkomstig uit de databank van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie

- Europese defensiesamenwerking: 13 nieuwe PESCO projecten ([ECER](#))
- Lisbon Treaty: 10 years already! ([Raad](#))
- Commissie-Von der Leyen (2019-) - De huidige [Europese Commissie](#) is op 1 december 2019 aangetreden en staat onder voorzitterschap van de Duitse christendemocrate [Ursula von der Leyen](#). ([Europa-nu](#))
- Charles Michel neemt stokje EU-president over ([Europa-nu](#))

Cursus en opleiding

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
podcast	aanbesteding	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
podcast	milieu & natuur	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013)
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
15 nov 2019	GRONDRECHTEN	The Horizontal Effect of Fundamental Rights in the European Union: A Constitutional Analysis, College Building City, University of London
28 nov 2019	ALGEMEEN	ECER bijeenkomst: De belofte van Lissabon, 10 jaar later
3 dec 2019	ASIEL & MIGRATIE	Bijeenkomst Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken (WRV), Amersfoort, 12.30-17.30 uur Op de WRV-bijeenkomst wordt plenair aandacht besteed aan de Europese actualiteiten en het belang voor de Nederlandse rechtspraak. Daarnaast zijn er twee workshops naar keuze te volgen
26 en 27 april 2020	FISCAAL	SAVE THE DATE: European Tax Judges Conference in Cologne, Further informations will follow via www.eutjc.eu

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof \(ECER website\)](#)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)
[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Arresten, conclusies, einduitspraken

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL rechter	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
21.11.19	C-678/18	PG bij de Hoge Raad	HR	ECLI:NL:HR:2018:2027		21.11.19 arrest	
14.11.19	C-95/18 en C-96/18	PG bij de Hoge Raad	HR	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127			14.11.19 PG advies einduitspraak
14.11.19	C-445/18	Vaselife International	Cbb	ECLI:NL:CBB:2018:308	27.6.19 conclusie	14.11.19 ECLI:EU:C:2019:968	
21.11.19	C-678/18	PG van de HR	HR	ECLI:NL:HR:2018:2027		21.11.19 arrest	
26.11.19	C-610/18	AFMB e.a.	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	26.11.19 conclusie		
26.11.19	C-626/19 PPU en	OM	Rb.Adam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259	26.11.19 conclusie		
26.11.19	C-627/19 PPU	OM	Rb.Adam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	26.11.19 conclusie		

Prejudiciële verwijzingen

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ arrest
8.11.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1730	Consumenten; levering drinkwater			
25.9.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf	C-719/19	Staatssecretaris van justitie	
20.9.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1400	IPR	C-709/19	Vereniging van Effectenbezitters	
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding	C-738/19	A.	
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbewaring	C-673/19	M.	
22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat			
22.8.19	Rb. Amsterdam		EAB; OvJ	C-627/19 PPU	Openbaar Ministerie	Conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	conclusie
22.8.19	Rb Amsterdam		EAB; OvJ	C-626/19 PPU Gevoegd met C-566/19 PPU	Openbaar Ministerie	conclusie 26.11.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlijn	C-360/19	Crown van Gelder	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	
2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:2097 - ECLI:NL:RBDHA:2019:2095	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister van buitenlandse zaken e.a.	
22.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.	
12.2.19	Hof	ECLI:NL:GHAMS:2019:1170 (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	
8.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:152	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	
30.1.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:260	Omgevings-vergunning; LPG tankstation	C-120/19	X	
21.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2361	IPR			
21.12.18	Rb.Limburg	ECLI:NL:RBLIM:2018:12159	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	
19.12.18	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2018:11244	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C-23/19	XN	
18.12.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:662	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2309	btw	C-791/18	Stichting Schoon-zicht	
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322 ECLI:NL:HR:2018:2174 (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie vakvereniging NL	
29.11.18	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:8550	consumenten	C-750/18	A B	beschikking 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2018:4063 (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Gemeenschapsmodelverordening	C-678/18	PG van de HR	arrest 21.11.19
20.9.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	SZ- vrachtwagen-chauffeurs	C-610/18	AFMB	Conclusie 26.11.19
18.9.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:500	biociden	C-592/18	Darie BV	conclusie 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:5389	overlevering	C-492/18 PPU	TC	arrest 12.2.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewas-beschermings-middelen	C-445/18	Vaselife	arrest 14.11.19 conclusie 27.6.19
21.6.18	Hof Bosch Den	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	arrest 13.6.19 geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737 ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrenscod	C-380/18 C-381/18 en C-382/18	G.S.	conclusie C-380/18 11.7.19 Conclusie C-381/18 en C-382/18 11.7.19
5.6.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheers-groep Texel	conclusie 26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencod	C-341/18	J. e.a.	conclusie 17.10.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	conclusie 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	arrest 11.4.19
19.4.18	ABRVs	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	beschikking 5.7.18
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord-Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	Arrest 19.9.19 conclusie 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	Einduitspraak 8.11.19 Arrest 10.7.19 conclusie 26.3.19
28.3.18	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	Conclusie 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	Arrest 13.6.19
21.2.18	Rb. Noord-NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartclaim	C-163/18	Aegean airlines	Arrest 10.7.19 conclusie 28.3.19
6.2.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:10	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	arrest 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127	SZ, vo.148/71	C-95/18 en C-96/18	van den Berg & Giesen e.a.	PG advies einduitspraak 14.11.19 Arrest 19.9.19 conclusie 26.3.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	arrest

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

						10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRVs	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy persoonsgegevens en	C-70/18	A.	<u>Arrest</u> 3.10.19 <u>Conclusie</u> 2.5.19
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	<u>arrest</u> 15.5.19 <u>conclusie</u> 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2017:14187 ECLI:NL:RBMNL:2017:5960 (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	<u>conclusie</u> 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:13124	asiel;	C-635/17	E.	<u>arrest</u> 13.3.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2820	antidumping	C-644/17	Eurobolt	<u>Einduitspraak</u> 29.11.19 <u>Arrest</u> 3.7.19 <u>conclusie</u> 28.2.19
27.10.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2681	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	<u>arrest</u> 8.5.19 <u>conclusie</u> 10.1.19
12.10.17	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2017:4323	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	<u>conclusie</u> 19.12.18
4.10.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2669	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	<u>Beschikking</u>

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

						15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7037	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	arrest 22.12.17 conclusie 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7038	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	arrest 24.6.19 conclusie 27.11.18
27.9.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	arrest 2.4.19 conclusie 28.11.18
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	arrest 4.7.19 conclusie 28.2.19
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	arrest 8.5.19 conclusie 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	arrest 14.3.19 conclusie 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	arrest 6.2.2019 conclusie 18.10.2018
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsters	C-477/17	Balandin	arrest 24.1.2019
4.8.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinsherenigingsrichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	arrest 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmid-delenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	arrest 14.2.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

						<u>conclusie</u> 4.10.18
21.6.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1609</u>	Gezins- hereniging; termijn	C-380/17	K en B	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 27.6.18
15.6.17	Rb Noord- Holland, zittingsplaats Haarlem	<u>HAA 15/2526</u> (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision research Europe	<u>arrest</u> 13.9.2018 geen conclusie
8.6.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:4362</u>	Karkassen	C-347/17	A ea.	<u>Arrest</u> <u>12.9.19</u> <u>conclusie</u> 29.11.18
24.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1370</u>	kenteken-bewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:6697</u>	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3348</u>	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3355</u>	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
17.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1259</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:1260</u>	Milieu; habitatrictlijn	<u>C-293/17</u> <u>C-294/17</u>	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:849</u>	SZ	C-272/17	Zyla	<u>arrest</u> 23.1.2019 <u>conclusie</u>

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

						11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:3625	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	beschikking 2.7.18 conclusie 20.6.18
10.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1252	asiel & migratie	C-257/17	C en A	arrest 7.11.2018 conclusie 27.6.18
20.4.17	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:4032	asiel	C-213/17	X	arrest 5.7.18 conclusie 13.6.18
19.4.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1098	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	Arrest 12.3.19 conclusie 12.7.18
29.3.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:858 ECLI:NL:RVS:2017:869	asiel	C-175/17 C-180/17	X	24.1.18 26.9.2018 arrest (C-175/17) arrest (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:346 (ingetrokken) ECLI:NL:HR:2017:342 (deels ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktiefonds Deka	Conclusie 5.9.19 Beschikking 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:872	Asiel	C-48/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
23.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:873	Asiel	C-47/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

20.12.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:440	Landbouw	C-667/16	Nooren	arrest 6.6.18 conclusie 21.2.18
9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	Beschikking 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 conclusie 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 conclusie 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	arrest 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	arrest 10.11.16 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5206	EAB	C-452/16 PPU	Poltorak	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5207	EAB	C-453/16 PPU	Özçelik	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1866	btw	C-463/16	Stadion Amsterdam	arrest 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1351	vennootschapsbelasting	C-398/16	X BV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1350	vennootschaps- belasting	C-399/16	X NV	arrest

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

						22.2.2018 <u>conclusie</u> 24.10.17
4.7.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:258	landbouw	C-383/16	Vion livestock	<u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	ECLI:RBDHA:2016:6389	asiel & migratie	C-331/16 en C-366/16	K. ea.	<u>arrest</u> 2.5.18 <u>conclusie</u> 14.12.17
18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	<u>arrest</u> 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	<u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	<u>arrest</u> 9.11.2017 <u>geen conclusie</u>
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	<u>arrest</u> 26.7.17 <u>conclusie</u> 18.5.17
9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	<u>arrest</u> 12.6.18 <u>conclusie</u> 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	<u>arrest</u> 22.6.2017 <u>conclusie</u> 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	<u>arrest</u> 11.5.17 <u>geen conclusie</u>

NL zaken bij het EHRM

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (bijgewerkt tot juli 2018) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2017](#)

Cijfers

In 2018 zijn 429 klachten tegen NL in behandeling genomen.

In 2018 is er in totaal op 462 klachten tegen NL een beslissing genomen of een arrest geweest: Op 429 klachten is beslist door een Single Judge; op 27 klachten door een Comité en op 2 klachten door een Kamer-formatie. In 4 zaken is een arrest geweest.

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)
Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten - Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet-ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	37617/10	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	14319/17	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	55385/14	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Magassouba v. the Netherlands	24.10.19	Strike-out	37153/17	3 en 8 EVRM	Asiel & migratie	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

Ahmed Sheek v. the Netherlands	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
T.E. v. the Netherlands	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel & migratie	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. and Others v. the Netherlands	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi and Yaghubi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani and Khawati v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla v. the Netherlands	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen v. the Netherlands	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 2.9.2015
Herrie v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	Rb Den Haag Hof Den Haag Hoge Raad
Zaloilo v. the Netherlands	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	
M.A. v. the Netherlands	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015

Cüzdan v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	6315/08 en 9597/12	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	62318/16	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	34414/17	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake and Camara v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	63913/17	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	66238/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N. v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	10944/13	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	1704/17	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer v. the Netherlands	3.7.18	Inadmissible	41596/13	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré v. the Netherlands	3.7.18	Strike-out	14778/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. and M.M. v. the Netherlands	26.6.18	Inadmissible	43092/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo v. the Netherlands	12.6.18	Inadmissible	60035/12	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	45140/10	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	61452/15	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Cerci v. the Netherlands	10.4.18	Strike-out	25392/14	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good v. the Netherlands	23.1.18	Inadmissible	50613/12	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi v. the Netherlands	16.1.18	Inadmissible	4965/10	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken

Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
V.A. t. Nederland en Italië	24.10.19	48062/19	3 EVRM	Asiel	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

F.O t. Nederland en Italië	24.10.19	48125/19	3 EVRM	Asiel	
M.T.	11.10.19	46595/19	3 EVRM	Asiel	
Koomen	17.9.19	298/15	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam
R.B. en N.R.	2.9.19	45067/18	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam
M.Ö.	30.8.19	45036/18	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag
Eikenaar	30.8.19	52053/18	2, 3 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag
Z.J.	12.7.19	45582/18	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
M.J.	12.7.19	49259/18	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. and Others	25.6.19	21325/19	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao – Uitzetting Venezuela	
Muse Shire and Others	15.5.19	9922/18	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	42922/18	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	585/19	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M.	18.2.19	33515/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V. v. the Netherlands	14.12.18	2799/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Burando Holding B.V. v. the Netherlands	14.12.18	3124/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Port Invest B.V. v. the Netherlands	14.12.18	3205/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Janssen de Jong Groep B.V. and Others v. the Netherlands	13.12.18	2800/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb
N.K. v. the Netherlands	26.10.18	58572/14	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-
X v. the Netherlands	15.10.18	72631/17	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen v. the Netherlands	3.9.18	61591/16	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. and Others v. the Netherlands	31.8.18	28190/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018
Azerkane v. the Netherlands	30.05.2018	3138/16	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 12 (december)

G. and Others v. the Netherlands	16.01.2018	<u>530/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah and others v. the Netherlands	15.12.2017	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé v. the Netherlands	24.11.2017	<u>58342/15</u>	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg en Others v. the Netherlands	22.11.2017	<u>19732/17</u>	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. and T.K.M. v. the Netherlands	22.11.2017	<u>68377/17</u>	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword v. the Netherlands	20.10.2017	<u>21464/15</u>	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake v. the Netherlands	20.10.2017	<u>2445/17</u>	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang - Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt v. the Netherlands	29.08.2017	<u>69491/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016
Hasselbaink v. the Netherlands	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah v. the Netherlands	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016
Nevé v. the Netherlands	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B. v. the Netherlands	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. v. the Netherlands	28.07.2016	43462/16	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleden	-
Keskin v. the Netherlands	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes v. the Netherlands	13.11.2014	<u>25402/14</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13